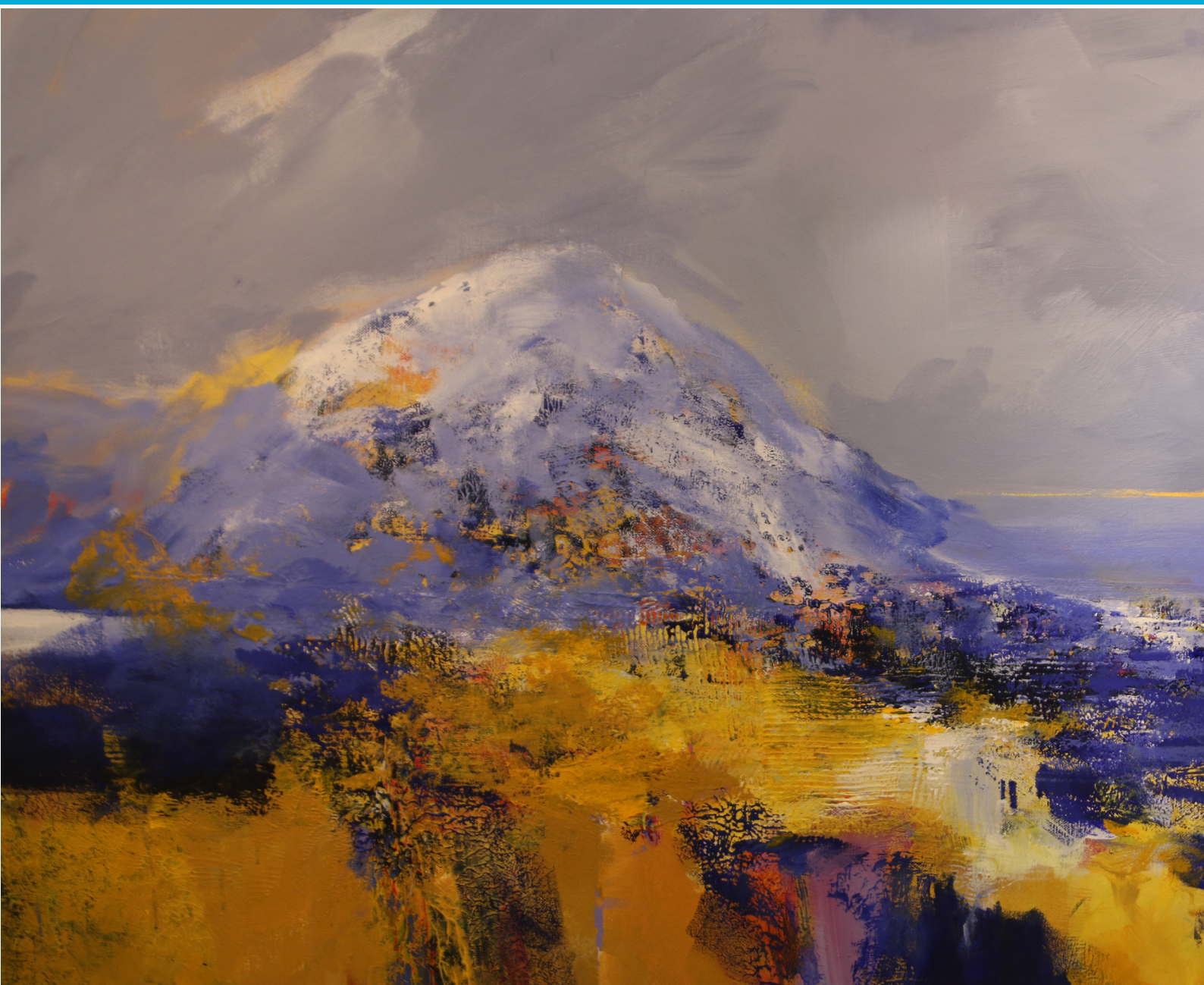

Sametingets budsjett 2018

Vedtatt 7. desember 2017

Sak 54/17

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Kárášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Sámediggi 2017

Forsidebilde: «Hjemsted» Kunstner: Mathis Nango

ISBN: 978-82-91200-27-9

Innhold

1	Innledning	9
2	Hovedinnhold	10
3	Rammer og prinsipper	12
3.1	Økonomiske rammebetingelser	12
3.1.1	Samlet bevilgning til Sametinget	12
3.1.2	Sametingets økonomiske rammefordeling	12
3.2	Økonomiske virkemidler	13
3.2.1	Direkte tilskudd	13
3.2.2	Søkerbasert tilskudd	13
3.3	Avtaler og regelverk	14
3.3.1	EØS-regelverket	14
3.3.2	Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner	14
3.3.3	Hovedavtale i duodji	14
3.4	Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper	15
3.4.1	Grunnloven § 108	15
3.4.2	ILO Konvensjon nr. 169 og konsultasjonsretten	15
4	Språk	16
4.1	Virkemidler til samiske språk	17
4.1.1	Innsatsområder - språk	17
4.2	Bruk av samisk språk	17
4.2.1	Samletabell - bruk av samisk språk	18
4.2.2	Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd	18
4.2.3	Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner - direkte tilskudd	18
4.2.4	Språkundervisning - prosjekt	18
4.3	Utvikling av samiske språk	19
4.3.1	Samletabell - Utvikling av samiske språk	19
4.3.2	Språkutvikling i kommuner - søkerbasert tilskudd	20
4.3.3	Språkutvikling i fylkeskommuner - søkerbasert tilskudd	20
4.3.4	Samiske språksentre - direkte tilskudd	20
4.3.5	Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd	20
4.3.6	Språkmotivering for ungdom - søkerbasert tilskudd	21
4.3.7	Rettskrivningsbok for lulesamisk - prosjekt	21
4.3.8	Sámi Giellagáldu - prosjekt	21
4.4	Oppfølging av "Hjertespråket"	22
4.4.1	Samletabell - Hjertespråket	22
5	Kunnskap	23
5.1	Virkemidler til kunnskap	24

5.1.1	Innsatsområder kunnskap	24
5.2	<i>Innholdet i samisk barnehagetilbud</i>	25
5.2.1	Samletabell - Innholdet i samisk barnehagetilbud	25
5.2.2	Tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd	25
5.2.3	Barnas hjertespråk - prosjekt	25
5.3	<i>Språkarbeid i barnehager</i>	26
5.3.1	Samletabell - språkarbeid i barnehager	26
5.3.2	Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd	26
5.3.3	Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd	27
5.3.4	Juvlesámi giellatjehppe - direkte tilskudd til Árran mánnáigárdde	27
5.4	<i>Kompetanseheving i barnehage</i>	27
5.4.1	Samletabell - kompetanseheving i barnehage	27
5.5	<i>Pedagogisk materiell</i>	28
5.5.1	Samletabell - pedagogisk materiell	28
5.6	<i>Samisk innhold i skolen</i>	28
5.6.1	Samletabell - samisk innhold i skolen	29
5.6.2	Revidering av læreplaner - prosjekt	29
5.6.3	Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd	30
5.7	<i>Læringsmiljø og skoleutvikling</i>	30
5.7.1	Samletabell - læringsmiljø og skoleutvikling	31
5.7.2	Nettverk for samiskopplæring - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	31
5.7.3	MoU on Cooperation on Indigenous Education - prosjekt	31
5.7.4	Spesialpedagogiske fagdager - konferanse	31
5.8	<i>Læremidler</i>	32
5.8.1	Samletabell - læremidler	32
5.8.2	Tilskudd til utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd	32
5.8.3	Rammeavtaler med læremiddelprodusenter - avtale	33
5.8.4	Ovttas - Aktan - Aktesne - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	34
5.8.5	Stimuleringstiltak for læremiddelutviklere - konferanse	34
5.9	<i>Utvikling av digitale læremidler</i>	34
5.10	<i>Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning</i>	34
5.11	<i>Utdanning- og forskningsbehov</i>	35
5.12	<i>Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning</i>	35
5.12.1	Stipend for høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	36
6	Arealer, miljø og klima	37
6.1	<i>Virkemidler til arealer, miljø og klima</i>	38
6.1.1	Innsatsområder arealer, miljø og klima	38
6.2	<i>Forvaltning av arealer</i>	38
6.2.1	Samletabell - tradisjonell kunnskap i forvaltning av arealer	39
6.2.2	Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd	39
6.2.3	Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd	40

6.3	Naturressurser.....	40
6.4	Naturmangfold.....	41
6.5	Klima	41
6.6	Utmarksbruk - Meahcásteapmi.....	41
7	Næringer	42
7.1	Virkemidler til næringer	43
7.1.1	Innsatsområder - næringer	43
7.2	Primærnæringer	43
7.2.1	Samletabell - primærnæringer	44
7.2.2	Tilskudd til primærnæring - søkerbasert tilskudd	45
7.2.3	Utredning om gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltningen - prosjekt.....	45
7.3	Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer	46
7.3.1	Samletabell - variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer.....	47
7.3.2	Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer - søkerbasert tilskudd	47
7.3.3	Melding om samiske næringer - prosjekt.....	47
7.3.4	Sápmi Næringshage - direkte tilskudd	47
7.3.5	Ungt Entreprenørskap - direkte tilskudd.....	48
7.3.6	Samisk reiseliv - prosjekt	48
7.3.7	Samisk reiseliv - søkerbasert tilskudd	48
7.4	Kreative næringer.....	48
7.4.1	Samletabell - kreative næringer	49
7.4.2	Tilskudd til kreative næringer - søkerbasert tilskudd	49
7.4.3	Kompetansebaserte kreative næringer - prosjekt	49
7.5	Duodji.....	49
7.5.1	Samletabell - duodji	50
7.5.2	Duodjeinstituhitta - direkte tilskudd	50
7.5.3	Utvikling og rekruttering i duodjinæringen - direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji	50
7.5.4	Evalueringsplan av veilederordningen.....	50
7.5.5	Næringsavtale for duodji.....	51
7.6	Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)	52
8	Kultur	54
8.1	Virkemidler til kultur.....	55
8.1.1	Innsatsområder - kultur	55
8.2	Gode rammevilkår for samiske kunstnere.....	56
8.2.1	Samletabell - gode rammevilkår for samiske kunstnere	56
8.2.2	Samisk kunstneravtale - avtale.....	56
8.2.3	Musikkutgivelser og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd.....	57
8.2.4	Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd	57

8.2.5	Kunstnerkonferansen - konferanse.....	57
8.3	<i>Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur</i>	<i>58</i>
8.3.1	Samletabell - samiske kulturinstitusjoner	58
8.3.2	Festivaler - direkte tilskudd	58
8.3.3	Teatre - direkte tilskudd	59
8.3.4	Museer	59
8.3.5	Bååstede - prosjekt.....	60
8.3.6	Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner - direkte tilskudd	60
8.3.7	Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd.....	61
8.4	<i>Samisk litteratur og medier.....</i>	<i>61</i>
8.4.1	Samletabell - samisk litteratur og medier	61
8.4.2	Čális fal - prosjekt	61
8.4.3	Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd	62
8.4.4	Samiske medier	62
8.4.5	Tilskudd til Samiske bokbusser - direkte tilskudd	63
8.4.6	Konferanse om samisk litteratur - konferanse	63
8.5	<i>Samisk idrett.....</i>	<i>63</i>
8.5.1	Samletabell - samisk idrett	64
8.5.2	Samisk idrett - direkte tilskudd	64
8.5.3	Kultur- og idrettsstipend - stipend	64
9	Kulturminnevern	65
9.1	<i>Virkemidler til kulturminnevern.....</i>	<i>66</i>
9.1.1	Innsatsområder - kulturminnevern	66
9.2	<i>Forvaltning av kulturminner.....</i>	<i>67</i>
9.2.1	Samletabell - forvaltning av kulturminner	67
9.2.2	Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd.....	67
9.2.3	Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen - prosjekt.....	68
9.2.4	Skjøtsel- og formidlingsarbeid Ceavccageađgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt.....	68
9.2.5	BARK - skjøtels og formidling av kulturminner - prosjekt.....	68
9.3	<i>Rammebetingelser for samisk kulturminnevern</i>	<i>68</i>
9.4	<i>Synliggjøring av den samiske kulturarven.....</i>	<i>69</i>
9.5	<i>Bygningsvern</i>	<i>69</i>
9.5.1	Samletabell - bygningsvern	70
10	Helse og sosial	71
10.1	<i>Virkemidler til helse og sosial.....</i>	<i>72</i>
10.1.1	Innsatsområder - helse og sosial	72
10.2	<i>En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester.....</i>	<i>72</i>
10.2.1	Samletabell - en god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester	73
10.2.2	Brukerrettede tilbud for eldre samer - Direkte tilskudd til Várdobáiki	73
10.2.3	Samisk legeforening - direkte tilskudd	73
10.2.4	Tilskudd til helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd.....	73

10.3	<i>En likeverdig barneverntjeneste</i>	74
10.4	<i>Etiske retningslinjer for samisk helseforskning</i>	74
10.4.1	Etiske retningslinjer for samisk helseforskning - prosjekt	75
11	Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	76
11.1	<i>Virkemidler til urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling</i>	77
11.1.1	Innsatsområder - urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling	77
11.2	<i>Samisk samarbeid</i>	77
11.3	<i>Nordområdene</i>	78
11.4	<i>Urfolks rettigheter</i>	78
11.4.1	Samletabell - urfolks rettigheter	78
11.4.2	Tilskudd til internasjonalt arbeid - direkte tilskudd	79
11.4.3	Barentssekretariatet IKS - Direkte tilskudd	79
11.4.4	Samerådet - norsk seksjon - Direkte tilskudd	79
11.4.5	Mama Sara Education Foundation - Direkte tilskudd	79
11.4.6	Docip - Direkte tilskudd	79
11.4.7	Oppfølging av WCIP - prosjekt	80
11.4.8	Sannhets- og forsoningsprosess - prosjekt	80
11.5	<i>Likeverd og solidaritet</i>	80
11.6	<i>Likestilling</i>	80
11.6.1	Samletabell - likestilling	81
11.6.2	Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner - direkte tilskudd	81
11.6.3	Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum - Direkte tilskudd	81
11.6.4	Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon - Direkte tilskudd	81
11.6.5	Vold i nære relasjoner i samiske samfunn - prosjekt	82
12	Samarbeidsavtaler	83
12.1	<i>Virkemidler til lokalt og regionalt samarbeid</i>	83
12.1.1	Innsatsområder - samarbeidsavtaler	83
12.2	<i>Regionalt og lokalt samarbeid</i>	83
12.2.1	Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter - søkerbasert tilskudd	84
13	Politisk nivå	85
13.1.1	Samletabell - politisk nivå	85
13.2	<i>Driftsutgifter politisk nivå</i>	85
13.2.1	Administrative ressurser - plenumsstaben	85
13.2.2	Sametingets plenumsledelse	85
13.2.3	Sametingets fagkomiteer	86
13.2.4	Sametingets kontrollutvalg	86
13.2.5	Samisk parlamentarisk råd (SPR)	86
13.2.6	Sametingsrådet	86
13.2.7	Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)	87
13.2.8	Sametingets eldreråd	87

13.2.9	Sametingets klagenemnd	87
13.2.10	Oppgradering av Plenumssalen.....	87
13.3	<i>Virkemidler politisk nivå</i>	88
13.3.1	Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	88
13.3.2	Opposisjonens arbeidsvilkår	88
13.3.3	Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner - direkte tilskudd.....	88
13.3.4	Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget - søkerbasert tilskudd	89
13.3.5	Samiskrelatert statistikk i Norge - avtale	89
13.3.6	Forsking på Sametingsvalget - avtale	89
14	Administrativt nivå	90
14.1	<i>Sametingets administrasjon</i>	90
14.1.1	Organisasjonskart.....	90
14.1.2	Direktørens stab	91
14.1.3	Avdeling for administrasjon (HÁL).....	91
14.1.4	Avdeling for kommunikasjon (GUL)	91
14.1.5	Sametingets kontorstruktur	92
14.2	<i>Verdier, visjon og mål for administrasjonen</i>	92
14.2.1	Administrasjonens overordnede mål	93
14.2.2	Kompetanseløft i samisk	93
14.2.3	Arbeidsmiljø	93
14.2.4	Digitalisering i Sametinget.....	94
15	Merknader i behandlingen av sak 54/17	95

1 Innledning

Sametinget er et nasjonalt folkevalgt parlament for samene i Norge. Budsjettet vedtas av Sametingets plenum hver høst, på grunnlag av Sametingsrådets årlige innstilling og påfølgende behandling i Sametingets plan- og finanskomiteé.

Sametingets budsjett bygger på de økonomiske rammene regjeringen foreslår bevilget til Sametinget i regjeringens proposisjon til statsbudsjett (Prop. 1 S) for det aktuelle budsjettåret (se kap. 3.2 Økonomiske rammebetingelser).

Endringer i regjeringens forslag til statsbudsjett som følge av behandling og vedtak i Stortinget, innarbeides først ved revidering av Sametingets budsjett påfølgende vår.

Sametingets politiske og administrative virksomhet skjer innenfor rammene av Sametingets vedtatte budsjett. Andre sentrale forhold som påvirker Sametingets virksomhet er internasjonale og nasjonale avtaleverk (se kap. 3.3 Lover og avtaler) og annet lovverk (se kap. 3.5 Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper).

2 Hovedinnhold

I følge Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018 får Sametinget en økning på 5,8 %. I denne økningen er det øremerkede midler til bestemte formål, og det betyr at Sametinget får mindre handlingsrom og mindre selvbestemmelse. I denne perioden har Sametinget tre hovedprioriteringer i budsjettet, nemlig oppfølging av NOU 2016 – Váibmogiella/Hjertespråket, fornying av læreplaner og bygningsvern.

Samtidig som regjeringen har gitt øremerkede økninger til prioriterte tiltak, er det forslått kutt på andre områder. Midlene som vi har fått de siste fem årene gjennom Kulturløftet til Stoltenberg II videreføres ikke. Det er 10 millioner kroner som er borte fra statsbudsjettet. Føringene gitt fra regjeringen gir ikke rom for egen prioritering, og kuttet tvinger Sametinget til å omprioritere fra kulturtiltak til de tiltak regjeringen gir midler til.

Samer og andre opplever daglig at samisk språk ikke har samme status som norsk. Alle samer skal sikres mulighet til å bruke samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og samisk språk i møte med offentlige institusjoner. Samenes rett til å lære, bruke og utvikle sitt morsmål er en grunnleggende rettighet som ennå ikke er oppfylt for alle samene.

I 2018 ønsker Sametinget å satse på styrking og utvikling av de samiske språkene. I denne perioden setter det fokus på oppfølging av NOU 2016: 18 - Váibmogiella/Hjertespråket. NOU 2016: 18 fokuserer på barns og unges rettigheter og muligheter til å lære seg samisk, og dette er også Sametingets prioritering i oppfølgingsarbeidet. Hjertespråket skal høres og brukes. Det innebærer at samiskspråklige tilbud skal styrkes og at Samelovens retningslinjer skal følges, blant annet gjennom tilsyns- og ombudstiltak.

I oppfølgingen av tiltakene i NOU 2016: 18 - Váibmogiella/Hjertespråket har Sametinget i 2017 satt i gang prosjektet Mánáid váibmogiella (Barnas hjertespråk). Prosjektet skal ved hjelp av hensiktsmessige tiltak løfte kvaliteten i samiske barnehager, blant annet ved endring av pedagogiske metoder, slik at barnehagenes arbeids- og læremetoder bygger på samiske verdier, språk, levesett, tankemåte og forståelse.

Kunnskap skaper fremtiden og derfor vil Sametinget prioritere arbeidet med samiske læreplaner. Sametinget har et lovpålagt ansvar for fastsetting av det samiske innholdet i læreplaner. Sametinget har myndighet til å revidere og vedta læreplaner for samisk undervisningen i grunn- og videregående skole og læreplaner for særskilte samiske fag. Videre har Sametinget ansvar for å delta i utviklingen av likeverdige parallelle samiske læreplaner og vedta samisk innhold i disse læreplanene, og vedta samisk innhold i generelle læreplaner. Derfor er det viktig at vurderingen av fagreformen og innholdet i fagplanene gjøres av fagfolk. Slik kan elevenes fordypningslæring forbedres og kompetansen i fagene økes.

I 2017 ble bygningsvernprosjektet fullført som Sametinget gjennomførte for Riksantikvaren. Antallet av registrerte automatisk vernede samiske bygninger har økt fra 60 til omtrent 900. Sametingets ansvar er å forvalte disse bygningene og formidle den historien som de representerer. Riksantikvaren har bevilget merkede midler til Sametinget for å styrke oppfølgingen av vernet av automatisk fredede samiske bygninger. Sametinget vil følge dette opp ved å legge til rette for tilskudd for fredede kulturminner som eies av private og følge opp den planen for automatisk fredede samiske bygninger som Sametinget plenum har vedtatt.

3 Rammer og prinsipper

3.1 Økonomiske rammebetingelser

3.1.1 Samlet bevilgning til Sametinget

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
560.50 Kommunal- og moderniseringsdep. KMD	311 155	301 897	9 258	3,1 %
560.54 Kommunal- og moderniseringsdep. KMD - Samefolkets fond	5 566	5 420	146	2,7 %
223.50 Kunnskapsdepartementet - KD	46 627	42 595	4 032	9,5 %
231.50 Kunnskapsdepartementet - KD	22 012	16 565	5 447	32,9 %
1429.50 Klima- og miljøverndepartementet - KLD	3 523	3 551	-28	-0,8 %
1429.71 Klima- og miljøverndepartementet - KLD a)	6 000	0	6 000	-
320.53 Kulturdepartementet - KUD	83 700	81 900	1 800	2,2 %
762.50 Helse- og omsorgsdepartementet - HOD	5 568	5 564	4	0,1 %
854.50 Barne-, likestillings- og inkluderingsdept. - BLD	1 000	1 000	0	0,0 %
Totalt bevilget	485 151	458 492	26 659	5,8 %

a) Sametinget fikk i 2017 kr 2 200 000 til oppfølging av arbeid med bevaring av automatisk fredete bygninger. Disse midlene ble i 2017 inntektsført direkte i regnskapet.

Sametingets budsjett ble fram til 2000 styrket blant annet gjennom overdragelse av forvaltningsansvar samt virksomhetsoverdragelse. I virksomhetsoverdragelsene fulgte det også med ansatte og administrative utgifter. I tilleggspolisjonen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) "Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2018" blir dette imidlertid ikke godt nok belyst. Det står blant annet at bevilgningen over KMD sitt budsjett skal dekke driften av det politiske arbeidet og administrasjon i Sametinget. Sametinget vil bare presisere at også bevilgninger fra andre departement er med å dekke utgifter knyttet til politisk og administrativt arbeid for de ulike saksområdene, slik det også var ved virksomhetsoverdragelsene.

3.1.2 Sametingets økonomiske rammefordeling

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Driftsinntekter				
Inntekt fra bevilgninger	485 151	458 492	26 659	5,8 %
Sum driftsinntekter	485 151	458 492	26 659	5,8 %
Driftskostnader				
Drift politisk nivå	38 232	40 567	-2 335	-5,8 %
Drift administrasjon	128 750	123 527	5 223	4,2 %
Sum driftskostnader	166 982	164 094	2 888	1,8 %
Driftsresultat	318 169	294 398	23 771	8,1 %
Økonomiske virkemidler				
Utbetalinger av tilskudd til andre	279 322	268 250	11 072	4,1 %
Avtale	17 900	15 150	2 750	18,2 %
Prosjekt	19 587	11 049	8 538	77,3 %
Konferanse	860	350	510	145,7 %
Evaluerings	500	0	500	-
Sum økonomiske virkemidler	318 169	294 799	23 370	7,9 %
ÅRSRESULTAT	0	-401	401	

3.2 Økonomiske virkemidler

Sametinget foretar følgende fordeling på hovedpostene for virkemidlene for 2018:

Virkemidler	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Språk	91 731	81 542	10 189	12,5 %
Kunnskap	46 170	41 230	4 940	12,0 %
Arealer, miljø og klima	1 500	1 250	250	20,0 %
Næringer	34 776	34 568	208	0,6 %
Kultur	129 344	126 499	2 845	2,2 %
Kulturminnervern	7 487	3 175	4 312	135,8 %
Helse og sosial	3 131	2 935	196	6,7 %
Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	2 030	1 600	430	26,9 %
Samarbeidsavtaler	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum økonomiske virkemidler	318 169	294 799	23 370	7,9 %

Sametingets økonomiske virkemidler omfatter direkte tilskudd til organisasjoner og institusjoner, ulike søkerbaserte tilskuddsordninger, avtaler, prosjekter, konferanser og evalueringer.

Statens økonomireglement pålegger Sametinget å sørge for en målrettet og effektiv tilskuddsforvaltning. I det ligger også et krav om å ha kontroll- og dokumentasjonsordninger, slik at bruken av midlene er betryggende dokumentert.

Sametingsrådet har fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte virkemidler i budsjettet, som utgjør kr 63 633 800. Fullmakten gjelder ikke driftskostnader til administrasjonen kr 128 750 000 og driftskostnader politisk nivå kr 38 232 000. Sametingsrådet kan heller ikke omdisponere til poster som ikke fremgår av inneværende års budsjett og revidert budsjett.

Sametingsrådet skal i budsjettåret legge frem en sak til Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer.

3.2.1 Direkte tilskudd

Direkte tilskuddsordninger forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for direkte tilskudd, framkommer i regelverkene for Sametingets direkte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter disse regelverkene med unntak av de deler som Sametingets plenum fastsetter i sin budsjettbehandling.

3.2.2 Søkerbasert tilskudd

De søkerbaserte tilskuddsordningene forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for søkerbaserte tilskudd, framkommer i regelverkene for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter regelverkene for tilskudd for de søkerbaserte ordningen med unntak av de deler som Sametingets plenum fastsetter i sin budsjettbehandling.

Sametingsrådet har fullmakt til å gjøre endringer i søknadsfristene.

Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker er klageorgan for vedtak fattet av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For vedtak fattet av plenumsledelsen er Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker klageorgan.

3.3 Avtaler og regelverk

3.3.1 EØS-regelverket

EØS-avtalen er en avtale inngått mellom Norge, Island og Liechtenstein på den ene siden og EU-landene og Det europeiske fellesskapet på den andre siden. Gjennom EØS-avtalen blir Norge knyttet til det indre markedet i EU. Formålet med EØS-avtalen er å styrke handel og økonomiske bånd mellom partene med like konkurransevilkår og gjennomføring av like regler. EØS-loven gjennomfører i norsk rett de sentrale bestemmelsene i EØS-avtalen, blant annet reglene om statsstøtte. Reglene for statsstøtte er de samme i Norge som i EU.

Ved å slutte seg til EØS-avtalen har Norge godtatt visse begrensninger når det gjelder å utforme nasjonal politikk, slik som på området for statsstøtte og distriktspolitikk. EØS-avtalen gir ikke noe generelt unntak fra reglene om statsstøtte til fremme av samiske eller andre urfolks interesser.

Siden statsstøtte kan føre til markedsforstyrrelse som kan påvirke samhandelen i EØS-området, er statsstøtte som hovedregel forbudt, men det er gitt en rekke unntak som åpner opp for støtte som fremmer samfunnsmessige og politiske mål. Sametingets tilskuddsordninger er utformet slik at de er i tråd med EØS-reglene.

3.3.2 Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner

Sametinget inngitt i 2004 en hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner, representert ved Samisk kunstnerråd. Formålet er å utvikle et godt og mangfoldig samisk kulturliv og å legge forholdene til rette for skaping og formidling av samisk litteratur, musikk, dans, teater, film, bildende kunst og kunsthåndverk. Kunstneravtalen omfatter omforente tiltak innenfor kunstrområdet, som gjennomføres innenfor de økonomiske rammene som partene er blitt enige om. Det fremforhandles en årlig avtale med de samiske kunstnerorganisasjonene.

3.3.3 Hovedavtale i duodji

Sametinget inngikk i 2005 en hovedavtale for duodjinæringen med duodjiorganisasjonene, Landsorganisasjonen Sámiid Duodji og Duojáriid ealáhussearvi. Formålet med avtalen er å tilrettelegge for utvikling av en sterkere næringsrettet duodji, med økt lønnsomhet og økt omsetning av egenproduserte varer. En slik utvikling betinger at det blir lagt vekt på kompetanseheving, produktutvikling, markedsføring og salg. Sametinget fremforhandler en årlig næringsavtale for duodji, med tiltak som tar sikte på utvikling av næringen i samsvar med de politiske mål og retningslinjer som til enhver tid er vedtatt i Sametinget.

3.4 Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper

3.4.1 Grunnloven § 108

Grunnlovens § 108 er en overordnet rettsregel som retter seg mot statens myndigheter og pålegger den norske stat en plikt til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

I praksis betyr dette at statlige myndigheter er forpliktet til aktive tiltak i tilretteleggingen for samenes kulturutøvelse, og et vern mot en samepolitikk som truer grunnlaget for samisk språk og kultur. Grunnlovens § 108 begrenser statens handlefrihet både i lovgivningsprosesser og i forvaltningspraksis og er en resultatforpliktelse for en fortsatt levedyktig samisk kultur. Som en følge av vernet i Grunnlovens § 108 er forvaltningen forpliktet til å legge stor vekt på hensynet til den samiske kultur ved avgjørelsen av om inngrep skal foretas. Dette gjelder alltid, uansett om det følger direkte av inngrepshjemmelen eller ikke.

3.4.2 ILO Konvensjon nr. 169 og konsultasjonsretten

I 2005 inngikk statlige myndigheter og Sametinget en «avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget». Konsultasjonsordningen omfatter ulike sakstyper, slik som lover, forskrifter, enkeltvedtak, retningslinjer, tiltak og beslutninger (f.eks. i stortingsmeldinger). Konsultasjonsplikten kan omfatte alle ideelle og materielle former for samisk kultur.

Avtalen skal ivareta urfolks rett til frie og forhåndsinformerte samtykke i alle saker som angår dem (urfolk), og er ment å bidra til oppfyllelse av statens folkerettslige forpliktelser til konsultasjon med urfolk. Avtalen er en implementering av ILO konvensjon 169 art. 6, og formålet er å konsultere i god tro og i den hensikt å oppnå enighet mellom partene.

Avtalen innebærer et sett med prosedyrer for å gi eller ikke å gi et fritt og forhåndsinformert samtykke til lovmessige, administrative tiltak som berører samer, eller til prosjekter som berører samenes landområder, territorier eller andre ressurser. Begge parter er forpliktet av innholdet i avtalen. Sametinget har etterlyst en mekanisme for å overvåke om konsultasjonsforpliktelsene ivaretas i tråd med avtalen. Konsultasjonsavtalen omfatter ikke økonomiske tiltak eller budsjetttiltak.

4 Språk

Samfunns mål:

- Samisk og norsk er likeverdige språk.

Samene og andre opplever daglig at samisk språk ikke har samme status som norsk språk. Dette oppleves i møte med offentlige instanser, under fritidsaktiviteter, ved bruk av nettjenester, i barnehagen, på skolen, på aldershjemmet og ellers i samfunnet. Sametinget har som hovedmål blant annet å styrke og utvikle de samiske språkene i fremtiden. Samene skal sikres mulighet til å bruke samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og til å bruke sitt eget språk i kommunikasjonen med offentlige instanser. Samenes rett til å lære, bruke og utvikle sitt morsmål er en grunnrettighet som ennå ikke er en realitet for alle samer.

NOU 2016:18 - Hjertespråket fremmer mange tiltak og lovendringer som skal styrke og sikre fremtiden for de samiske språkene. Oppfølging av innholdet og de forslåtte tiltakene i denne rapporten er et viktig arbeid som Sametinget vil prioritere.

Virkemidlene som Sametinget har for bevaring og utvikling av samisk språk, er de administrative og økonomiske ressursene som kommer fram i budsjettet. For å oppnå samfunns målet kreves det språkinnsett i alle ledd i samfunnet. Sametinget vil i oppfølgingen av NOU 2016: 18 - Hjertespråket fokusere språkinnsetten på arenaer for barn og unge, men også på andre samfunnsområder hvor samisk språk burde være det naturlige språket.

Sametinget overtar i 2018 forvaltningen av særskilte midler til skoltte-, sør-, lule- og markasamiske språktiltak. Med forvaltningen følger overføringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) på 3,2 millioner. Midlene er lagt til språkprosjekter og merket med særskilte prioriteringer, samt til styrking av språkarbeidet i det skolesamiske museet A`vv i kulturkapitlet. Sametinget vil gjennomføre en spesiell oppfølging med språkmiljøene som har drevet prosjekter med tilskudd fra disse midlene, for å tilse at midlene blir brukt i tråd med intensjonen om å ivareta samiske minoritetsspråk og dialekter.

1. Urfolk har rett til å gjenopplive, bruke og utvikle sin historie, sitt språk, sine muntlige overleveringer, sine filosofier, sitt skriftsystem og sin litteratur, og å videreføre samme til nye generasjoner, og har også rett til å fastsette og beholde sine egne navn på og betegnelser for lokalsamfunn, steder og personer.

(Artikkel 13.1 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor språk:

- Bruk av samisk språk.
- Utvikling av samiske språk.
- Hjertespråket.

Administrative ressurser - avdeling for språk:

Lønn, reise og kompetanseheving for avdelingen for språk inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå. Avdelingen har 21 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Språkforvaltning og -politikk.
- Seksjon for stedsnavn og språkrøkt.
- Seksjon for terminologi.

Avdeling for språk har oppfølgingsansvar for de politiske prosessene innenfor språk, inkludert språkutvikling og forvaltning av alle de samiske språkene. Avdelingen har også forvaltningsansvaret for Sametingets tilskuddsordninger innenfor språk etter Sametingets prioriteringer og vedtatte regelverk.

4.1 Virkemidler til samiske språk

4.1.1 Innsatsområder - språk

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Bruk av samisk språk	40 648	39 762	886	2,2 %
Utviklingen av samiske språk	46 783	41 780	5 003	12,0 %
Hjertespråket	4 300	0	4 300	-
Sum	91 731	81 542	10 189	12,5 %

4.2 Bruk av samisk språk

Mål for innsatsområdet:

- Innbyggerne i forvaltningsområdet for samisk språk kan aktivt bruke samisk i kommunikasjon med offentlige instanser.

Offentlige instanser i forvaltningsområdet for samisk språk skal oppfylle samelovens kapittel 3, og betjene sine brukere på samisk, både muntlig og skriftlig. Dette fører til at samisk brukes aktivt på de samfunnsområder som berører kommuner og fylkeskommuner.

Forvaltningsområdet for samisk språk er viktig for bruken av samisk språk. Kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet meddeler Sametinget at tospråklighetstilskuddet ikke dekker alle utgiftene som kommunene og fylkeskommunene har til samiskspråklig tjenesteyting og oppgaver. Sametinget vil ta opp denne utfordringen med regjeringen og Stortinget.

Sametinget har ansvar for å informere Kongen hvert 4. år om situasjonen for samisk språk i Norge. Til det er det nødvendig å gjennomføre språkundersøkelser.

4.2.1 Samletabell - bruk av samisk språk

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd	36 324	34 314	2 010	5,9 %
Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner - direkte tilskudd	3 924	3 924	0	0,0 %
13100 Språkundersøkelse - prosjekt	400	400	0	0,0 %
13030 Terminologi- og stedsnavnkurs	0	324	-324	-100,0 %
12500 Samisk språkkampanje	0	500	-500	-100,0 %
12901 Språkmotiveringspris	0	100	-100	-100,0 %
13000 Revitalisering av skoltesamisk språk a)	0	200	-200	-100,0 %
Sum	40 648	39 762	886	2,2 %

a) Kr 500 000 overføres til Ávv Skoltesamisk museum ved Tana og Varanger Museumssida. Se kapittel 8.3.4 Museer.

4.2.2 Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Basis- tilskudd 2018	Betjenings- tilskudd 2018	Budsjett 2017 a)	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
10000 Kautokeino kommune	6 679	1 761	4 918	6 750	-71	-1,0 %
10001 Karasjok kommune	6 115	1 761	4 354	6 123	-7	-0,1 %
10002 Tana kommune	3 758	1 761	1 997	3 730	28	0,8 %
10003 Porsanger kommune	3 539	1 761	1 778	3 443	97	2,8 %
10004 Nesseby kommune	2 866	1 761	1 105	2 797	69	2,5 %
10005 Kåfjord kommune	2 785	1 761	1 024	2 777	8	0,3 %
10006 Tysfjord kommune	2 732	1 761	971	2 701	31	1,1 %
10007 Snåsa kommune	2 136	1 761	375	2 120	16	0,8 %
10008 Lavangen kommune	1 987	1 761	226	1 961	26	1,3 %
10009 Røyrvik kommune	1 890	1 761	128	1 915	-25	-1,3 %
10014 Hattfjelldal kommune b)	1 837	1 761	75	0	1 837	-
Sum	36 324	19 373	16 951	34 314	2 010	5,9 %

a) Inkl. overgangsordning, lønns- og prisstigning.
b) Hattfjelldal kommune er en ny kommune i forvaltningsområdet for samisk språk, dermed regnes ikke første tildeling i henhold til tildelingsreglementet.
I 2017 var utviklingstilskuddet en del av tospråklighetstilskuddet til kommuner. I 2018 er utviklingstilskuddet i egen tabell, se 4.3.2.

4.2.3 Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
10050 Finnmark fylkeskommune	916	916	0	0,0 %
10051 Troms fylkeskommune	916	916	0	0,0 %
10052 Nordland fylkeskommune	1 176	1 176	0	0,0 %
10053 Nord-Trøndelag fylkeskommune	916	916	0	0,0 %
Sum	3 924	3 924	0	0,0 %

4.2.4 Språkundersøkelse - prosjekt

En god språkplanlegging må ta utgangspunkt i språksituasjonen i de ulike områdene, og ta hensyn til de ulike utfordringene i de ulike områdene. Dette krever god bakgrunnskunnskap blant annet gjennom språkundersøkelser. Sametinget har i samarbeid med SSB utarbeidet en metode til å innhente så god og riktig informasjon om språksituasjonen som mulig. Sametinget er lovpålagt etter samelovens språkregler å rapportere til Kongen hvert fjerde år om situasjonen for samiske språk. På grunnlag av dette vil Sametinget gjennomføre en språkundersøkelse. Til prosjektet avsettes det kr 400 000.

4.3 Utvikling av samiske språk

Mål for innsatsområdet:

- Befolkningen har mulighet til å lære seg samisk og fremme språket.

De samiske språkene har ulike behov og utfordringer, og Sametinget tar et stort ansvar for å styrke samefolkets språkutviklingsmuligheter i alle områder. I dette arbeidet legger Sametinget forslagene i NOU 2016: 18 - Hjertespråket til grunn, hvor det oppfordres til å satse på barn og unge. Sametinget har fra i år av skilt ut kommunenes og fylkeskommunenes språkutviklingsarbeid fra tospråklighetstilskuddet, slik at flere ressurser prioriteres til barn og unge.

I støtten til språksentrene er arrangement av språkkurs og språkarenaer lokalt på forskjellige nivåer prioritert. Det samiske folket skal kunne delta i aktiviteter for derigjennom å lære seg samisk og bruke samisk aktivt på alle samfunnsområder. Språksentrene skal også kunne samle inn og offentliggjøre stedsnavn i de områdene som Sametinget prioriterer.

For styrking og utvikling av samiske språk er det viktig at det finnes aktive lokale miljøer. Et mangfold av språkaktiviteter i lokalsamfunnene er grunnlaget for aktive språkmiljøer. Det er meget stor forskjell på språknivået i de forskjellige språkområdene og det er viktig å tilpasse språktiltakene til de forskjellige områdene.

Samfunnet har stort behov for samisktalende fagpersonell på alle områder. For i fremtiden å kunne rekruttere flere samisktalende fagfolk som behersker språket godt muntlig og skriftlig, gir Sametinget stipend til elever på videregående skole som har samisk som fag.

I 2016 ble det utgitt en rettskrivingsbok i nordsamisk. Boka er nyttig både for forfattere, oversettere og andre som skriver på nordsamisk. En slik bok skal også utgis for lule- og sørsamisk, og i årets budsjett prioriterer Sametinget å sette i gang arbeidet med en rettskrivingsbok for lulesamisk.

Sametinget anser det som nødvendig å opprettholde et nordisk språksamarbeid som felles fundament for bevaring av samiske språk. Nordisk språksamarbeid er viktig for styrking og utvikling av de samiske språkene og for å øke bruken av samiske språk.

4.3.1 Samletabell - Utvikling av samiske språk

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
10010 Språkutvikling i kommuner - direkte tilskudd	12 108	10 810	1 298	12,0 %
10054 Språkutvikling i fylkeskommuner - direkte tilskudd	1 327	1 276	51	4,0 %
Samiske språksentre - direkte tilskudd	21 018	20 034	984	4,9 %
11000 Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd	6 130	3 660	2 470	67,5 %
11100 Stipend til elever med samisk i videregående skole - søkerbase	3 000	3 000	0	0,0 %
13300 Rettskrivingsbok for lulesamisk - prosjekt	200	0	200	-
12000 Sámi Giellagáldu - prosjekt	3 000	3 000	0	0,0 %
Sum	46 783	41 780	5 003	12,0 %

4.3.2 Språkutvikling i kommuner - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
10010 Utviklingstilskudd a)	12 108	10 810	1 298	12,0 %
Sum	12 108	10 810	1 298	12,0 %

a) i 2017 var utviklingstilskuddet en del av tospråklighetstilskuddet til kommuner.

Kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk får tospråklighetstilskudd og utviklingstilskudd. Utviklingstilskuddet skal på grunnlag av kommunenes 3-årige språkplaner brukes først og fremst til å styrke situasjonen for samisk i barnehagene og i skolen. Tilskuddet skal ikke brukes til kommunenes lovpålagte oppgaver, men til ekstra tiltak for styrking og utvikling av det samiske språket til de samiskspråklige barna i kommunen.

4.3.3 Språkutvikling i fylkeskommuner - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
10054 Utviklingstilskudd	1 327	1 276	51	4,0 %
Sum	1 327	1 276	51	4,0 %

4.3.4 Samiske språksentre - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
10100 Porsanger - Sámi giella- ja kulturg.	940	921	19	2,1 %
10101 Kåfjord - Sámi giellaguovddáš	940	921	19	2,1 %
10102 Tysfjord - Árran julevsáame guovddáš	940	921	19	2,1 %
10103 Evenes - Várdobáiki sámi guovddáš	940	921	19	2,1 %
10104 Nesseby - Isak Saba guovddáš	940	921	19	2,1 %
10105 Tana - SEG AS	940	921	19	2,1 %
10106 Tromsø - Gáisi Giellaguovddáš	940	921	19	2,1 %
10107 Røros - Aajege	940	921	19	2,1 %
10108 Alta - Áltá Sámi Giellaguovddáš	940	921	19	2,1 %
10109 Lavangen - Ástávuona giellagoahtie	940	921	19	2,1 %
10110 Snåsa - Gielem nastedh	940	921	19	2,1 %
10111 Røyrvik - Gielearnie	940	921	19	2,1 %
10112 Storfjord - Storfjord språksenter	940	921	19	2,1 %
10114 Kautokeino - Giellagiisá	940	921	19	2,1 %
10113 Aktivitetstilskudd	7 858	7 140	718	10,1 %
Sum	21 018	20 034	984	4,9 %

4.3.5 Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
11000 Språkprosjekter	6 130	3 660	2 470	67,5 %
Sum	6 130	3 660	2 470	67,5 %

Prioriteringer 2018 søkerbasert tilskudd - Språkprosjekter:

- Lage og/eller oversette samiske språkapplikasjoner og nettressurser for barn og unge.
- Språkrøktstiltak og gode språkarenaer for barn og unge, spesielt i sør-, lule- og markasamisk område
- Samiskkurs for voksne.
- Lese- og skrivehjelpsordninger for samisktalende.
- Bidra til oversetting av Bibelen til sør- og lulesamisk.
- Språkutviklingstiltak for språksentrene som er i etableringsfasen.
- Innsamling av samiske stedsnavn.
- Utarbeiding av ordbøker i samiske språk, spesielt prioriteres digitale løsninger.
- Terminologiprojekter.
- Utvikling av modeller for at tilgjengelige språkressurser i en region samlet kan bidra til å bedre språkopplæringen.

4.3.6 Språkmotivering for ungdom - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
11100 Stipend til elever med samisk i videregående skole	3 000	3 000	0	0,0 %
Sum	3 000	3 000	0	0,0 %

For å motivere ungdom til å ta samisk som fag på videregående skole, gir Sametinget stipend til elever som har som samisk i fagkretsen. Elever som velger samisk som førstespråk prioriteres.

4.3.7 Rettskrivningsbok for lulesamisk - prosjekt

Rettskrivningsråd er effektive og gode redskaper for lulesamisk rettskrivning. Henvisninger til regler og bruk av eksemplene i heftet er til god hjelp for de som behøver svar på spørsmål angående skriftspråket, for eksempel bruken av skilletegn, andre skrifttegn og orddeling. Boken er nyttig for bruken og utviklingen av lulesamisk. Det skal nedsettes en arbeidsgruppe bestående av språkarbeidere både fra norsk og svensk side. Det avsettes kr 200 000 til prosjektet.

4.3.8 Sámi Giellagáldu - prosjekt

Sámi Giellagáldu har i de siste årene fått prosjekttilskudd over Interreg program. Den tredje prosjektperioden avsluttes 31.04.2018. Sametingene arbeider for at virksomheten til Sámi Giellagáldu skal bli permanent, og at både den norske, svenske og finske staten, samt Sametingene skal gi sin støtte. Sámi Giellagáldu er et nordisk samarbeidsorgan som fungerer som øverste vedtaksorgan i samiskfaglige spørsmål. Dersom virksomheten ikke blir permanent etter prosjektperioden, vil Sametingene videreføre samarbeidet i en eller annen form, da et slikt samarbeid er nødvendig dersom vi i fremtiden skal kunne kommunisere på samisk over riksgrensene. Det avsettes kr 3 000 000 til prosjektet.

4.4 Oppfølging av "Hjertespråket"

Mål for innsatsområdet

- Sikre og utvikle de samiske språkenes fremtid

Det offentlig oppnevnte språkutvalget offentliggjorde NOU 2016: 18 - Hjertespråket i oktober 2016. Utredningen har vært ute til bred høring og det samiske samfunnet har store forventninger til oppfølgingen av rapporten. Sametinget vil følge opp forslagene i Hjertespråket og jobbe for å sikre og utvikle de samiske språkenes fremtid blant annet gjennom arbeidet med en samisk språkreform. Språkreformen er en helhetlig og målrettet satsning for å styrke bruken av samisk språk på alle nivåer i samfunnet, og formålet er at det skal bidra til et språkløft. Det vil være behov for tiltak som retter seg både mot statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning, språkmiljøer, den enkelte språkbruker og barn og unge. Språkreformen skal bidra til å sikre samisk språk gode rammevilkår, videreutvikling av eksisterende og etablering av nye språkinstitusjoner, etablere gode tilsyns- og ombudsordninger, kompetanseløft i samisk språk i den offentlige forvaltningen, rekruttering av fagkompetanse, videreutvikling av opplæringstilbud og gode språkmiljøer og legge til rette for gode samiskspråklige tilbud for barn og unge.

Reformen blir en egen sak i plenum tidlig i 2018 med forslag til tiltak og prioriteringer som skal gjennomføres i reformperioden. Det forventes at reformen vil pågå over flere år. Det settes av kr 4 300 000 i 2018 til prosjektet "Oppfølging av Hjertespråket".

4.4.1 Samletabell - Hjertespråket

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
13200 Språkreform - prosjekt	4 300	0	4 300	-
Sum	4 300	0	4 300	-

5 Kunnskap

Samfunns mål:

- Det samiske samfunnet har kunnskap, kompetanse og ferdigheter for å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Sametinget arbeider for et kunnskapsbasert samfunn der tradisjonell kunnskap skal danne grunnlaget for økt kunnskap og ny viten. Samtidig legges det vekt på et fremtidsrettet og innovativt samisk samfunn. Kunnskap, kompetanse og ferdigheter utvikles i et samspill mellom gamle forestillinger og nye inntrykk. Det er viktig å satse på barnehager, skoler og forskning for at barn og unge skal kunne være med å utvikle et levedyktig samisk samfunn. Videre er det viktig at det tilrettelegges for et opplæringstilbud og et høyere utdanningstilbud tilpasset det samiske samfunnets behov. Samisk verdigrunnlag, både språklig og kulturelt, må være grunnpilaren i utdanningsløpet.

Grunnlaget for Sametingets arbeid ligger i rettighetene den samiske befolkningen har til opplæring i og på samisk. Opplæringen for barn og unge er ikke godt nok ivarettatt i barnehageloven, opplæring- og friskoleloven. Opplæring i samisk er en individuell rett, men praktiserer ulikt ut fra hvor man bor. Sametinget vil arbeide for lovendringer slik at alle som ønsker det kan få et kvalitativt godt samisktilbud i opplæringsinstitusjonene.

Mangelen på utdannede barnehagelærere og lærere med kompetanse i samisk språk og samisk kulturkunnskap, fører til at barn i barnehagen og elever i grunnopplæringen ikke alltid får det tilbudet de har rett til. Denne mangelen har også konsekvenser for kvaliteten på opplæringen.

Hvor mange samiskspråklige barnehagelærere og lærere det vil være behov for de neste årene er vanskelig å fastslå, men at det er et stort behov er helt klart. Over flere år har det i sør- og lulesamisk område vært større avgang fra yrket enn det har vært utdannet samisklærere. Artikkel 5 Samisk lærertetthet, av Johansen i «Samiske tall forteller» (9-2016) viser blant annet at lærersituasjonen er prekær for alle de samiske områdene, men dramatisk for lulesamisk språk. I tillegg vil noen av forslagene i NOU 2016: 18 - Hjertespråket kreve tilgang på flere lærere med samiskspråklig kompetanse. Sametinget vil i 2018 styrke arbeidet med rekruttering, blant annet gjennom oppfølging av NOU 2016: 18 - Hjertespråket.

I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk

(Artikkel 30 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

1. Urfolk har rett til å opprette og ha kontroll over sitt eget utdanningssystem og institusjoner som gir opplæring på deres eget språk, på en måte som svarer til undervisnings- og læringsmetodene i deres egen kultur.

2. Individer tilhørende urfolk, særlig barn, har rett til alle nivåer av og former for statlig utdanning, uten diskriminering.

3. Statene skal, sammen med urfolk, treffe effektive tiltak slik at individer tilhørende urfolk, særlig barn, herunder de som lever utenfor sine egne lokalsamfunn, har tilgang til opplæring i sin egen kultur og på sitt eget språk, når det er mulig.

(Artikkel 14 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametinget skal arbeide for å oppnå målet innen kunnskap ved å satse på følgende innsatsområder:

- Innholdet i samisk barnehagetilbud.
- Språkarbeid i barnehager.
- Kompetanseheving i barnehage.
- Pedagogisk materiell.
- Samisk innhold i skolen.
- Læringsmiljø og skoleutvikling.
- Læremidler.
- Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning.
- Utdanning- og forskningsbehov.
- Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning.

Administrative ressurser - Kunnskap

Lønn, reise og kompetanseheving for avdelingen inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Avdeling for oppvekst og utdanning har 16,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for barnehage.
- Seksjon for grunnopplæringen.
- Seksjon for høyere utdanning og forskning.

Avdeling for oppvekst og utdanning (BOA) har ansvar for politikkutvikling her under konsultasjoner med myndighetene innenfor fagområdene for barnehage, grunnopplæring, høyere utdanning og forskning. Avdelingen også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioritering og Sametingsrådets regelverk. Sametinget har myndighet til å revidere og fastsette læreplaner for opplæring i samisk språk for grunn- og videregående opplæring og læreplaner for særskilt samiske fag, jf. opplæringsloven § 6-4, andre ledd, delta i utvikling av samiske likeverdige parallelle læreplaner og fastsette det samiske innholdet i disse læreplanene, jf. opplæringsloven § 6-4, tredje ledd, samt fastsette samisk innhold i ordinære læreplaner. Avdelingen er også ansvarlig for driften av Sametingets læremiddelsentral.

5.1 Virkemidler til kunnskap

5.1.1 Innsatsområder kunnskap

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Innholdet i samisk barnehagetilbud	10 030	7 341	2 689	36,6 %
Språkarbeid i barnehager	5 900	3 488	2 412	69,2 %
Kompetanseheving i barnehage	200	100	100	100,0 %
Pedagogisk materiell	1 540	1 539	1	0,1 %
Samisk innhold i skolen	2 500	500	2 000	400,0 %
Læringsmiljø og skoleutvikling	1 010	1 450	-440	-30,3 %
Læremidler	22 540	22 966	-426	-1,9 %
Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning	2 450	2 450	0	0,0 %
Tradisjonell kunnskap	0	1 396	-1 396	-100,0 %
Sum	46 170	41 230	4 940	12,0 %

5.2 Innholdet i samisk barnehagetilbud

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barn har et kvalitativt godt barnehagetilbud som bygger på samiske verdier, samisk kultur og tradisjonell kunnskap.

Barnehagetilbudet for samiske barn har blitt bedre de siste årene, men er fremdeles ikke godt nok. Det samiske samfunnet er mangfoldig. Det vil si at hver enkelt barnehage må prioritere å arbeide ut i fra sin lokale samiske kultur. Dette krever at ansatte innehar samisk kultur- og kulturforståelse for å sikre, støtte og utvikle samisk språk og kultur. Flere steder har ikke ansatte denne kompetansen. I tillegg jobbes det ikke systematisk med å implementere dette i barnehagene. Økt kompetanse og bevissthet på samisk kultur og systematisk implementering både i det pedagogiske opplegg og i barnehagehverdagen vil sikre et kvalitativt godt tilbud til samisk barnehagebarn.

Dagens lovgivning (Lov om barnehager 2006) gir ikke alle som ønsker det, rett til et samisk barnehagetilbud. Sametinget arbeider for en lovendring om rett til et samisk barnehagetilbud.

5.2.1 Samletabell - Innholdet i samisk barnehagetilbud

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21200 Samiske barnehager og avdelinger - søkerbasert tilskudd	7 430	7 341	89	1,2 %
23000 NOU 2016: 18 - Hjertespråket - prosjekt	2 600	0	2 600	-
Sum	10 030	7 341	2 689	36,6 %

5.2.2 Tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2017	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21200 Samiske barnehager og avdelinger	7 430	7 341	89	1,2 %
Sum	7 430	7 341	89	1,2 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske barnehager og avdelinger:

- Samiske barnehager og samiske avdelinger i norske barnehager har tilbud som bygger på samisk språk og kultur.

Prioriteringer 2018 søkerbasert tilskudd - Samiske barnehager og avdelinger:

- Tiltak som utvikler og bygger på samiske verdier, språk, kultur og tradisjonell kunnskap.

5.2.3 Barnas hjertespråk - prosjekt

Som en oppfølging av tiltak i NOU 2016: 18 - Hjertespråket har Sametinget i 2017 satt i gang prosjektet Barnas hjertespråk. Prosjektet skal gjennom målrettede tiltak løfte kvaliteten i samiske barnehager, blant annet gjennom en endring i den pedagogiske tilnærmingen, slik at barnehagene tar utgangspunkt i samiske verdier, samisk språk, levesett, tenkemåte, forståelse i arbeids- og læringsmetoder. Prosjektet skal gjøre barnehagepersonellet enda mer trygg og bevisst på sin rolle når

det gjelder å utføre pedagogisk arbeid i en samisk barnehage. Sametinget vil i 2018 følge opp de tiltakene som ble satt i gang i 2017 og ferdigstille disse. Det settes av kr 2 600 000 til prosjektet.

5.3 Språkarbeid i barnehager

Mål for innsatsområdet:

- Barn lærer, styrker og utvikler sitt samiske språk i barnehagene.

Det samiske språkarbeidet i barnehagene er generelt sett ikke godt systematisert eller implementert i de pedagogiske planene eller det pedagogiske arbeidet. Barnehagene må organisere arbeidet rundt, og velge arbeidsmetoder ut fra barnas språkbakgrunn slik at dette motiverer til læring. For å oppnå dette vil Sametinget jobbe med ulike tiltak som for eksempel språkbadmodeller, rekruttering av samiskspråklige ansatt, pedagogiske planer for språkutvikling og andre tiltak som fremmer samisk språk.

Der hvor det ikke finnes samiske barnehager, vil det være behov for å gi barna et samisk språktilbud i den barnehagen de går i. I disse tilfeller må barnehagene ha samiskspråklige ansatte som har ansvar for gjennomføringen av undervisningen.

5.3.1 Samletabell - språkarbeid i barnehager

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21210 Samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd	2 740	1 539	1 201	78,0 %
21220 Prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd	2 740	1 539	1 201	78,0 %
21400 Julevsáame giellatjehppe - Árran mánnáigárdde - direkte tilsk.	420	410	10	2,4 %
Sum	5 900	3 488	2 412	69,2 %

5.3.2 Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21210 Samisk språkopplæring	2 740	1 539	1 201	78,0 %
Sum	2 740	1 539	1 201	78,0 %

Mål for tilskuddordningen - samisk språkopplæring:

- Barnehager gir tilbud om samisk språkopplæring.

Prioriteringer 2018 søkerbasert tilskudd - samisk språkopplæring:

- Tiltak som tilrettelegger for samisk språkopplæring.

5.3.3 Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21220 Prosjekter og utviklingsarbeid	2 740	1 539	1 201	78,0 %
Sum	2 740	1 539	1 201	78,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Prosjekter og utviklingsarbeid:

- Høy kvalitet på samisk språk og kulturarbeidet i barnehagene.

Prioriteringer 2018 søkerbasert tilskudd - Prosjekter og utviklingsarbeid.

- Språkbudprosjekter.
- Lokale utviklingsprosjekter.
- Etablering av nye barnehagetilbud.
- Tiltak som styrke språkarbeidet gjennom prosjekter som "giellačeahppi".

5.3.4 Juvlesámi giellatjehppe - direkte tilskudd til Árran mánnálgárdde

Sametinget gir direkte tilskudd til Árran mánnálgárdde til giellatjehppe/språkmedarbeidere for å styrke arbeidet med språkutvikling i barnehagen, det settes av kr 420 000 i direkte tilskudd til Árran mánnálgárdde.

5.4 Kompetanseheving i barnehage

Mål for innsatsområdet:

- Barnehageansatte er samiskspråklige, og innehar samisk kulturkompetanse.

I mange områder har barnehagene få eller ingen samiskspråklige ansatte og ansatte med samisk kulturkompetanse. Arbeidet med samiske språk og kultur blir derfor meget vanskelig. I de områdene der språk og kulturkunnskapen hos de ansatte er god, er det allikevel behov for kompetanseheving. Det er også en utfordring å rekruttere samiskspråklige ansatte med allsidig kompetanse.

Sametinget gir stipend til barnehagelærerstudenter men ut over dette har Sametinget ikke direkte myndighet til å påvirke politikk som kan gjøre det lettere å rekruttere og beholde både samiskspråklige barnehagelærere og assistenter. Allikevel påvirker Sametinget sentrale prosesser blant annet gjennom konsultasjoner. Sametinget vil i samarbeid med sentrale myndigheter arbeide for at barnehagelæreres status heves, flere menn rekrutteres til stillinger og at samisktalende ansatte beholdes i barnehagestillinger.

5.4.1 Samletabell - kompetanseheving i barnehage

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
22500 Seminar for barnehageansatte - konferanse	200	100	100	100,0 %
Sum	200	100	100	100,0 %

Som en del av kompetansehevingsarbeidet arrangerer Sametinget to seminarer for barnehageansatte årlig. Et seminar for ansatte i sørsamiske barnehager og et for ansatte i øvrige samiske barnehager.

5.5 Pedagogisk materiell

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barn har samiske bøker og leker i barnehagene.

Det finnes generelt lite samisk pedagogisk materiell i barnehagene. Pedagogisk materiell og leker bidrar til at barna tilegner seg, utvikler og bevarer samisk språk og kultur.

Gjennom tilskuddsordningen ønsker Sametinget å stimulere til at det utvikles pedagogisk materiell og leker tilpasset bruk i barnehager med samisktilbud.

5.5.1 Samletabell - pedagogisk materiell

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21230 Pedagogisk materiell - søkerbasert tilskudd	1 540	1 539	1	0,1 %
Sum	1 540	1 539	1	0,1 %

Mål for tilskuddsordningen - Pedagogisk materiell:

- Barnehager har god tilgang på pedagogisk materiell som har et samisk innhold.

Prioriteringer 2018 søkerbasert tilskudd - Pedagogisk materiell:

- Pedagogisk materiell som gjenspeiler hvordan samene forvalter naturen og bruker den som en ressurs.

5.6 Samisk innhold i skolen

Mål for innsatsområdet:

- Samiske elever har kvalitetsmessig god opplæring i og på samisk.

God kvalitet i opplæringen avhenger av mange faktorer. Først må rettighetene sikres gjennom revidering av opplærings- og friskoleloven. Så må praktisering av rettighetene være uavhengig av hvilken kommune eller fylkeskommune du går på skole i. En utfordring som bidrar til at samiske elever ikke får det de har rett på, er at skoleeiere og skoleledere ikke i tilstrekkelig grad kjenner til de samiske elevenes rett til opplæring i samisk. I tillegg er opplæring i og på samisk en økonomisk utfordring for mange kommuner. Refusjonsordningen ivaretar i dag ikke de behov som skolene har for nivådeling eller til hospitering. Gode økonomiske rammevilkår for samisk opplæring er noe Sametinget i dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter vil arbeide for å få.

Samiske voksnes rett til grunnopplæring er ikke tatt hensyn til i opplæringsloven. Ifølge kap 4A i opplæringsloven har voksne rett til grunnopplæring, men kapittel 6 Samisk opplæring, gjelder ikke for voksne. Det kan forstås dithen at voksne ikke har rett til samisk grunnopplæring. For å styrke og tydeliggjøre de samiske rettighetene innen opplæring både for barn og voksne, ser Sametinget behov for en helhetlig revidering av opplæringsloven og friskoleskoleloven. I tillegg vil Sametinget gjennom

konsultasjoner bidra til at den nasjonale opplærings- og utdanningspolitikken inneholder målsetninger og strategier som sikre et kvalitativt godt opplæringstilbud for samiske elever etter urfolksrettslig standarder.

Sametinget ser det som særlig viktig å arbeide for å ivareta det helhetlige opplæringstilbudet for samiske elever med særskilte behov. Disse elevene trenger opplæring basert som sitt språk og sin kultur. Opplæringstilbudet må samtidig være tilpasset den enkelte elevs nivå.

Det er viktig at samisk tradisjonell kunnskap implementeres i skolens fagplaner. Tradisjonell kunnskap er en del av vår kunnskapsarv som vi skal videreføre. Gjennom tilskuddsordningen "Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen" motiverer Sametinget grunnskoler til å gjennomføre prosjekter knyttet til samisk kultur og tradisjoner.

5.6.1 Samletabell - samisk innhold i skolen

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
22600 Revidering av læreplaner - prosjekt	2 000	0	2 000	-
Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd	500	500	0	0,0 %
Sum	2 500	500	2 000	400,0 %

5.6.2 Revidering av læreplaner - prosjekt

Innhold i læreplanene er et viktig virkemiddel for å sikre et kvalitativt godt innhold i samisk opplæring. Sametinget har derfor myndighet til å fastsette læreplaner i faget samisk for grunnopplæringen, i særskilt samiske fag for videregående opplæring og samisk innhold i de samiske parallelle likeverdige læreplanene og i de ordinære læreplanene. Den nye overordnede generelle delen til læreplanverket er konsultert med Sametinget og ble fastsatt høsten 2017. Ny generell del som nå heter Overordnet del - verdier og prinsipper, er en forskrift til opplæringsloven og utdyper opplæringens formål.

Ny overordnet del til læreplanverket slår fast at den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge og at samisk og norsk er likeverdige språk. I dokumentet forankres den samiske skolens spesielle ansvar om å gi opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske verdier, kultur og samfunnsliv. Allsamisk perspektiv som gir rom for samarbeid om felles samisk opplæringstilbud på tvers av landegrensene, og tradisjonell kunnskap, nevnes som særskilte verdier i den samiske skolen. Videre stiller ny overordnet del forventninger til at alle barn skal lære om samer som urfolk og at alle samiske elever skal få opplæring i sitt eget språk dersom de ønsker det.

I 2016 ble Sametinget etter konsultasjoner enig med Kunnskapsdepartementet om å fornye Kunnskapsløftet - samiske læreplaner parallelt med revidering av det ordinære læreplanverket. Dette vil være et stort og viktig arbeid Sametinget vil prioritere i 2018, og vil kreve høy arbeidsintensitet i tiden fremover til 2020. Det settes av kr 2 000 000 til dette arbeidet i 2018.

5.6.3 Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21130 Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen	500	500	0	0,0 %
Sum	500	500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Tradisjonell kunnskap i grunnskolen 2018:

- Implementere samisk tradisjonell kunnskap i grunnskolen og (lokale) læreplaner.

Prioriteringer 2018 tilskuddsordningen - Tradisjonell kunnskap i grunnskolen:

- Tiltak/prosjekter som vil bidra til økt bruk av samisk tradisjonell kunnskap i skoleverket og hvor kunnskapsoverføring skjer fra eldre til yngre generasjoner med fokus på birgen, duodji/ duodje/ duedtie og samisk språkopplæring.
- Prosjekter hvor elever får samisk språkopplæring gjennom praktisk arbeid.
- Opplæringsprosjekter som bidrar med økt bruk av muntlig fortellertradisjon og joik, duodji/ duodje/ duedtie.
- Tiltak innen utmarksbruk og fangst/fiske der fokus er på samisk språkopplæring gjennom praktisk arbeid.
- Verddestallan/Rádnastallat/Vienestalleme.

5.7 Læringsmiljø og skoleutvikling

Mål for innsatsområdet:

- Gode og trygge læringsmiljøer.

Gode og trygge læringsmiljøer fremmer læring, trygghet hos elevene og kreativitet. Både lærere, skoleledelsen og skoleeier har et ansvar for å skape gode og trygge læringsmiljøer. Sametinget er opptatt av at elever skal ha et trygt og godt fysisk og psykososialt læringsmiljø, som stimulerer til god læring og som er fritt for mobbing og diskriminering.

Elevundersøkelsen 2016 viser at 6,3 prosent av alle elever i Norge blir mobbet to til tre ganger i måneden eller oftere. Mobbing er også et problem innenfor de samiske samfunnene og dette tar Sametinget på alvor. Derfor er Sametinget partnere i den nasjonale satsingen «Partnerskap mot mobbing 2017-2020», hvor 13 ulike organisasjoner har forpliktet seg til å iverksette ulike mobbeforebyggende tiltak rettet mot skoler og barnehager.

Det nordisk skolesamarbeid inkluderer ikke tilrettelegging for samisk opplæring på tvers av landegrensene. Sametinget ser nytten av å samarbeide på nordisk nivå om en felles skolepolitikk med grunnlag i samisk språk og samiske verdier. Sametinget ønsker innsikt i hvilke skolepolitiske utfordringer samer i Finland og Sverige har og hvordan vi i fellesskap kan samarbeide om samisk skoletilbud.

5.7.1 Samletabell - læringsmiljø og skoleutvikling

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
22400 Nettverk for samiskopplæring - direkte tilskudd	500	800	-300	-37,5 %
22401 MoU on Cooperation on Indigenous Education a) - prosjekt	150	150	0	0,0 %
22402 Spesialpedagogiske fagdager - konferanse	110	0	110	-
22900 Oppfølging av prosjektet Felles skole Sirbmá oppvekstsenter/Ohcejohka - prosjekt	250	500	-250	-50,0 %
Sum	1 010	1 450	-440	-30,3 %

a) Konferansen var i 2017 omtalt som Arctic Indigenous Education Conference (AIEC). Konferansen avholdes hvert tredje år, neste gang i 2019.

Målsetning for prosjektet "Oppfølging av prosjektet fellesskole Sirbmá oppvekstsenter/Ohcejoga skuvla" er å etablere en to-statlig felles sameskole. Sametinget vil i løpet våren motta en rapport fra prosjektgruppen hvor de utreder løsninger for videre grenseoverskridende skolesamarbeid. Sametinget har til intensjon å følge opp prosjektgruppens rapport i videre arbeid, og vil i sitt oppfølgingsarbeid legge til grunn at rapporten vil være til nytte for andre skoler i grenseområder som har elever fra flere land. Det settes av kr 250 000 til videre arbeid for å realisere målsetning om en to-statlig felles sameskole med forbehold om at etableringsarbeidet igangsettes.

5.7.2 Nettverk for samiskopplæring - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

De samiske lærernes og foreldrenes/foresattes stemme er ikke godt nok ivaretatt i opplæringspolitikken. Som et ledd i å styrke samarbeidet mellom samiske lærere, finansierer Sametinget lærernetverket NetSam. Nettverket er et redskap for kompetanseutvikling i den samiske skolen og omfatter lærere, skoleledere og skoleeiere ved samiske skoler i samiske områder. Nettverket koordineres av Senter for samisk i opplæringen ved Sámi allaskuvla. Nettverket har igangsatt et samarbeid med Foreldreutvalget for grunnskolen/FUG, om å formalisere en arena for foreldre og foresatte til samiske elever. Det settes av kr 500 000 til direktetilskuddet i 2018.

5.7.3 MoU on Cooperation on Indigenous Education - prosjekt

Et viktig steg i arbeidet med å bidra til at samiske barn har gode rammevilkår for opplæringen, er utveksling av erfaringer og faglige løsninger, med andre urfolk. Som et ledd i urfolkssamarbeidet har Sametinget inngått en samarbeidsavtale, Memorandum of Understanding/ MoU on Cooperation on Indigenous Education, med urfolk i sirkumpolare områder. Samarbeidsavtalen forplikter partene til å avholde en konferanse om opplæring hvert tredje år. Neste konferanse avholdes i 2019. Det settes av kr 150 000 til prosjektet i 2018.

5.7.4 Spesialpedagogiske fagdager - konferanse

Som en strategi for å utvikle gode læringsmiljøer for alle samiske elever, og særlig for de med spesielle opplæringsbehov, arrangerer Samisk spesialpedagogisk tjeneste/SEAD /Statped i samarbeid med Samisk lesesenter/ Sámi lohanguovddáš samiske pedagogiske fagdager 2018. Fagdagene har som mål å styrke kompetansen og samarbeidet mellom fagmiljøene. Sametinget bidrar med midler til arrangementet i 2018. Det settes av kr 110 000 til prosjektet i 2018.

5.8 Læremidler

Mål for innsatsområdet:

- Samiske elever har tilgang til samiske læremidler som er i tråd med læreplanverket for grunnopplæringen.

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler. Det er fortsatt stor mangel på læremidler på samisk i alle tre språk. For å sikre en målrettet og helhetlig utvikling av læremidler, har Sametinget vedtatt en handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018. Handlingsplanen ligger til grunn for de prioriteringer som blir gjort i 2018. Handlingsplanen fornyes i 2018. Sametinget vil i 2018 fokusere på at læremidler blir tilgjengeliggjort for grunnopplæringen, og at ferdigstilling av påbegynte læremiddelprosjekter prioriteres. For øvrig tar årets prioriteringer høyde for fagfornyelsen av Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk. Det innebærer at igangsatte læremiddelprosjekt gis mulighet til å oppdatere læremidlene i henhold til de nye fagplanene, før de tilgjengeliggjøres.

5.8.1 Samletabell - læremidler

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21000 Utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd a)	19 440	20 940	-1 500	-7,2 %
22700 Rammeavtaler med læremiddelprodusenter	2 500	0	2 500	-
22000 Ovtta - Aktan - Aktasne - direkte tilskudd	500	1 000	-500	-50,0 %
22810 Stimuleringstiltak for læremiddelutviklere - konferanse	100	0	100	-
Sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling b)	0	1 026	-1 026	-100,0 %
Sum	22 540	22 966	-426	-1,9 %

a) Kr 2 500 000 er overført til rammeavtaler med læremiddelprodusenter.
b) Ordningen finansieres over statsbudsjettet.

5.8.2 Tilskudd til utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21000 Utvikling av læremidler	19 440	20 940	-1 500	-7,2 %
Sum	19 440	20 940	-1 500	-7,2 %

a) Kr 2 500 000 er overført til rammeavtaler med læremiddelprodusenter.

Mål for tilskuddsordningen - Utvikling av læremidler:

- Samiske elever har tilgang til samiske læremidler på alle tre samiske språk i alle fag og som er i tråd med læreplanverket for grunnopplæringen.

Prioriteringer 2018 for tilskuddsordningen - utvikling av læremidler:

Læremidler på sørsamisk:

- Samisk som førstespråk 9. og 10. årstrinn.
- Duodji 1.-7. årstrinn.
- Design og duodji Vg2-Vg3, temabaserte læremidler.
- Mat og helse 5.-7. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, læremidler som effektiviserer arbeidet med å få andrespråkselever til å bli funksjonelt tospråklige.
- Ekstraordinært tilskudd til påbegynte læremiddelprosjekter med ferdigstillelsesfrist fra og med høsten 2018, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

Læremidler på lulesamisk:

- Samisk som førstespråk 8. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, Samisk 2 8.-10. Årstrinn/Samisk 3 Videregående opplæring, Nivå 4-6.
- Duodji 1.-7. årstrinn.
- Mat og helse 5.-7. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, læremidler som effektiviserer arbeidet med å få andrespråkselever til å bli funksjonelt tospråklige
- Ekstraordinært tilskudd til påbegynte læremiddelprosjekter med ferdigstillelsesfrist fra og med høsten 2018, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

Læremidler nordsamisk:

- Musikk 1.-4. årstrinn, læremiddel og/eller læringsressurs for lærere.
- Mat og helse, 5.-7. årstrinn.
- Kroppsøving 1.-10. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, læremidler som effektiviserer arbeidet med å få andrespråkselever til å bli funksjonelt tospråklige
- Ekstraordinært tilskudd til påbegynte læremiddelprosjekter med ferdigstillelsesfrist fra og med høsten 2018, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk utover ordinær tilpasning:

- Læremidler som ivaretar inkludering, sosiale relasjoner og samhandling med andre.
- Læremidler med tydelig progresjon og nivåinndeling.
- Ekstraordinært tilskudd til påbegynte læremiddelprosjekter med ferdigstillelsesfrist fra og med høsten 2018, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

5.8.3 Rammeavtaler med læremiddelprodusenter - avtale

Sametinget vil etablere rammeavtaler med samiske forlag. Det settes av kr 2 500 000 i 2018 til avtalene.

5.8.4 Ovttas - Aktan - Aktesne - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

Læremiddelportalen Ovttas - Aktan - Aktesne, er blitt et nyttig og nødvendig verktøy for skolene. Sametinget mener at grunnfinansieringen til Ovttas - Aktan - Aktesne skal komme fra andre offentlige og/eller ikke-offentlige myndigheter. Det settes av kr 500 000 i direkte tilskudd til Sámi allaskuvla til drift av læremiddelportalen.

5.8.5 Stimuleringstiltak for læremiddelutviklere - konferanse

Med stor mangel på både ordinære læremidler og digitale læremidler er det behov for mange læremiddelutviklere og høy kompetanse på utvikling av digitale læremidler. I dag er det begrenset tilgang på samiske læremiddelutviklere, og da spesielt for de med kompetanse i sør- og lulesamisk. Sametinget vil i 2018 igangsette tiltak blant læremiddelutviklere for å rekruttere lærebokforfattere og styrke kompetansen innenfor utvikling av digitale læremidler. Det settes av kr 100 000 til konferansen i 2018.

5.9 Utvikling av digitale læremidler

- Digitale læremidler er tilgjengelig på samiske språk for alle fag og det er en automatikk i at nasjonale digitale læremidler blir oversatt og tilgjengelig på samisk.

I 2018 er samfunnet langt på vei digitalisert, og det er svært viktig at samiske læremidler følger den digitale utviklingen for ikke å bli utdatert. Det er en stort utfordring at Sametinget har tildelinger over statsbudsjettet som ikke gir rom for å produsere de læremidler det er behov for. På toppen av at Sametinget underbudsjetteres som ansvarlig myndighet for å produsere læremidler, så blir samiske språk oversett når det gjennomføres store nasjonale satsninger på digitale læremidler.

Det finnes eksempler på et slikt læremiddel, der staten har tatt ansvar for å oversetting til en lang rekke innvandrerspråk, men ikke prioritert samiske språk. Det vil være en viktig prioritet for Sametinget i 2018 å arbeide for at rutiner for at også samiske barn skal få nyte godt av nasjonale satsninger.

5.10 Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har reell myndighet innen samisk høyere utdanning og forskning gjennom lov og forskrifter, og gjennom konsultasjoner.

Tilbud og aktiviteter innen samisk høyere utdanning og forskning dekker ikke kompetanse- og kunnskapsbehov i det samiske samfunnet. Det er derfor viktig at Sametinget har reell innflytelse på tilbudet innen samisk høyere utdanning og forskning. Dette er ikke tilfellet i dag. Sametinget vil i 2018 fortsette sitt arbeid for å bidra til et samisk innhold. Gjennom konsultasjoner med regjeringen skal det samiske perspektivet inn i oppdrags- og andre styringsdokumenter til utdannings- og forskningsinstitusjoner samt andre aktuelle underliggende etater. Det er viktig for Sametinget at ulike styrever og utvalg har samisk kompetanse. Sametinget vil derfor i konsultasjoner med Norges

forskningsråd arbeide for at Sametinget gis myndighet til oppnevning av medlemmer i styrer på ulike nivåer i forskningsrådet.

5.11 Utdanning- og forskningsbehov

Mål for innsatsområdet:

- Det finnes tilbud innen høyere utdanning i sør-, lule- og nordsamisk språk fra begynneropplæring til doktorgradsnivå.

Et samisk samfunn som er rustet for morgendagen er avhengig av gode utdanningsmuligheter. Det finnes barnehage- og grunnskolelærere og helse- og sosialfaglig personell som har nødvendig kunnskap om samiske samfunnsforhold, samisk språk og kultur.

I dag er det for lite forskning på det samiske samfunnet og samiske forhold som kan bidra til bevaring og utvikling av samiske samfunn. Det er derfor behov for et utdannings- og forskningstilbud som det samiske samfunnet etterspør. Sametinget vil derfor gjennom dialog og konsultasjoner med aktuelle aktører arbeide for at utdannings- og forskningsinstitusjonene bidrar til å få mer samisk utdanning og forskning.

Sametinget vil i 2018 arbeide for at det etableres et forsknings- og formidlingsprogram for et samlet samisk historieverk, hvor også fornorskningshistorien er ett av flere tema. Forskingen på arealbruk og forvaltning av arealer i samiske områder og forskning innen samisk næringsliv og entreprenørskap er andre sentrale områder. Sametinget vil arbeide for at kunnskap om samisk kultur, eiendomshistorie, rettsserverv og sedvanerett inngår som en del av basiskompetansen i utdanningen for alle jordskiftedommere. Sametinget vil også arbeide for at det opprettes en masterutdanning i eiendomsfag som inkluderer samiske rettsforhold.

5.12 Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

- God tilgang til fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse.

Det er en generell mangel på fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse. Mangelen på samiskspråklige lærere i barnehage og grunnskole er imidlertid prekær, spesielt gjelder dette for lule- og sørsamisk språkområde. Sametinget prioriterer derfor i 2018 rekruttering til barnehage- og grunnskolelærerutdanning, og vil være i dialog med aktuelle aktører for å styrke rekrutteringen til disse utdanningene.

5.12.1 Stipend for høyere utdanning - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
21110 Stipend for høyere utdanning	2 450	2 450	0	0,0 %
Sum	2 450	2 450	0	0,0 %

Mål for tilskuddordningen - Stipend for høyere utdanning:

- Flere barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse

Prioriteringer 2018 for tilskuddsordningen - Stipend for høyere utdanning:

- Barnehagelærerutdanning.
- Grunnskolelærerutdanning 5-årig master 1-7 og 5-10, med samisk i fagkretsen.
- Annen lærerutdanning (PPU o.l.).

6 Arealer, miljø og klima

Samfunns mål:

- Arealer og naturressurser i det tradisjonelle samiske området brukes som det materielle grunnlaget for videreføring og utvikling av samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Ressursområder, naturmangfold, kulturminner og kulturlandskap er viktige deler av det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur. Både lokalsamfunn, samiske næringer og utmarksbrukere som er avhengig av naturgrunnlaget opplever stadige nye inngrep som bidrar til å svekke livsgrunnlaget og mulighetene til å utøve sin kultur. Sametinget legger vekt på å arbeide for å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder. Samer har behov for beskyttelse av de tradisjonelle levemåtene og rettighetene som er opparbeidet gjennom langvarig bruk av områdene, fordi sammenhengen mellom kulturutøvelsen og den tradisjonelle næringsutøvelsen er særlig sterk.

Levedyktige samiske lokalsamfunn er en hovedbetingelse for styrking og utvikling av samisk kultur, næringer og samfunnsutvikling. Å bidra til å sikre en balansert bosettingsutvikling, er en sentral utfordring også for areal- og ressursforvaltningen.

Sametingsmelding om areal og miljø danner grunnlaget for Sametingets prioriteringer i areal- og miljøpolitikken i årene framover. Meldingen slår fast at samene har et geografisk bruks- og bosettingsområde som strekker seg over store deler av Norge. Dette området utgjør naturgrunnlaget for samenes kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Til dette området er det knyttet land- og ressursrettigheter, rettigheter som Sametinget gjennom sitt arbeid ønsker å synliggjøre og styrke.

1. Urfolk har rett til de landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller befolket, eller som de på annen måte har brukt eller ervervet.

2. Urfolk har rett til å eie, bruke, utvikle og ha kontroll med landområder, territorier og ressurser de besitter som følge av tradisjonelt eierskap eller annen tradisjonell besittelse eller bruk, og også landområder, territorier og ressurser de har ervervet på annen måte.

3. Statene skal gi disse landområdene, territoriene og ressursene rettslig anerkjennelse og vern. Slik anerkjennelse skal finne sted med behørig respekt for vedkommende urfolks sedvaner, tradisjoner og landrettighetssystem.

(Artikkel 26 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor areal, miljø og klima:

- Forvaltning av arealer.
- Naturressurser.
- Naturmangfold.
- Klima.
- Utmarksbruk - Meahcásteapmi.

Administrative ressurser - seksjon for areal og miljø:

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for areal og miljø inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjonen for areal og miljø er en del av avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB). Avdelingen har 18,2 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for kulturminner.
- Seksjon for areal og miljø.
- Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap.

Seksjon for areal og miljø har ansvar for Sametingets forvaltning av plan- og bygningslovens § 3-1 og gir på bakgrunn av dette høringsuttalelser på kommuneplaner og reguleringsplaner samt veiledning av kommunale planleggere i bruk av Sametingets planveileder. Det geografiske forvaltningsområdet for arealsaker omfatter fylkene Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag, 13 kommuner i Sør-Trøndelag fylke, 6 i Hedmark fylke og 3 kommuner i Møre og Romsdal fylke, rundt regnet 40 prosent av Norges landareal. Seksjonen har ansvar for konsultasjoner i alle saker innen energi, areal og miljø.

6.1 Virkemidler til arealer, miljø og klima

6.1.1 Innsatsområder arealer, miljø og klima

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Tradisjonell kunnskap i forvaltning av arealer	1 500	1 250	250	20,0 %
Sum	1 500	1 250	250	20,0 %

6.2 Forvaltning av arealer

Mål:

- Naturgrunnlaget for samiske næringer, kultur og samfunnsliv er sikret i all planlegging, og Sametinget er en viktig premissleverandør og konsultasjonspart i forvaltning av arealer.

Arealene er under stadig press som følge av utviklingsbehovet det moderne samfunnet har. De tradisjonelle samiske næringer; reindrift, fiskeri, jordbruk og utmarksnæringer opplever disse utfordringene på ulike måter. Forvaltning av arealer skjer i stor grad lokalt i kommunene, med plan- og bygningsloven som det viktigste styringsredskapet. All planlegging skal etter loven sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette er i dag ikke tilstrekkelig innarbeidet hos de som forvalter arealene. Sametingets arbeid skal bidra til øke forståelsen for samisk naturbruk og verdigrunnlag.

Staten er folkerettslig forpliktet til å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur og for å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder. Areal- og ressursforvaltningen skjer i samarbeid med mange parter. Statlige og regionale myndigheter har viktige roller, det samme har de samiske samfunnene der areal- og ressursforvaltningen skjer. Sametinget har forpliktende samarbeidsavtaler med noen av disse. For øvrig reguleres samhandlingen med staten gjennom konsultasjonsavtalen fra 2005, der staten er forpliktet til å konsultere Sametinget i alle saker som berører samiske interesser.

Konvensjonen om biologisk mangfold anerkjenner urfolks tradisjonelle kunnskap og slår fast at statene er forpliktet til å respektere, bevare og videreføre slik kunnskap. Sametingets målsetting er at tradisjonell og lokal kunnskap, her under samiske kvinners kunnskap og forståelse, anerkjennes og tas i bruk i forvaltning av arealer og naturressurser på lik linje med forskningsbasert kunnskap.

6.2.1 Samletabell - tradisjonell kunnskap i forvaltning av arealer

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
30000 Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd	500	500	0	0,0 %
30500 Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd	1 000	750	250	33,3 %
Sum	1 500	1 250	250	20,0 %

6.2.2 Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd

Stiftelsen Protect Sápmi skal arbeide for at samiske rettighetshavere kan gi sitt frie og på forhånd informerte samtykke til utbyggingssaker. Det legges til grunn at stiftelsen i økende grad skal bli selvfinansierende og derfor trapper Sametinget gradvis ned direkte tilskuddet. Det settes av kr 500 000 til direkte tilskuddet i 2018.

6.2.3 Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
30500 Annen oppfølg. av samiske rettigheter arealer og ressurser	1 000	750	250	33,3 %
Sum	1 000	750	250	33,3 %

Mål for tilskuddsordningen - Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser:

- Samiske interesser og rettighetshavere har en reell mulighet til å bli konsultert for å kunne gi et fritt forhåndsinformert samtykke til planer og tiltak knyttet til areal- og ressursforvaltning.

Prioriteringer 2018 for tilskuddsordningen - Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser:

- Prosjekter og tiltak som har som formål å yte juridisk bistand til samiske rettighetshavere i saker som må føres for domstolene og som er av prinsipiell karakter knyttet til ivaretagelse av land- og ressursrettigheter.
- Prosjekter og tiltak knyttet til veiledning og forundersøkelser for at noen med rettslig interesse fremmer krav om kollektive rettigheter overfor Finnmarkskommisjonen, herunder rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområder.
- Nettverk og organisasjoner som arbeider for anerkjennelse av land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark (Samerettsutvalget).

6.3 Naturressurser

Mål:

- Uttak av naturressurser i samiske områder skjer på en måte som ivaretar samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter, og er i samsvar med internasjonal folkerett.

Dagens samfunnsutvikling innebærer et behov for økt energiproduksjon og uttak av ikke-fornybare ressurser. Dette gjelder også utviklingen i det samiske samfunnet. Sametingets utgangspunkt er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling. Dette gjelder også ved behandling av, og konsultasjoner om søknader om utbygginger som følge av energi- eller mineralutvinning. Disse typer tiltak utgjør ofte store inngrep i områder hvor det tidligere ikke har vært inngrep. Sametinget mener at denne utviklingen ikke skal gå på bekostning av samenes tradisjonelle næringsområder, og dermed forringe utviklingsmulighetene for samisk kultur.

Sametinget forventer at lokale og sentrale myndigheter legger til rette for en god og reell medvirkning av samiske rettighetshavere og lokalsamfunn i forhold til utnyttelse av naturressursene i samiske områder, og at vedtak om slik utnyttelse er innenfor folkerettens rammer.

6.4 Naturmangfold

Mål:

- Vern av naturmangfoldet gir et robust grunnlag for samisk kultur og næringsutøvelse. Forvaltning av verneområder tar utgangspunkt i og muliggjør fortsatt tradisjonell bruk av vernede områder.

Kontinuitet i samisk bærekraftig bruk av natur og aktiv deltakelse i forvaltning av naturmangfoldet sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur for fremtidige generasjoner. Derfor må forvaltning av verneområder ta utgangspunkt i og muliggjøre fortsatt tradisjonell bruk av vernede områder. Sametinget vil at lokalbefolkningens bruk av sine ressursområder videreføres i disse områdene. Samene har en sterk kontinuitet fra historisk til dagens bruk av utmark. I et moderne samfunn blir det stadig viktigere for å holde ved like kunnskap om egen kultur og historie.

6.5 Klima

Mål for innsatsområdet:

- Samiske næringer og samisk kultur er robuste ovenfor klimaendringer og urfolksrettigheter vektlegges når avbøtende tiltak og tilpasninger til klimaendringer planlegges.

Klimaendringer påvirker samisk kultur og samiske næringer fordi vi er nært knyttet til naturen. Dette gjelder særskilt for oss og andre urfolk i Arktis, der klimaendringene skjer raskt. Dette krever at vi framover har kunnskap og høy oppmerksomhet om effekter av klimaendringer på urfolk.

6.6 Utmarksbruk - Meahcásteapmi

Mål for innsatsområdet:

- Samisk utmarksbruk legges til grunn i forvaltningen av arealer og naturressurser i samiske områder.

Samisk utmarksbruk – meahcásteapmi - er en viktig del av det materielle kulturgrunnlaget. Sametinget vil arbeide for at samisk utmarksbruk får tydeligere lovmessig anerkjennelse. Dette omfatter både næringsgrunnlaget til husholdningen, som kulturbærer og uttrykk for samisk identitet. Vi vil arbeide for at bygdenes rettigheter til fornybare ressurser i sine nærområder anerkjennes og lokal forvaltning.

Regulering av motorferdsel skal bidra til å støtte opp om, videreføre og utvikle tradisjonell utmarksbruk og høsting der lokalbefolkningen skal prioriteres. Sametinget vil arbeide for en gjennomgang av regelverket for motorferdsel slik at regelverket støtter opp om, viderefører og utvikler tradisjonell utmarksbruk og høsting. Reglene skal ivareta samenes rett til å opprettholde og utvikle våre tradisjonelle livsformer og næringer.

7 Næringer

Samfunns mål:

- Et sterkt og allsidig næringsliv som danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å etablere seg.

Sametingets verdiskapingspolitikk baserer seg på en kunnskapsbasert næringsutvikling, hvor økt kunnskap og ny viten, sammen med tradisjonell kunnskap skal danne grunnlag for et fremtidsrettet næringsliv. Sametinget vil ha et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø. På den måten sikrer man at tradisjonelle og nye næringer kan utvikles side om side.

For å sikre en god utvikling for samisk livsgrunnlag, bosetting, kultur og språk må man ha fokus på natur, miljø og fornybare næringer.

Sametinget vil prioritere fornybar næringsutvikling fremfor ikke-fornybar næringsutvikling og legge ett flergenerasjonsperspektiv til grunn.

Samiske områder har hatt en mye svakere befolkningsutvikling enn alle fylker i landet. Fra 2000 til 2016 er den prosentvise nedgangen i de samiske kommunene (24 kommuner) på - 8,1 %. Samtlige fylker har økt folketallet med variasjoner fra 1,3 % (Nordland) til 31,5 % (Oslo). Den demografiske utviklingen med at flere flytter til byene, spesielt de yngre, utfordrer Sametinget til å tenke nytt angående næringsutviklingsarbeidet, herunder virkemiddelbruken og målsettingen med ordningene.

Ser man på arbeidsplassutviklingen i samiske områder i forhold til resten av landet taper de samiske kommunene. Siden 2000 har arbeidsplassutviklingen vært 18,4 % lavere i privat sektor enn i forhold til resten av landet. I offentlig sektor er veksten 20,4 % lavere enn i resten av landet. Disse tendensene er alvorlig for de samiske områdene.

1. Urfolk har rett til å opprettholde og utvikle sine egne politiske, økonomiske og sosiale systemer og institusjoner, til å ha trygghet for eget livsgrunnlag og egen utvikling, og til på fritt grunnlag å delta i enhver form for tradisjonell eller annen økonomisk virksomhet.

(Artikkel 20 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

1. Håndverk, bygde og lokalt basert virksomhet, naturalhusholdning og tradisjonell virksomhet for vedkommende folk, som jakt, fiske, fangst og sanking, skal anerkjennes som viktige faktorer for å opprettholde deres kultur, økonomiske selvberging og utvikling. Når det er aktuelt, skal regjeringene sikre at slik virksomhet blir styrket og fremmet, med deltakelse av disse folk.

(Artikkel 23.1 ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater)

Sametingets innsatsområder innenfor næringer:

- Primærnæringer.
- Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer.
- Samiske kreative næringer.
- Duodji.

Administrative ressurser - seksjon for næring:

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for næring inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for næring er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har 20,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjon for næring har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det næringspolitiske feltet. Herunder primærnæringer og utmarks-/kombinasjonsnæring, og generell næringsutvikling som grunnlag for sysselsetting og bosetting. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

7.1 Virkemidler til næringer

7.1.1 Innsatsområder - næringer

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Primærnæringer	6 500	6 000	500	8,3 %
Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer	10 200	10 600	-400	-3,8 %
Kreative næringer	3 404	3 900	-496	-12,7 %
Duodji	14 672	14 068	604	4,3 %
Sum	34 776	34 568	208	0,6 %

For de økonomiske virkemidlene som ytes over næringskapittelet, gjelder virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området). Midler til næringsutvikling kan, i tillegg til STN-området, ytes til duodji, samiske kulturnæringer, samisk reiseliv, tilleggsnæringer i reindrift og tilretteleggende næringsprosjekter overfor reindriften i hele landet. For å se hvilke geografiske områder som tilhører STN-området, se kapittel 7.6.

7.2 Primærnæringer

Mål for innsatsområdet:

- Primærnæringer som bærere av samisk kultur, språk og levesett.

I samiske områder er primærnæringer den største sysselsetteren med totalt 1659 sysselsatte i 2015. Likevel har det vært en stor nedgang med 778 arbeidsplasser siden 2000 (Telemarksforskning 2016).

Innen fiskeriene har nedgangen stoppet opp. I kommunene Gamvik, Tana, og Nesseby har det skjedd en økning på antall fiskebåter fra 118 til 150 fra 2010 til 2016 (Fiskeridirektoratet). Den beste strategien for utvikling av det sjøsamiske samfunn er å sikre samenes rettigheter til fiske og at det nedfelles en god forvaltning av de marine ressursene. Det er en sterk sammenheng mellom bosetting, sysselsetting, rettigheter og økonomisk utvikling. Som grunnlag for levedyktige sjøsamiske samfunn, vil det derfor være sentralt at verdiskaping kan øke og skje lokalt, og dermed danne grunnlag for stabil bosetting og levende sjøsamisk kultur. Sametinget har fått gjennomslag for flere prinsipielle saker innen fiskeriene som har bidratt til denne utviklingen. Sametinget skal prioritere innflytelse i fiskeripolitikken gjennom aktiv bruk av konsultasjonsordningen, delta i fiskerireguleringer og følge opp fjordnemndas arbeid, og ha samarbeid og dialog med fiskerinæringens organisasjoner.

Det er en stadig nedgang innenfor jordbruket. Sametinget skal prioritere å få innflytelse på jordbrukspolitikken gjennom å oppnå dialog og konsultasjon med sentrale landbruksmyndigheter, gi innspill til jordbruksavtalen, ha samarbeid og dialog med jordbruksorganisasjonene, samt sikre oppdatert kunnskap og samordnet politikktutforming innenfor næringen. Sametinget vil jobbe for å motivere unge til å satse på jordbruk. Sametinget vil bidra til å øke matproduksjon i Sápmi, samt styrke rekrutteringen til primærnæringer og kombinasjonsnæringer.

Reindrifta har hatt en annen utvikling enn øvrige primærnæringer. Antallet utøvere har økt og mange unge ønsker å etablere seg i næringen. Samtidig er det utfordrende for unge å etablere seg i reindriften, på grunn av vanskelige rammebetingelser blant annet knyttet til siidaandeler og reintall. Sametinget skal utvikles som en sentral aktør i reindriftspolitikken gjennom oppfølging av Sametingets reindriftsmelding. Sametinget skal bruke konsultasjonsordningen aktivt for å sikre Sametinget innflytelse i sentrale prosesser, meldinger og forskrifter, og gi innspill i reindriftsavtalen. Sametinget skal opprettholde og utvikle en god dialog med reindriftsnæringa, Norske Reindriftssamers Landsforbund og reinbeitedistriktene/siidaer, samt delta i regionale dialogfora og følge opp Sametingets oppnevnte i reindriftsstyret, og ha tett dialog med øvrige reindriftsmyndigheter.

Rovviltpolitikken har stor innflytelse på målsetningen innenfor primærnæringer. Sametinget har som mål at rovdyrforvaltningen er utformet slik at rovdyrbestandene påfører minst mulig tap for de samiske beitenæringene, at rovdyrbestandene i de samiske områdene er på et nivå som ikke truer de samiske beitenæringenes bærekraft, og at erfaringsbasert og tradisjonell kunnskap om beitenæringene og rovvilt er en del av kunnskapsgrunnlaget for beslutninger i rovdyrpolitikken og -forvaltningen.

Det forholdet at primærnæringene er viktige bærere av samisk språk og kultur gjør at disse næringene har en viktig funksjon i det samiske samfunnet. Dersom Sametinget ikke har en sterk politisk satsning på primærnæringer vil nedgangen i primærnæringene forsterkes enda mer, og vilkårene for å drive med disse næringene svekkes. Sametinget skal være med på å skape næringsvirksomhet i primærnæringene både gjennom politiske prosesser og gjennom tilskuddsmidlene.

7.2.1 Samletabell - primærnæringer

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
40000 Tilskudd til primærnæring - søkerbasert tilskudd	6 000	6 000	0	0,0 %
40050 Utredning om gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltninga - prosjekt a)	500	0	500	-
Sum	6 500	6 000	500	8,3 %

a) Kr 500 000 er overført fra tilskudd til primærnæring.

7.2.2 Tilskudd til primærnæring - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
40000 Tilskudd til primærnæring	6 000	6 000	0	0,0 %
Sum	6 000	6 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Primærnæringer:

- Økt antall arbeidsplasser i primærnæringene innen 2025.

Prioriteringer 2018 - tilskudd til marine næringer:

- Tilretteleggende tiltak og prosjekter som bidrar til høyere verdiskaping og videreforedling av marine råvarer, spesielt med sikte på å opprettholde og styrke fiskemottak.
- Førstegangsinvesteringer i fiskefartøy, redskap og utstyr.
- Ungdomsfiskeprosjekter.

Prioriteringer 2018 - tilskudd til jordbruk:

- Tilretteleggende tiltak, ombygging og infrastruktur.
- Tilretteleggende tiltak og prosjekter som bidrar til rekruttering, høyere verdiskaping og utvikling av jordbruksnæringen.

Prioriteringer 2018 - tilskudd til reindrift:

- Samarbeidsprosjekter reindriftsnæringen som bidrar til å sikre reindriften arealgrunnlag.
- Kompetanse- og kapasitetsbygging i reindriftsnæringen.
- Fellesprosjekter som støtter opp om reindriften som familiebasert næring.
- Samarbeidsprosjekter for overføring av reindriften tradisjonskunnskap mellom generasjoner.

7.2.3 Utredning om gjennomgang av reindriften og reindriftsforvaltningen - prosjekt

Sametinget har i sametingsmelding om reindrift (2016) konstatert at det er flere forhold i reindriften og -forvaltningen som er problematisk sett opp mot Norges folkerettslige forpliktelser. Det har de senere år skjedd en rekke endringer i reindriften og den offentlige reindriftsforvaltningen, uten Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbunds (NRL) samtykke. Sametinget vil derfor i samforståelse med NRL igangsette en utredning om gjennomgang av reindriften og reindriftsforvaltningen, der man skal utrede behovet for endringer i reindriftslovgivningen, samt se på de prinsipielle folkerettslige og praktiske sidene ved den fremtidige reindriftsforvaltningen. Målet er å styrke og å utvikle reindriften som familiebasert næring og livsstil hvor bevaring av reindriftsspråket og kulturell bærekraft er grunnleggende samtidig som man sikrer et økonomisk inntektsgrunnlag.

Til dette arbeidet er det estimert et behov for kr 500 000 til ekstern bistand og prosesser og at dette organiseres som et prosjekt.

Det settes av kr 500 000 til prosjektet i 2018.

7.3 Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer

Mål for innsatsområdet:

- Etableringsfrekvens nærmere gjennomsnittet for Norge som helhet og 2 % vekst i antall foretak.

Et av de områdene der det er et potensiale for næringsutvikling, ligger i grenselandet mellom kulturnæringer, entreprenørskap, reiseliv, lokalmat og en sterk primærnæring. Disse næringene og nisjene representerer fornybare ressurser som absolutt kan bidra til positiv nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder i fremtiden. Sametinget vil derfor legge vekt på utviklingsprosesser og -prosjekter som berører disse satsingene.

Det ligger stort potensial i å styrke verdiskapningen gjennom mer videreforedling, matproduksjon og satsning på lokalmat. Primærnæringer inklusive utmarksnæringer er med på å opprettholde kultur og bosetting. Primærnæringene har lang tradisjon for kombinasjonsdrift og denne næringstilpasningen skal videreføres. Samarbeid mellom virksomheter innen reindrift, jordbruk, utmark, marine næringer og reiseliv kan være med på å løfte satsningen på lokal mat og arktisk mat. Samiske mattradisjoner og samisk kultur vil ha et stort fortrinn i denne satsningen. Utmarksprodukter gir også et viktig bidrag i husholdningen til mange i samiske områder.

Sametinget vil satse på bærekraftig utvikling, fornybare ressurser og fortsatt prioritere utviklingen av naturbaserte næringer.

Entreprenørskap, innovasjoner og nyskaping er viktig for fornyelse og utvikling i det samiske samfunn. Innovasjoner er sentralt for å oppnå økt lønnsomhet og dermed bedre muligheter for etablering av nye arbeidsplasser. Sápmi næringshage er tatt inn i det nasjonale næringshage programmet og gjennom sitt nettverk nasjonalt (SIVA) og regionalt (fylkeskommunene, andre næringshager og kunnskapspark) bidrar de aktivt til nyetableringer og innovasjoner i næringslivet i samiske områder. Sametinget vil derfor legge til rette for at Sápmi næringshage utvikles og gis rammer for å kunne være et sentralt verktøy for utvikling av bedrifter i våre områder.

For mange samiske reiselivsbedrifter er høysesongen på sommerstid. Mange av reiselivsaktørene har bare bedriften aktiv i deler av sesongen. Det i seg selv trenger ikke være en ulempe dersom inntekten er høy nok. De fleste av aktørene har ikke en høy nok inntekt til å drive en helårsbedrift. Satsingen på samisk reiseliv skal basere seg på ekte og troverdige samiske reiselivsprodukter.

7.3.1 Samletabell - variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
40510 Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer	7 300	6 400	900	14,1 %
40520 Melding om samisk næringer - prosjekt	300	0	300	-
40530 Sápmi næringshage	400	0	400	-
40540 Ungt entreprenørskap	200	0	200	-
41011 Samisk reiseliv - prosjekt	1 000	1 000	0	0,0 %
41012 Samisk reiseliv - søkerbasert tilskudd	1 000	1 000	0	0,0 %
Tilskudd til kombinasjons- og utmarksnæringer - søkerbasert tilskudd a)	0	2 200	-2 200	-100,0 %
Sum	10 200	10 600	-400	-3,8 %

a) Tilskudd til kombinasjons- og utmarksnæringer er i 2018 en del av 40510 Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer.

7.3.2 Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
40510 Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer	7 300	6 400	900	14,1 %
Sum	7 300	6 400	900	14,1 %

Mål for tilskuddsordningen - Næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer:

- Vekst i antall foretak nærmer seg 2 % i samiske områder.

Prioriteringer 2018 - tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer:

- Tiltak som gir en betydelig grad av nyskaping og bedriftsutvikling.
- Tiltak som gir økt omsetning av kortreist mat og andre matprodukter fra samiske områder.
- Tiltak som gir lønnsomme etableringer innen utmarksnæringer og kombinasjonsvirksomhet.

7.3.3 Melding om samiske næringer - prosjekt

I tillegg til prioriterte innsatsområder skal Sametinget i 2018 utarbeide en melding om utvikle ny næringspolitikk. Sametinget skal i dette arbeidet ha fokus på næringsutvikling i sjøsamiske områder, kombinasjonsnæring som grunnlag for samiske bygdesamfunn og satsing på samiske kreative næringer. Det settes av kr 300 000 i 2018 til meldingsarbeidet.

7.3.4 Sápmi Næringshage - direkte tilskudd

Sápmi næringshage er en del av det nasjonale næringshageprogrammet og har Indre Finnmark som sitt virkeområde. Næringshagen har base i Tana/Nesseby med noder/satellitter i kommunene Porsanger og Karasjok. Næringslivet i samiske områder er preget av mange små bedrifter med et stort potensiale for vekst og utvikling. Samarbeid, nettverksbygging, kompetanseheving og et effektivt støtteapparat er viktig for positiv utvikling i næringslivet. Sápmi næringshage ivaretar en slik funksjon. Det settes av kr 400 000 i direkte tilskudd til Sápmi Næringshage i 2018.

7.3.5 Ungt Entreprenørskap - direkte tilskudd

Tall fra blant annet Telemarksforskning (Analyse samiske områder 2016) viser at samiske områder har lavere etableringshyppighet enn landet forøvrig. Nyetableringer er avgjørende for vekst og fornying i næringslivet og derigjennom flere arbeidsplasser. For å lykkes med mer entreprenørskap og flere nyetableringer er det nødvendig å starte allerede på grunnskolen og videregående skole. Ungt entreprenørskap arbeider med egne studieopplegg med konkrete arbeids- og prosjektoppgaver som blant annet munnner ut i konkurranser. Gjennom tilskuddet vil Ungt Entreprenørskap ha et spesielt fokus på samiske områder. Det settes av kr 200 000 i direkte tilskudd til Ungt Entreprenørskap i 2018.

7.3.6 Samisk reiseliv - prosjekt

Samisk reiseliv er definert som reiseliv der samiske kulturelementer utgjør en sentral del av virksomheten. Sametinget har i flere år hatt en satsing på samisk reiseliv gjennom dette prosjektet. Det settes av kr 1 000 000 til prosjektet i 2018.

7.3.7 Samisk reiseliv - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
41012 Samisk reiseliv	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	1 000	1 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Samisk reiseliv:

- Mange samiske reiselivsaktører som har en bedrift som har nok omsetning til å kunne defineres som en helårsbedrift.

Prioriteringer 2018 for tilskuddsordningen - Samisk reiseliv:

- Utviklings- og investeringsprosjekter som kan vise til innovasjon og nyteknik.
- Tiltak/prosjekter som vil gi helårs sysselsetting i bedriften.

7.4 Kreative næringer

Mål for innsatsområdet:

- Flere samiske kulturnæringsutøvere som skaper robuste og lønnsomme kulturnæringsbedrifter med en større overlevelsesgrad.

Samiske kreative næringer har et betydelig potensial til å bli en av de viktigste næringsveiene for samer i fremtiden. Analyser viser at kulturnæringene i samiske områder har vokst raskere de siste 10 årene enn ellers i Norge. I 2017 vedtok Sametingsrådet en handlingsplan for samiske kreative næringer 2017 - 2018. Sametinget viderefører denne satsingen i 2018.

7.4.1 Samletabell - kreative næringer

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
41002 Kreative næringer - søkerbasert tilskudd	500	1 000	-500	-50,0 %
41000 Kompetansebaserte kreative næringer - prosjekt	2 750	2 750	0	0,0 %
41003 Samisk musikkfestuke i Alta - direkte tilskudd	154	150	4	
Sum	3 404	3 900	-496	-12,7 %

7.4.2 Tilskudd til kreative næringer - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
41002 Kreative næringer - søkerbasert tilskudd	500	1 000	-500	-50,0 %
Sum	500	1 000	-500	-50,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Kreative næringer:

- Flere samiske kulturnæringsutøvere som skaper robuste og lønnsomme kulturnæringsbedrifter med en større overlevelsesgrad.

Prioriteringer i 2018 for tilskuddsordningen - Samiske kreative næringer:

- Aktører innen samisk kultur- og kreative næringer som starter utviklingsprosjekter som gir nye produkter/tjenester eller nye/innovative produksjonsmetoder.
- Prosjekter/tiltak som bidrar til at produkter og tjenester med basis i samisk kulturuttrykk når nye og større markeder.
- Investeringer som styrker inntjeningen og er nødvendig for å skape større lønnsomhet for kultur- og kreative næringsaktører.

7.4.3 Kompetansebaserte kreative næringer - prosjekt

Samiske kreative næringer er private bedrifter som fremstiller og selger kulturelle produkter i form av varer og tjenester. En forutsetning for å få en god utvikling i denne næringen er å ha lønnsomhet i fokus. Sametinget har gjennom flere år arrangert Dáhttu-programmet som har gitt meget gode resultater. Sametinget ønsker å fortsette denne satsingen i 2018. Det settes av kr 2 750 000 til prosjektet i 2018.

7.5 Duodji

Mål for innsatsområdet:

- Flere duodjiutøvere som driver med duodji som næring.

Sametinget ønsker å utvikle duodji som en framtidsrettet og attraktiv næring. Økt omsetning av egenprodusert duodji for et større marked står sentralt i Sametingets satsing. Med dette menes at duodjinæringen er i stand til å tilpasse seg endringer og utfordringer i næringen, og at profesjonaliteten, inntjeningen og lønnsomheten i næringen økes.

Næringsavtalen for duodji er Sametingets viktigste redskap for utvikling av denne næringen.

Næringsavtalen inneholder blant annet ordning for driftstilskudd til duodjiutøvere, investerings- og

utviklingstilskudd, etablererstipend, velferdsordninger, salgsfremmende tiltak og tilskudd til organisasjoner. Involvering av Duodjeinstituhtta i satsningen på duodji er viktig for å få best mulig effekt av næringsavtalen.

7.5.1 Samletabell - duodji

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
41030 Tilskudd til Duodjeinstituhtta - direkte tilskudd	5 042	4 938	104	2,1 %
41020 Tilskudd til utvikling og rekruttering i duodjinæringen - direkte tilskudd	1 630	1 630	0	0,0 %
41040 Evaluering av veilederordningen	500	0	500	-
Næringsavtale for duodji - avtale	7 500	7 500	0	0,0 %
Sum	14 672	14 068	604	4,3 %

7.5.2 Duodjeinstituhtta - direkte tilskudd

Duodjeinstituhtta er en sentral aktør inne duodji og har som oppgave å utvikle og bistå med fagkompetanse innen duodji, yte bistand til produktutvikling og produksjonsveiledning, initiere til å delta i forsøks- og utviklingsarbeid. Veilederstillingene inngår i tilskuddet. Det settes av kr 5 042 000 i direkte tilskudd til Duodjeinstituhtta i 2018.

7.5.3 Utvikling og rekruttering i duodjinæringen - direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji

Opplæringskontoret har som formål å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere, og videreutdanne reindrift- og duodjiutøvere med sikte på å ta fagbrev etter fagopplæringsloven. Opplæringskontoret arbeider aktivt for å rekruttere lærlinger i reindrift og duodji, og motivere reindrifts- og duodjiutøvere til å ta imot lærlinger. Kontoret medvirke til å øke fagenes kompetanse og renommé. Sametingets tilskudd skal gå til kontorets arbeid innenfor duodji. Det settes av kr 1 630 000 i 2018 i direkte tilskudd til opplæringskontoret i reindrift og duodji.

7.5.4 Evaluering av veilederordningen

Sametinget skal i 2018 gjennomføre en evaluering av Duodjeinstituhtta (DI) og veilederordningen under DI. Duodjeinstituhtta er en institusjon med lange tradisjoner og har en viktig rolle i bevaring og utvikling av duodji. Ordningen med duodjiveiledere har vært tillagt DI i mange år og inkluderer veiledere over hele Sápmi. Det er naturlig å evaluere både Duodjeinstituhtta i sin helhet og ordningen med duodjiveiledere. Det settes av kr 500 000 til evalueringen.

7.5.5 Næringsavtale for duodji

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
41050 Driftstilskudd - søkerbasert tilskudd	1 850	1 700	150	8,8 %
41051 Investeringer, utviklingstiltak, konsulentbistand, etablerertilskudd og prosjekter - søkerbasert tilskudd	1 500	1 500	0	0,0 %
41052 Duodjistipend - søkerbasert tilskudd	150	200	-50	-25,0 %
41053 Velferdsordninger - søkerbasert tilskudd	50	50	0	0,0 %
41054 Kompetanse, opplæring, kurs	450	400	50	12,5 %
41055 Salgsfremmende tiltak - søkerbasert tilskudd	150	350	-200	-57,1 %
41056 Duojáiid Ealáhus Searvi - direkte tilskudd	600	600	0	0,0 %
41057 Sámiid Duodji - direkte tilskudd	1 250	1 250	0	0,0 %
41058 Fag- og økonomisk utvalg	100	150	-50	-33,3 %
41061 Hospitering	100	100	0	0,0 %
41062 Markedstilpasning	1 300	0	1 300	
41063 Salg, markedsføring og merkevarebygging	0	900	-900	-100,0 %
41064 Duodjiltak i forbindelse med jubileumsåret 2017	0	300	-300	-100,0 %
Sum	7 500	7 500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Driftstilskudd:

- Øke omsetningen av egenprodusert tradisjonell duodji.

Prioriteringer 2018 for søkerbasert tilskudd - Driftstilskudd:

- Duodjiutøvere som er godkjent i duodjiregisteret og har en omsetning over kr 50 000 (brutto).
- Godkjente duodjiutøvere med autorisert regnskapsfører.

Mål for tilskuddsordningen - Investerings- og utviklingstilskudd:

- Duodjibedriftenes profesjonalitet og inntjening økes.

Prioriteringer 2018 for søkerbasert tilskudd - Investerings- og utviklingstilskudd:

- Bedrifter som har bedriftsutvikling i fokus.

Mål for tilskuddsordningen - Duodjistipend:

- Flere med formell kompetanse innenfor duodji.

Prioriteringer 2018 for søkerbasert tilskudd - Duodjistipend:

- Elever i videregående skole.
- Studenter fra Norge.

Mål for tilskuddsordningen - Velferdsordninger:

- Gode velferdsordninger for duodjiutøvere som er godkjent i duodjiregisteret.

Prioriteringer 2018 for søkerbasert tilskudd - Velferdsordninger:

- Foreldrepenger.
- Sykepengeordning.

7.6 Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)

2011 Kautokeino, hele kommunen	2022 Lebesby, følgende grunnkretser:
	0103 Dyfjord
2012 Alta, følgende grunnkretser:	0104 Kifjord/Normanset/Mårøyfj.
0101 Stjernøy	0105 Torskefjord/Bekkarfjord
0102 Seiland	0106 Lebesby
0103 Lille Lerresfjord	0107 Ifjord
0104 Store Lerresfjord	0108 Friarfjord/Adamsfjord
0105 Komagfjord	0109 Laksefjordbotn/Kunes
0106 Korsfjord	0110 Veidnesklubben/Godviknes
0107 Nyvoll	0111 Vadasbaksæibos
0108 Storekorsnes	0112 Gappatvarri
0110 Kongshus	0113 Eretoaivit
0201 Isnestofen	0114 Vuonjalassa
0202 Tappeluft/Riverbukt	
0203 Langfjordbotn	2023 Gamvik, hele kommunen
0204 Talvik	
0205 Vasbotnelv	2025 Tana, hele kommunen
2014 Loppa, hele kommunen	2027 Nesseby, hele kommunen
2017 Kvalsund, hele kommunen	2030 Sør-Varanger, følgende grunnkretser:
2018 Måsøy, følgende grunnkretser:	0101 Bugøynes
0119 Snefjorden	0102 Bugøyfjord
0120 Littlefjord	0103 Spurvnes/Skoogerøya
0121 Slåtten	0104 Neiden
0122 Gunnarnes	0402 Jakobsnes
0123 Tufjord	0403 Ropelv
0124 Ingøy	0404 Jarfjord
	0405 Grense Jakobselv
2019 Nordkapp, følgende grunnkretser:	0503 Svanvik
0113 Vestersida-Botnområdet	0504 Melkefoss/Skrotnes
0114 Nordvågnesområdet	0505 Øvre Pasvik
0115 Kjelvik-Helnesområdet	
0117 Skuotanjargga	1902 Tromsø, følgende grunnkretser:
0118 Mannskarvik-Repvåg	3301 Jøvik
0119 Sværholthavøya	3302 Olderbakken
0200 Gjesvær	3303 Lakselvbukt
0201 Gjesvær	3304 Lakselvdalen
0202 Knivskjellodden	3305 Sjøvassbotn
0203 Tufjorden	3306 Stordal
0204 Magerøystua	3307 Sjursnes
0205 Finnvik	3308 Reiervik
0206 Vannfjordnæringen	3309 Breivika
Bygda Sarnes	3310 Ullsfjordmoane
2020 Porsanger, hele kommunen	1913 Skånland, hele kommunen
2021 Karasjok, hele kommunen	1919 Gratangen, hele kommunen
	1920 Lavangen, hele kommunen

1923 Salangen, hele kommunen

1925 Sørreisa, følgende grunnkretser:

- 0101 Gumpedal
- 0102 Øvre Bakkejord
- 0103 Skøelvdal
- 0104 Smørsgård
- 0201 Storlia/Rabbås
- 0207 Reinelv
- 0208 Andsvatn

1933 Balsfjord, hele kommunen

1936 Karlsøy, hele kommunen

1938 Lyngen, hele kommunen

1939 Storfjord, hele kommunen

1940 Kåfjord, hele kommunen

1941 Skjervøy, hele kommunen

1942 Nordreisa, hele kommunen

1943 Kvænangen, hele kommunen

1805 Narvik, følgende grunnkretser:

- 0102 Herjangen
- 0109 Vassdal
- 0110 Elvegården
- 0111 Kvandal

1849 Hamarøy, følgende grunnkretser

- 0116 Innhavet
- 0117 Veggfjell
- 0118 Sagvatnan
- 0119 Grensefjellene

1850 Tysfjord, hele kommunen

1853 Evenes, følgende grunnkretser

- 0109 Evenesmark
- 0110 Myrnes
- 0111 Osmark
- 0114 Lenvik/Lenvikmark
- 0117 Veggen

Midler til næringsutvikling kan i tillegg til det geografiske virkeområdet ytes til:

- Duodji i hele landet
- Samiske kulturnæringer i hele landet
- Samisk reiseliv i hele landet
- Tilleggsnæringer i reindrift

8 Kultur

Samfunns mål:

- Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet.

Et samfunns mulighet til å uttrykke seg kreativt gjennom ulike former for kunst og kultur styrker utvikling, likeverd og toleranse i et samfunn. Derfor er et levende og mangfoldig kunst og kulturliv viktig i utviklingen av samiske samfunn.

Sametingets hovedoppgave i kulturpolitikken er å legge til rette for utvikling av samiske kunst- og kulturaktiviteter. Sametinget skal være en av de viktigste premissgiverne for utviklingen av samisk kunst og kultur. Gjennom sikring av gode rammevilkår for samiske kunstnere, samiske kulturinstitusjoner, samt samisk idrett skal Sametinget gjennom ulike virkemidler styrke og videreutvikle samisk kultur. Nasjonale, regionale og lokale myndigheter har imidlertid også ansvar for at samisk kunst og kultur har de samme utviklingsmulighetene som øvrig kunst- og kulturliv i Norge.

Sametinget har et godt samarbeid med kunstnerorganisasjonene, hvor kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd er et sentralt verktøy. Avtalen er etablert for å styrke samarbeidet med kunstnerne om prioriteringer for å utvikle samisk kunst.

Sametinget er opptatt av å skape faglig sterke samiske institusjoner gjennom dialog og gode økonomiske rammevilkår. Videre må de samiske institusjonene gis rom for utvikling og nytenking for å bli gode arenaer for utvikling av samisk kunst og kultur.

Realisering av nye bygg og nye lokaler til samiske institusjoner er viktig for Sametinget. Vi er inne i en både spennende og avgjørende tid for nye bygg til flere av våre institusjoner. Ávv Skoltesamisk museum ble åpnet sommeren 2017 og markerte en viktig milepæl. Forprosjektet til nytt bygg for Saemien Sijte ble ferdig sommeren 2017 og er nå til behandling i Regjeringen. Det er utarbeidet en mulighetsstudie for Beaivváš Sámi Našunálteáhter som forhåpentligvis videreføres med et byggeprogram i 2018. Behovet for et samisk kunstmuseum er blitt viet mye oppmerksomhet i 2017. Sametinget vil i 2018 følge opp arbeidet med realisering av kunstmuseum i samarbeid med RDM og de samiske kunstmiljøene.

1. Urfolk har rett til å bevare, ha kontroll med, verne og utvikle sin kulturarv og sin tradisjonelle kunnskap og sine kulturuttrykk, og også uttrykkene for deres egen vitenskap, teknologi og kultur, herunder menneskelige og genetiske ressurser, frø, medisiner, kunnskap om dyr og planter egenskaper, muntlige overleveringer, litteratur, mønstre, sportslige aktiviteter og tradisjonelle leker, bildende og utøvende kunst. De har også rett til å bevare, ha kontroll med, beskytte og utvikle immaterielle rettigheter til slik kulturarv og tradisjonell kunnskap, og slike kulturuttrykk.

2. Sammen med urfolk skal statene treffe effektive tiltak for å anerkjenne og verne utøvelse av disse rettighetene.

(Artikkel 31 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets arbeid med utvikling av kulturnæringer berører også samiske kunstnere og kulturarbeidere, og blir derfor omtalt under både kultur- og næringskapittelet i budsjettet.

Regjeringen har i sitt forslag til Statsbudsjett for 2018 gitt Sametinget øremerkede økninger til prioriterte tiltak. Samtidig er det forslått kutt på andre områder. Midlene som Sametinget de siste fem årene har fått gjennom Kulturløftet til Stoltenberg II videreføres ikke. Dette er 10 millioner kroner som er borte fra statsbudsjettet.

Føringene gitt fra regjeringen gir ikke rom for egen prioritering, og kuttet tvinger Sametinget til å omprioritere fra kulturtiltak til de tiltak regjeringen gir midler til. Hvis vi ser på økningen som er gitt og føringer i budsjettet på bruken, står Sametinget tilbake med en økning på kun 0,21 % til fri disposisjon som også skal å dekke generell prisstigning både for Sametinget selv og institusjonene under Sametinget.

Sametingets innsatsområder innenfor kultur:

- Gode rammevilkår for samiske kunstnere.
- Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur.
- Samisk litteratur og medier.
- Samisk idrett.

Administrative ressurser - seksjon for kultur:

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for kultur inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for kultur er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har 20,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjonen for kultur er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvar for å følge opp målsettingene for fagområdet kultur. Seksjonen har forvaltningsansvaret for områder som direkte tilskudd til samiske kulturhus, festivaler, idrett, teater, museer, publikasjoner og medier, søkerbaserte tilskudd til kulturprosjekter, herunder tilskudd til samiske forlag og arenaer for kunst- og kulturformidling, kunstneravtalen samt oppfølging av Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU).

8.1 Virkemidler til kultur

8.1.1 Innsatsområder - kultur

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Gode rammevilkår for samiske kunstnere	16 513	16 217	296	1,8 %
Samiske kulturinstitusjoner	86 900	84 562	2 338	2,8 %
Samiske litteratur	23 006	22 954	52	0,2 %
Samisk idrett	2 925	2 766	159	5,7 %
Sum	129 344	126 499	2 845	2,2 %

8.2 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Mål for innsatsområdet:

- Samisk kunst som utvikler, utforsker og utfordrer samisk kultur

Samtidig som det er viktig å ha et mangfold av samiske kunst- og kulturuttrykk, er det like viktig at kunst utfordrer og utvikler samisk kultur. Samiske kunstnere har alltid bidratt til å skape debatt om viktige samfunnsproblemer i det samiske samfunn. Samiske kunstnere må derfor ha rammer for å skape og utøve sin kunst. Samiske kunstneres deltakelse på internasjonale arena, som den internasjonale kunstutstillingen Documenta 14 i 2017 er et godt eksempel på hvor viktig formidling av samisk kunst og kultur er. Sametingets viktigste verktøy i denne sammenheng er våre økonomiske virkemidler, men også påvirkningsmuligheten vi har gjennom konsultasjoner, dialog, kontakt og samarbeid med andre offentlige myndigheter.

Sametinget ser det som naturlig i politikktutforming å ha en aktiv dialog med samiske kunstnerorganisasjoner om politikk- og strategiutvikling. Samisk kunstnerråd med sine medlemsorganisasjoner representerer et bredt utvalg av samiske kunstnere og kunstsjangere. Sametinget har som mål å både videreutvikle Samisk kunstnerråd og samarbeidet med dem. Kunstneravtalen er det viktigste verktøyet for å nå det målet og er blitt både en viktig strategisk arena og et virkemiddel for gjennomføring av kunst- og kulturpolitikk.

8.2.1 Samletabell - gode rammevilkår for samiske kunstnere

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Samisk kunstneravtale - avtale	7 900	7 650	250	3,3 %
17012 Musikkutgifter og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd	2 500	2 800	-300	-10,7 %
15700 Tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitut - direkte tilskudd	1 509	1 478	31	2,1 %
15600 Tilskudd til Noereh! - direkte tilskudd	204	200	4	2,0 %
17100 Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd	4 200	4 089	111	2,7 %
17600 Kunsterkonferanse - konferanse	200	0	200	-
Sum	16 513	16 217	296	1,8 %

8.2.2 Samisk kunstneravtale - avtale

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
19000 Kunstfond	800	800	0	0,0 %
19010 Stipend til samiske kunstnere	3 180	3 100	80	2,6 %
19020 Driftsstøtte til kunstnerorg. og Samisk kunstnerråd	3 870	3 700	170	4,6 %
19050 Visningsvederlag	50	50	0	0,0 %
Sum	7 900	7 650	250	3,3 %

Målsetning med kunstneravtalen:

- De samiske kunstnerorganisasjonene og de samiske kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet.

8.2.3 Musikkutgivelser og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
17012 Musikkutgivelser og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd	2 500	2 500	0	0,0 %
Joikesenter - prosjekt	0	300	-300	-100,0 %
Sum	2 500	2 800	-300	-10,7 %

Mål for tilskuddsordningen - Musikkutgivelser og musikkutvikling:

- Økt salg og spredning av joik og samisk musikk innenlands og utenlands, herunder samisk musikk både i tradisjonell og nyskapende form.

Prioriteringer 2018 - Musikkutgivelser og musikkutvikling søkerbasert tilskudd:

- Turnéstøtte for samiske musikere.
- Internasjonal promotering av samiske musikere.
- Joik og musikkutgivelser på ulike plattformer.
- Produksjon av musikkvideo.

8.2.4 Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
17100 Kulturtiltak	4 200	4 089	111	2,7 %
Sum	4 200	4 089	111	2,7 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til kulturtiltak:

- Levende lokalsamfunn med et allsidig kulturliv som styrker samisk tilhørighet.

Prioriteringer 2018 - Tilskudd til kulturtiltak:

- Kulturarrangement med fokus på samisk kultur og samfunnsdebatt som fremmer og formidler samisk kunst, kultur og litteratur. Herunder også honorar og reisestøtte for samiske kunstnere og kulturarbeidere.
- Prosjekter som styrker og bevarer kulturuttrykket i tradisjonell kunst og samtidskunst.
- Prosjekter og produksjoner av kulturell og kunstnerisk uttrykk.
- Utgivelse av bladet Bamse på samisk.
- Tiltak som bidrar til overlevering av tradisjonell kunnskap, herunder samiske mattradisjoner.
- Samiske kulturarrangementer i byer.

8.2.5 Kunstnerkonferansen - konferanse

Kunstnerkonferansen blir arrangert annet hvert år, og er et samarbeid mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd. Konferansen er en del av avtalen med kunstnerrådet. Målet for konferansen er å skape arenaer for samarbeid mellom samiske kunstnere. Kunstnerkonferanse er en viktig møteplass for samiske kunstnere. Det settes av kr 200 000 i 2018 til konferansen.

8.3 Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

Mål for innsatsområdet:

- Sterke samiske institusjoner som forvalter, formidler og utvikler samisk kunst, kultur og historie.

Samiske kulturinstitusjoner må være likestilt med sammenlignbare norske institusjoner, herunder at de har økonomiske rammer og bygg/lokaler til å kunne forvalte, formidle, forske og utvikle. Slik er det ikke i dag. Samiske kultur- og kulturformidlingsinstitusjoner er viktige arenaer når samisk kunst, kultur og kulturarv ivaretas, utvikles og presenteres for allmennheten på ulike måter. De samiske kulturinstitusjonene og festivalene er sentrale i utviklingen av det samiske samfunn. Institusjonene er en del av pilarene i samfunnsorganiseringen. Det er viktig at ressursene utnyttes effektivt og at arbeidet som utføres er av høy kvalitet. Sametinget vil også i 2018 arbeide for at prioriterte byggeprosjekter blir realisert.

8.3.1 Samletabell - samiske kulturinstitusjoner

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Festivaler	5 557	5 111	446	8,7 %
Teatre	23 793	23 696	97	0,4 %
Museer	38 288	36 362	1 926	5,3 %
Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner	18 262	17 234	1 028	6,0 %
17300 Institusjonsutvikling	1 000	1 959	-959	-49,0 %
Åpning av Østsamisk museum	0	200	-200	-100,0 %
Sum	86 900	84 562	2 338	2,8 %

8.3.2 Festivaler - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15100 Riddu Riddu	1 183	1 159	24	2,1 %
15101 Musikkfestivalen i Kautokeino	1 484	1 453	31	2,1 %
15102 Markomeannu	942	923	19	2,1 %
15103 Påskefestivalen i Karasjok	818	801	17	2,1 %
15104 Raasten Rastah	490	93	397	426,9 %
15105 Julevsáme vahkko – Lulesamisk uke	225	220	5	2,3 %
15106 Samisk uke i Tromsø	192	188	4	2,1 %
15107 Alta sami festival	0	154	-154	-100,0 %
15109 Beaskan Luossarock	123	120	3	2,5 %
15110 Tjaktjen Tjåanghcoe	100	0	100	-
Sum	5 557	5 111	446	8,7 %

Mål for tilskuddsordningen - Festivaler:

- Festivaler som synliggjør, formidler og utvikler samisk kultur.

Samiske festivaler er mangfoldige og viser en stor bredde i presentasjon og formidling av kunst og kultur. De er samtidig viktige arena for utvikling, nyskaping og profilering spesielt av samisk musikk, men også samisk kunst og kultur for øvrig. Raasten Rastah og Tjaktjen Tjåanghcoe arrangeres annet hvert år og rullerer i Sametingets budsjett etter en innarbeidet fordelingsnøkkel. I 2018 gjennomføres Raasten Rastah.

8.3.3 Teatre - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15300 Beaivváš Sámi Našunálateáhter	21 103	21 159	-56	-0,3 %
15301 Áarjelhsaemien Teatere AS	2 205	2 160	45	2,1 %
15302 Sámi mánáidteáhter	485	377	108	28,6 %
Sum	23 793	23 696	97	0,4 %

Mål for tilskuddsordningen - Teater:

- De etablerte samiske teatrene kan utvikle seg kunstnerisk, produsere scenekunst på høyt nivå og kan turnere med scenekunst som gir kulturopplevelser og synliggjør samiske språk

For Sametinget er det viktig at samiske teatre har rammer til å fremføre og formidle samisk kunst på et høyt nivå og til et stort publikum. Beaivváš Sámi Našunálateáhter har i dag ikke lokaler som gjør de i stand til å utføre sitt oppdrag eller sitt mandat som nasjonalteater for det samiske folk. Sametinget vil i 2018 følge opp planleggingen av et nytt bygg til teateret.

I 2017 var det satt av kr 500 000 til mulighetsstudie for nytt bygg. Dette arbeidet er nå avsluttet. I nord-norsk kulturavtale for perioden 2018-2021 er Beaivváš Sámi Našunálateáhter tatt med som institusjon i avtalen og tilgodesees med 1,2 millioner kroner pr. år i denne fireårsperioden.

8.3.4 Museer

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15500 Árran Julevsame lulesamisk senter - direkte tilskudd	6 464	6 331	133	2,1 %
15501 Saemien Sijte - direkte tilskudd	5 094	4 462	632	14,2 %
15503 RidduDuottarMuseat - direkte tilskudd	11 291	11 059	232	2,1 %
15504 Tana og Varanger museumssiida a) - direkte tilskudd	9 033	8 533	500	5,9 %
15505 Várdobáiki - direkte tilskudd	2 870	2 069	801	38,7 %
15506 Senter for nordlige folk AS - direkte tilskudd	2 497	2 446	51	2,1 %
15507 Samisk museumslag - direkte tilskudd	432	423	9	2,1 %
15508 Bååstede- prosjekt	607	1 039	-432	-41,6 %
Sum	38 288	36 362	1 926	5,3 %

a) Kr 500 000 øremerkes Ávvv Skoltesamisk museum til revitalisering av skoltesamisk språk.

Mål for tilskuddsordningen - Museer:

- Faglig sterke samiske museer som formidler, forvalter, forsker på og fornyer den samiske kulturarven.

Sametinget forventer at Regjering og Storting følger opp forprosjektet på nytt bygg til Saemien Sijte med en startbevilgning i 2018. Det forventes deretter at et nytt bygg står klart i løpet av 2-3 år. Sametinget fortsetter derfor opptrappingen av støtte til aktiviteten ved Saemien Sijte som vi startet i 2015, med fokus på samlingsforvaltning og formidling.

Várdobáiki flyttet høsten 2017 inn i nye lokaler på Evenskjer som de har kjøpt og lånefinansiert. Det gir Várdobáiki helt nye muligheter for å utvikle seg som museum. Sametinget følger opp det initiativet som Várdobáiki har tatt med hensyn til nye lokaler og gir de i stand til å betjene forpliktelsene med nytt bygg.

8.3.5 Bååstede - prosjekt

Samisk historie og vår kulturarv skal bli presentert og formidlet på en god og interessant måte med oppdaterte og moderne utstillinger og relevante gjenstander. Tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum til de samiske museene gjennom prosjektet Bååstede er en særdeles viktig handling. Sametinget vil derfor i 2018 legge ytterligere ressurser i dette prosjektet, slik at kommisjonsarbeidet avsluttes og en avslutningskonferanse avholdes i 2018. Det settes i 2018 av kr 607 000 til prosjektet.

8.3.6 Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15000 Árran lulesamisk senter, Tysfjord	2 214	2 168	46	2,1 %
15001 Samisk senter for samtidskunst, Karasjok	4 827	4 326	501	11,6 %
15002 Senter for nordlige folk AS, Kåfjord	1 620	1 587	33	2,1 %
15003 Sjøsamisk kompetansesenter, Billefjord	796	780	16	2,1 %
15004 Sijti Jarngje, Hattfjelldal	1 587	1 554	33	2,1 %
15005 Várdobáiki, Evenes/Skånland	2 103	2 060	43	2,1 %
15006 Pitesamisk hus	853	835	18	2,2 %
15007 Samisk hus i Oslo	1 416	966	450	46,6 %
15008 Lásságámmi	310	304	6	2,0 %
15009 Villmarkscampen i Tollådal - pitesamisk	70	69	1	1,4 %
15011 Saemien Sijte	1 197	1 172	25	2,1 %
15012 Alttá Sami Siida	452	443	9	2,0 %
15013 Sjeltie - Samisk kulturpark, Majavatn	173	169	4	2,4 %
15015 Vilgesvárre	0	170	-170	-100,0 %
15016 Tana og Varanger museumssiida	476	466	10	2,1 %
15017 Sjøsamisk tun, Porsanger	168	165	3	1,8 %
Sum	18 262	17 234	1 028	6,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner:

- Samiske institusjoner er viktige ressurser for samiske kunstnere og kulturutøvere.

Samiske kulturhus og -institusjoner er mange og varierte, samt viktige formidlere av store kunst- og kulturopplevelser. Sametinget har over mange år bidratt til å sikre lokaler for institusjonene slik at de kan utvikle sin virksomhet. Samisk hus i Oslo flyttet inn i mer hensiktsmessige og mer sentralt plasserte lokaler som gjør de i stand til å være den viktigste møteplassen for samer i hovedstaden. Sametinget følger dette opp med økt driftsstøtte med kr 200 000.

Samisk Senter for samtidskunst (SDG) var inne i nord-norsk kulturavtale for 2013-2017 med 1,2 millioner kroner årlig. I ny nord-norsk kulturavtale for perioden 2018-2021 er de ikke med, men er med gjennom særavtalen mellom Finnmark og Troms med kr 600 000. Sametinget øker driftsstøtten til SDG med kr 500 000 av den grunn, og for at SDG fortsatt skal være et viktig redskap for å fremme samisk samtidskunst regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det gis ikke direkte tilskudd til Vilgesvárre i 2018 over ordningen for kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner. Under forutsetning at Vilgesvárre og Várdobáiki har underskrevet en

formell samarbeidsavtale om at Várdobáiki overtar forvaltningen av Vilgesvárre museum, vil Sametinget ved revidert budsjett tilføre midler for denne forvaltningen til Várdobáiki museum.

8.3.7 Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
17300 Institusjonsutvikling a)	1 000	1 959	-959	-49,0 %
Sum	1 000	1 959	-959	-49,0 %
a) Denne posten het tidligere "Arenaer for kunst- og kulturformidling".				

Mål for tilskuddsordningen - Institusjonsutvikling:

- Samiske kulturinstitusjoner som har faglig og institusjonell utvikling.

Prioriteringer i 2018 - Institusjonsutvikling:

- Prosjekter som har som mål utvikle institusjonen faglig.
- Prosjekter som bidrar til formidling av kunst og kultur på nye måter.
- Samarbeidsprosjekter mellom institusjoner som kan åpne nye markeder for samisk kunst og kultur.
- Samarbeid med andre urfolksinstitusjoner som bidrar til en faglig utvikling og markedsføring på større og flere arena.

8.4 Samisk litteratur og medier

Mål for innsatsområdet:

- Kvalitativ samisk litteratur utgis og gjøres kjent og tilgjengelig.

Sametinget ønsker å se på hva som skal til innenfor de ulike elementene i litteraturfeltet for å skape en helhetlig og positiv utvikling. Det tas sikte på å legge fram en redegjørelse om samisk litteratur i 2018.

8.4.1 Samletabell - samisk litteratur og medier

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
17050 Čális fal - prosjekt	700	700	0	0,0 %
17010 Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd	8 260	5 800	2 460	42,4 %
Samiske medier - direkte tilskudd	4 360	4 073	287	7,0 %
Tilskudd til samiske bokbusser - direkte tilskudd	9 586	9 388	198	2,1 %
17500 Konferanse om samisk litteratur og kultur - konferanse	100	100	0	0,0 %
Tilskudd til samiske forlag - søkerbasert tilskudd	0	2 893	-2 893	-100,0 %
Sum	23 006	22 954	52	0,2 %

8.4.2 Čális fal - prosjekt

Som en del av satsingen på litteratur har Sametinget strategier rettet mot å få flere til å bli forfattere, få utgitt flere samiske bøker og få flere til å lese samiske bøker. Sametinget startet i 2015 et forfatterskapsprosjekt i samarbeid med Samisk kunstnerråd (SDR) og Samisk forfatterforening (SGS).

Dette har så langt vært en suksess og Sametinget viderefører og videreutvikler prosjektet i 2018. Det settes av kr 700 000 i 2018 til prosjektet.

8.4.3 Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
17010 Tilskudd til utvikling og fremming av samisk litteratur	8 260	5 800	2 460	42,4 %
Sum	8 260	5 800	2 460	42,4 %

Sametinget har i samarbeid med SDR, SGS og samiske forlag (SALAS) sett på effektivisering av forvaltningen av tilskudd med sikte på flere utgivelser av samisk litteratur. Sametingets mål er å sikre større forutsigbarhet for forlag og forfattere. Den viktigste strategien for å få til det er å gi forlagene større ansvar for å prioritere, kvalitetssikre og bestemme hvilke titler som gis ut. Sametinget vil derfor i 2018 slå sammen tidligere tilskudd til produksjon av litteratur og tidligere tilskudd til samiske forlag til en ny ordning som utvikler og fremmer samisk litteratur.

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd:

- Kvalitativ litteratur er tilgjengelig på samisk.

Prioriteringer i 2018 - Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd:

- Skjønnlitteratur med originalmanus på samisk.
- Faglitteratur med originalmanus på samisk.
- Samiskspråklige tegneserier.
- Oversettelser av litteratur for barn og ungdom til samisk.
- Digitale utgivelser på samisk innenfor skjønnlitteratur.

8.4.4 Samiske medier

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
17001 Nuorttanaste	1 153	1 129	24	2,1 %
17002 Ungdomsblad Š	1 581	1 548	33	2,1 %
17003 Sámis	374	366	8	2,2 %
17004 Daerpies Dierie/sørsamisk kirkeblad	241	236	5	2,1 %
17005 Bårjås	127	124	3	2,4 %
17008 NuorajTV	557	350	207	59,1 %
17007 GLR	327	320	7	2,2 %
Sum	4 360	4 073	287	7,0 %

Mål for tilskuddsordningen - samiske medier:

- Samiske medier som skaper samfunnsengasjement.

Medier blir en viktigere og viktigere del av samfunnet og samfunnsdebatten. For Sametinget er det viktig at samisk språk, kunst og kultur er tilgjengelig på ulike medier, på ulike plattformer og at det produseres og formidles med høy kvalitet.

8.4.5 Tilskudd til Samiske bokbusser - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15400 Karasjok	691	677	14	2,1 %
15401 Porsanger	691	677	14	2,1 %
15402 Kautokeino	322	315	7	2,2 %
15403 Tana/Nesseby	1 877	1 838	39	2,1 %
15404 Kåfjord	883	865	18	2,1 %
15405 Lulesamisk	1 643	1 609	34	2,1 %
15406 Sørsamisk	1 924	1 884	40	2,1 %
15407 Sør-Troms	646	633	13	2,1 %
15408 Sør-Trøndelag	909	890	19	2,1 %
Sum	9 586	9 388	198	2,1 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske bokbusser:

- Lett tilgjengelige bibliotekstjenester til hele den samiske befolkningen.

Sametinget gir i dag direkte tilskudd til åtte samiske bokbusser. Bokbussene skal ha et godt og variert utvalg av samisk litteratur på samisk, i tillegg til litteratur om samiske forhold på andre språk.

Sametinget har evaluert de samiske bokbussene. Sametinget skal i 2018 utarbeide en sak om fremtiden for de samiske bokbussene.

8.4.6 Konferanse om samisk litteratur - konferanse

Sametinget arrangerer årlig en konferanse om samisk litteratur. Konferansen har som mål å samle forfattere, forlag, bibliotek, fagfolk og andre litteraturinteresserte for å snakke om og diskutere samisk litteratur og kultur. Konferansen er en viktig arena hvor samiske forfattere kan få oppmerksomhet og leserne får treffe forfattere. Det settes av kr 100 000 i 2018 til konferansen.

8.5 Samisk idrett

Mål for innsatsområdet:

- Et mangfold av idrettsaktiviteter.

Idrett er en viktig identitetsfaktor. Et godt tilrettelagt idrettstilbud for den samiske befolkningen er viktig også i et folkehelseperspektiv. For å oppnå et mangfold av idrettsaktiviteter må samiske idrettsorganisasjoner være med å ha en aktiv rolle i organiseringen av samisk idrett, i fordeling av de økonomiske ressursene som stilles til rådighet for samisk idrett, samt arbeide med idrettsfaglige spørsmål. Sametinget har derfor gjennomført en prosess med idrettsorganisasjonene i 2017 med sikte på ny organisering av samisk idrett. Partene er enige om å opprette en paraplyorganisasjon for samisk idrett med tre underliggende særforbund, særforbund for ski, friidrett- og lasso, særforbund for reinkappkjøring og særforbund for fotball. Målet er at en ny organisasjonsmodell skal tre i kraft fra 01.01.2019.

8.5.1 Samletabell - samisk idrett

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Samisk idrett - direkte tilskudd	2 825	2 766	59	2,1 %
85004 Kultur- og idrettsstipend	100	0	100	-
Sum	2 925	2 766	159	5,7 %

8.5.2 Samisk idrett - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15200 Sámi Válašállan Lihttu - Norga (SVL-N)	1 214	1 189	25	2,1 %
15202 Sámi Válašállan Lihttu (SVL-N)-AWG	1 048	1 026	22	2,1 %
15203 Sámi Heargevuoddjinlihttu	243	238	5	2,1 %
15204 FA Sápmi	320	313	7	2,2 %
Sum	2 825	2 766	59	2,1 %

8.5.3 Kultur- og idrettsstipend - stipend

Sametingets kultur- og idrettsstipend skal motivere samisk ungdom til å engasjere seg innenfor kunst, kultur og idrett. Sametinget deler ut fire stipend årlig til ungdom som engasjerer seg innenfor musikk, kunst, kultur og idrett. Det settes av kr 100 000 til stipendene i 2018.

9 Kulturminnevern

Samfunns mål:

- Samisk kulturarv legger premisser for all planlegging og inngrep.

Samiske kulturminner er synlige spor etter våre forfedres bruk og tilstedeværelse i landskapet. De formidler kunnskap om livsvilkår, overlevelsesstrategier, ressursbruk, trosforestillinger og tilpassinger til landskapet. Dette landskapet formidler også kunnskap om rike ressurser og langvarig bosetting. Deler av den tradisjonelle kunnskapen er fortsatt i aktiv bruk i samiske samfunn, parallelt med ny kunnskaper. Sikring av kulturminner og formidling av kunnskapen de inneholder er viktig for å sikre og videreføre samisk kultur framover. Kunnskap om landskaps- og ressurstilpassing, som er nedfelt i samiske kulturmiljø, har verdi langt utenfor samiske samfunn. Slik kunnskap er for eksempel aktuell å bruke i debatten om klimaendringer.

Sametinget, som samenes øverste politiske myndighet, har forvaltningsansvar for samiske kulturminner og legger hovedpremissene for dette arbeidet. Det følger også av folkeretten, og er i tråd med at Sametinget skal gis økt innflytelse når det gjelder avgjørelsesmyndighet i saker som er av særlig betydning for den samiske befolkningen.

Sametinget har ansvar for å bevare den samiske bygningsarven. Gjennom prosjektet "Identifisering og registrering av automatisk fredet samiske bygninger" er det registrert opp mot 900 freda bygninger. Overordnede prinsipper for framtidig skjøtsel og forvaltning av bygningene er utarbeidet. Disse må konkretiseres og følges opp med forvaltningsplaner.

Kulturminneloven § 4 andre ledd, fastslår at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet. Endring av kulturminneloven, med forslag om fast fredningsgrense, er igangsatt. Den faste fredningsgrense er foreslått til 1917 som er i tråd med vedtak i Sametingets plenum.

1. Urfolk har

rett til å praktisere og gjenopplive sine kulturelle skikker og tradisjoner. Dette omfatter retten til å bevare, verne og videreutvikle tidligere, nåværende og fremtidige kulturuttrykk, som arkeologiske og historiske steder, artefakter, mønstre, seremonier, teknologier, bildende og utøvende kunst samt litteratur.

2. Statene skal gjennom effektive ordninger, for eksempel i form av gjenoppretting, utformet i samarbeid med vedkommende urfolk, sørge for avhjelping for eiendom av kulturell, intellektuell, religiøs eller åndelig art som urfolk er fratatt uten deres frie og informerte forhåndssamtykke, eller som er fratatt dem i strid med deres lover, sedvaner og tradisjoner.

(Artikkel 11 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor kulturminnevern:

- Forvaltning av kulturminner.
- Rammebetingelser for samisk kulturminnevern.
- Synliggjøring av den samiske kulturarven.
- Bygningsvern.

Administrative ressurser - kulturminnevern

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for bygningsverk og kulturlandskap og seksjon for kulturminner inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for kulturminner og seksjon for bygningsverk og kulturlandskap er en del av avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB). Avdelingen har 18,2 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for kulturminner.
- Seksjon for areal og miljø.
- Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap.

Sametinget har myndighet gjennom kulturminneloven til forvaltning av samiske kulturminner. Hovedoppgaven til seksjonen for kulturminner er registrering av samiske kulturminner her under samiske bygg, registrering av immateriell kulturarv, muntlige tradisjoner og samiske kulturmiljøer. Dette inkluderer befaringer, intervjuer, befaringsrapporter, billedadministrering og registrering i den nasjonale databasen Askeladden. I tillegg utarbeides det skjøtelsesplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer.

Seksjonen administrer også de søkerbaserte tilskuddsordningene til kulturminner og bygningsvern. Inkludert i dette er veiledning av søkere. Seksjonen gir også høringsuttalelser til kommunal og regionale planer. Sametinget har kontakt med 134 kommuner, 8 fylkeskommuner, 3 arkeologiske landsdelsmuseer, de samiske museene og andre museer i området.

Seksjonen har ansvar for skjøtsel og forvaltning av Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde og kulturmiljøet Skoltebyen.

9.1 Virkemidler til kulturminnevern

9.1.1 Innsatsområder - kulturminnevern

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Forvaltning av kulturminner	3 187	3 175	12	0,4 %
Bygningsvern	4 300	0	4 300	-
Sum	7 487	3 175	4 312	135,8 %

9.2 Forvaltning av kulturminner

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kulturminner forvaltes på grunnlag av egen historie og egne verdier.

Sametingets arbeid skal føre til at flere samiske kulturminner registreres og istandsettes. Gjennom dette arbeidet styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie, samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner.

Til forvaltningen hører tilskudd, oppfølging av Sametingets eiendom, Skoltebyen kulturmiljø og ulike prosjekter som omhandler registrering, skjøtsel, sikring og tilrettelegging av samiske kulturminner, herunder også samiske bygninger. Sametinget har en funksjonell, kunnskapsbasert og forutsigbar forvaltning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Sametinget har utarbeidet en plan for skjøtsel og tilrettelegging av arkeologiske kulturminner fram til 2020. Et bredt utvalg av kulturmiljø i det samiske bosettingsområdet skal vedlikeholdes og formidles. Prosjektene delfinansieres av Riksantikvaren. For å muliggjøre finansieringen kreves det at Sametinget har egenandel i prosjektene.

9.2.1 Samletabell - forvaltning av kulturminner

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
35000 Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd	2 400	2 400	0	0,0 %
36000 Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen - prosjekt	100	200	-100	-50,0 %
36400 Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt	487	375	112	29,9 %
36500 BARK - skjøtsel og formidling av kulturminner - prosjekt	200	200	0	29,9 %
Sum	3 187	3 175	12	0,4 %

9.2.2 Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
35000 Tilskudd til samisk kulturminnevern	2 400	2 400	0	0,0 %
Sum	2 400	2 400	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske kulturminnevern:

- Samiske kulturminner synliggjøres, istandsettes og formidles som en ressurs for de samiske samfunnene og for allmennheten forøvrig

Prioriteringer 2018 for søkerbasert tilskudd til samisk kulturminnevern:

For bygningsvernprosjekter:

- Utarbeide antikvariske restaureringsplaner for automatisk fredete og verneverdige samiske bygg.
- Restaurering av automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger, bygninger som har særskilt betydning for det samiske lokalsamfunnet prioriteres.
- Formidling knyttet til automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger.

For registrering og dokumentasjon:

- Registrering av automatisk fredete samiske kulturminner og kulturmiljøer. Områder som er lite undersøkt i forhold til samiske kulturminner prioriteres.
- Innsamling og dokumentasjon av samiske immaterielle kulturminner i landskapet.
- Innsamling av muntlige historier og minner knyttet til andre verdenskrig og brenning, evakuering og gjenoppbygging i Nord-Troms og Finnmark.

For skjøtsel og tilrettelegging:

- Utarbeidelse av skjøtselsplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer.
- Skjøtselstiltak og tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø med særlig prioritet på prosjekter innen Riksantikvarens BARK program.

9.2.3 Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen - prosjekt

Sametinget står som eier av kulturmiljøet Skoltebyen i Neiden og har tatt ansvar for å styrke og utvikle dette unike miljøet. Det settes av kr 100 000 til prosjektet i 2018.

9.2.4 Skjøtsel- og formidlingsarbeid Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt

Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde ble fredet i 1988 og forvaltes av Sametinget. Sametinget vil i 2018 arbeide videre med oppgradering av parkeringsplassen ved Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde. I tillegg vil vedlikehold av kulturstier og servicebygninger samt videreføring av kartlegging og dokumentasjon, videreutvikling av fysisk og digital formidling, bli prioritert i 2018. Várjjat siida/Mortensnes fremmes som samisk verdensarvområde. Det settes av kr 487 000 til prosjektet i 2018.

9.2.5 BARK - skjøtsels og formidling av kulturminner - prosjekt

Bevaringsprogrammet for utvalde arkeologiske kulturminne (BARK) er et program som har mål om gjennom skjøtsel å sikre at et representativt utvalg av arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer skal bli gjort tilgjengelige for publikum. Sametinget har over flere år hatt prosjekter innen dette programmet og vil også i 2018 følge dette opp. Det settes av kr 200 000 i 2018 til egenandel til prosjekter innenfor BARK.

9.3 Rammebetingelser for samisk kulturminnevern

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har formell forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner etter kulturminneloven.

Forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner etter kulturminneloven ble lagt til Sametinget som en prøveordning i 2001. Denne prøveordningen gjelder fortsatt. Sametinget skal imidlertid være den viktigste premissleverandøren for det samiske kulturminnevernet. Dette krever en endring av kulturminneloven. En slik forvaltningsordning vil også være i tråd med folkeretten når det gjelder Sametinget som et urfolksparlament.

Videre er gode økonomiske rammebetingelser avgjørende for forvaltningen av samiske kulturminner. For å oppnå dette må Sametinget gis mulighet til reelle konsultasjoner med regjeringen om bevilgningene til samisk kulturminnevern.

Kunnskapsmengden om samiske bosettingsområder og antall kulturminner er økende, særlig med hensyn til automatisk freda samiske bygg. Gode rammebetingelser oppnås også gjennom samarbeid med aktuelle partnere innen kulturminnevernet. Sametinget samarbeider i dag nært med enkelte fylkeskommuner, et samarbeid som gir gevinst for alle parter.

9.4 Synliggjøring av den samiske kulturarven

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kulturminner er grunnlag for kunnskapsproduksjon og verdiskaping.

Synliggjøring av samiske kulturminner medfører økt kunnskap om samisk historie og levesett. Sametinget arbeider for at formidling av samiske kulturminner og kulturmiljøer skal skje gjennom muntlige og skriftlige framstillinger og ved tilrettelegging og bruk av kulturminnene. Samiske kulturminner skal brukes for å dokumentere bruk av ressurser og landskap og Sametinget må være en premissleverandør ved formidlingen av den samiske kulturarven.

Samiske kulturminner skal brukes for å dokumentere bruk av ressurser og landskap. Sametinget vil i 2018 jobbe med å ta i bruk og utvikle naturvitenskapelig metodikk innenfor samisk kulturminnevern, herunder blant annet ¹⁴C-dateringer, dendrokronologi og LIDAR-skanning - jf. plan.

9.5 Bygningsvern

Mål for innsatsområdet:

- God kvalitet på samiske antikvariske bygninger

I 2017 ble bygningsvernprosjektet, som Sametinget gjennomfører på vegne av Riksantikvaren, ferdigstilt. Antall registrerte, automatisk freda samiske bygg har økt fra 60 til rundt 900. Sametingets ansvar er å forvalte disse byggene og formidle historien de representerer. Registreringsprosjektet har skapt forventninger i de samiske lokalsamfunnene og det forplikter alle ansvarlige deltakere til å imøtekomme disse forventningene, og til å følge opp det klare ansvaret som er nedfelt i kulturminneloven. Riksantikvaren har bevilget øremerkede midler til Sametinget for å styrke oppfølgingen av arbeidet med bevaring av automatisk fredede samiske bygninger. Sametinget vil følge dette opp med styring av tilskudd til fredede kulturminner i privat eie og oppfølging av Plan for forvaltning av automatisk fredede samiske bygninger som er vedtatt av Sametingets plenum.

Antall identifiserte og registrerte samiske kulturminner øker fra år til år, og bidrar til å synliggjøre samisk historie og tilstedeværelse i stadig nye områder. Mye gjenstår, men det voksende antallet kulturminner er et godt bidrag til å framstille den sammensatte historien i nordområdene.

9.5.1 Samletabell - bygningsvern

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
35001 Bygningsvernprosjekter - søkerbasert tilskudd	4 300	0	4 300	-
Sum	4 300	0	4 300	-

Mål for tilskuddsordningen - Bygningsvernprosjekter:

- Sikring, vedlikehold og istandsetting av automatisk freda bygninger og anlegg.

Prioriteringer 2018 for søkerbasert tilskudd til bygningsvernprosjekter:

- Prioriteringene for tilskudd er gitt i Riksantikvarens tilsagnsbrev og forvaltningsplanen for freda samiske kulturminner.

10 Helse og sosial

Samfunns mål:

- God helse og likeverdige helse- og sosialtjenester tilrettelagt det samiske folks språklige og kulturelle bakgrunn.

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på at det samiske folk har rett til et godt og likeverdige helse- og sosialtjeneste på lik linje med befolkningen for øvrig. Dette følger av norsk lov og internasjonale konvensjoner. Der fremgår det at utforming og gjennomføring av helsetjenester for urfolk skal skje under urfolks egen ansvar og kontroll, slik at urfolk kan nyte godt av så høy fysisk og mental helsekontroll som mulig.

Utvikling av god helse for det samisk folk må bygge på dokumentert kunnskap om det samiske folks helse og levekår, og hvilke faktorer som påvirker helsetilstanden. Videre må tjenestetilbudet tilrettelegges pasientens språklige og kulturelle bakgrunn. Dette forutsetter at det er kunnskap og kompetanse om samisk språk og kultur på alle nivåer innenfor helse- og sosialtjenesten. Et viktig del av dette er opprettelsen av en samisk sykepleierutdanning.

Sametinget erfarer at dersom samiske pasienters behov skal ivaretas, må dette komme klart til uttrykk i nasjonale føringer og lovtekster. Det er svært viktig å løfte ansvaret for kvalitetssikring av samiske helse- og sosialtjenester fra enkeltpersoner til et overordnet nivå. Sametinget forutsetter at samiske pasienters rett til god helse og tilrettelagte tjenester etterspørres og synliggjøres i planlegging, utredninger og når beslutninger tas.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, språk og religion. Kunnskap om samisk språk og kultur er en viktig forutsetning for at barnevernstjenesten skal kunne gi de samiske barna og deres familier det tilbud de har krav på.

2. Individer

*tilhørende urfolk har samme individuelle rett som andre til å ha den høyest oppnåelige **helsestandard** både fysisk som psykisk. Statene skal treffe nødvendige tiltak for gradvis å sikre full gjennomføring av denne rettigheten.*

(Artikkel 24 i FN's erklæring om urfolks rettigheter)

*2. Statene skal, sammen med vedkommende urfolk, treffe tiltak for å sikre at kvinner og barn tilhørende urfolk er fullt ut beskyttet og sikret mot enhver form for **vold og diskriminering**.*

(Artikkel 22 i FN's erklæring om urfolks rettigheter)

***Samiske barn** har rett til et fullverdig helse- og sosialtilbud som er tilrettelagt i deres språk og kultur, og der det tas tilbørlig hensyn til deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn ved utvikling av hjelpetiltak. Dette er barns selvstendige rett, som også gjelder for samiske barn under barnevernets omsorg.*

(Artiklene 2, 20 og 30 i FN's barnekonvensjon)

Sametinget ønsker å nå hovedmålet for helse og sosial ved å fokusere på følgende innsatsområder:

- En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester.
- En likeverdig barneverntjeneste.
- Etske retningslinjer for samiske helseforskning.

Administrative ressurser - seksjon for helse og sosial

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for helse inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for helse er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har 20,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjon for helse har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det helse- og sosialpolitiske feltet. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

10.1 Virkemidler til helse og sosial

10.1.1 Innsatsområder - helse og sosial

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester	2 981	2 785	196	7,0 %
Etske retningslinjer for samisk helseforskning	150	150	0	0,0 %
Sum	3 131	2 935	196	6,7 %
Prosjektet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn er i 2018-budsjettet i kapittel 11.				

10.2 En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester

Mål for innsatsområdet:

- Samiske pasienter mottar et språklig og kulturelt tilrettelagt helse og sosialtjeneste.

Samiske pasienter bosatt over hele landet har rett til en språklig og kulturelt tilrettelagt helsetjeneste. Samiske pasienter møter ofte en helsetjeneste med liten kunnskap om samisk språk og kultur, der muligheten til å bruke eget språk er liten. Dette gir dårlig kvalitet på tjenesten og øker faren for feilbehandling. Det reduserer pasientsikkerheten og begrenser pasientenes innvirkning og medvirkning på egen behandling. Det reduserer også samiske pasienters tilgjengelighet og valgmulighet til behandlingstilbud.

Sametinget vil jobbe for at det skal foretas en helhetlig og systematisk satsing på primærhelsetjeneste til samiske befolkning. Kunnskapen om samisk språk og kultur må være tilgjengelig i kommunale helse og omsorgstjenester. Denne kompetansen må være integrert i kommunale helse- og omsorgsplaner, og i tjenesteutførelsen.

Et språklig og kulturelt tilrettelagt spesialisthelsetjenestetilbud er viktig for en likeverdig helsetjeneste. Sametinget vil gjennom konsultasjoner, dialog og samarbeid med relevante aktører sikre en god spesialisthelsetjenester til det samiske folk. Særlig viktig er det at Sametinget sikres innflytelse gjennom konsultasjoner på oppdragsdokumenter til regionale helseforetak. Det er også behov for å tenke helhetlig og overordnet om organisering av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkning. Videre må oppbygging av samisk helsepark med et tilbud innen somatikk og psykisk helsevern og rus til samiske pasienter realiseres. I 2018 vil oppfølgingen av disse planene være sentral.

10.2.1 Samletabell - en god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
25000 Brukerrettede tilbud for eldre samer - direkte tilskudd	591	591	0	0,0 %
25100 Samisk legeforening - direkte tilskudd	160	160	0	0,0 %
26000 Helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd	2 230	2 034	196	9,6 %
Sum	2 981	2 785	196	7,0 %

10.2.2 Brukerrettede tilbud for eldre samer - Direkte tilskudd til Várdobáiki

Gjennom denne ordningen gir Várdobáiki veiledning og råd til personer og organisasjoner som ønsker å gjennomføre frivillige tiltak for samiske eldre. Det settes av kr 591 000 i direkte tilskudd til Várdobáiki i forbindelse med dette arbeidet i 2018.

10.2.3 Samisk legeforening - direkte tilskudd

Sámi Doaktáriid Searvi /Samisk Legeforening er en frivillig, uavhengig, ideell organisasjon som arbeider for å bedre helsetilbudet til samisk befolkning og fremme helseopplysning på samisk. Det settes av kr 160 000 i direkte tilskudd til Samisk legeforening i 2018.

10.2.4 Tilskudd til helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
26000 Helse- og sosialprosjekter	2 230	2 034	196	9,6 %
Sum	2 230	2 034	196	9,6 %

Mål for tilskuddsordningen - Helse- og sosialprosjekter:

- God helse og likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk på lik linje med befolkningen forøvrig.

Prioriteringer i 2018 - tilskudd til helse- og sosialprosjekter:

- Prosjekter som legger til rette for en språklig og kulturelt tilpasset helse- og omsorgstjeneste.
- Metodeutviklingsprosjekter.
- Prosjekter som øker samiske pasienters medvirkning og brukerstyring.
- Prosjekter som sikrer samiske barns rettigheter og behov når de er under barnevernets omsorg.
- Prosjekter som fremmer kunnskap om samisk språk og kultur innenfor samisk helse.
- Prosjekter som styrker psykisk helse hos samiske barn og unge.
- Prosjekter for etablering av møteplasser for samiske eldre.

10.3 En likeverdig barneverntjeneste

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barns rettigheter og behov er sikret i møte med barnevernet.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, språk og religion. Kunnskap om samiske barns rettigheter, språk og kultur er en viktig forutsetning for at barnevernstjenesten skal kunne gi de samiske barna og deres familier det tilbud de har krav på.

Sametinget vil gjennom konsultasjoner med regjeringen og i samarbeid med andre aktører arbeide for å ivareta og synliggjøre samiske barns rettigheter og behov i overordnede beslutnings- og styringsverktøy.

For å sikre at samiske barns rettigheter blir tatt hensyn til innenfor barnevernstjenesten er det behov for kunnskap innen barneverntjenesten. Sametinget bidrar med kunnskapsoverføring blant annet gjennom samarbeid med Norsk Fosterhjemsforening og andre aktører. Sametinget arbeide også for at oppfølging av samiske barns behov og perspektiv implementeres i bachelor- og masterutdanningen innen barnevern.

10.4 Etiske retningslinjer for samisk helseforskning

Mål for innsatsområdet:

- Den samiske befolkningens rettigheter er ivaretatt innenfor forvaltning og bruk av human biologisk materiale.

Arbeidet med etiske retningslinjer for samisk helseforskning ferdigstilles i 2018. Dette inkluderer forvaltning og bruk av samisk human biologisk materiale.

10.4.1 Etiske retningslinjer for samisk helseforskning - prosjekt

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
27200 Ekstern arbeidsgruppe for utvikling av etiske retningslinjer for forvaltning og bruk av samisk human biologisk materiale - prosjekt	150	150	0	0,0 %
Sum	150	150	0	0,0 %

11 Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling

Samfunnsmål:

- At rettigheter som er anerkjent i FNs erklæring om urfolksrettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Sametinget er pådrivere i internasjonale organer for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Som urfolk i et av verdens rikeste land har vi en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal rett avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane. Vårt internasjonale arbeid og engasjement får direkte og konkret betydning i vårt samfunn, helt ned på lokalt nivå.

Urfolks rettigheter handler om grunnleggende menneskerettigheter, om rettferdighet, demokrati, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro. Vi skal kunne delta i beslutningsprosesser, og statene skal konsultere med oss for å oppnå vårt frie og informerte forhåndssamtykke før lover og tiltak som påvirker oss vedtas. Vi har rett til fritt å fremme vår økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Det grenseoverskridende arbeidet retter seg mot innsatsområder som samisk samarbeid, nordområdene, urfolks- og menneskerettigheter, solidaritetsarbeid og globale utfordringer. Sametinget deltar aktivt i nasjonale og internasjonale fora og arenaer som Samisk parlamentarisk råd, Nordisk samarbeid, Barentssamarbeidet, Arktisk råd, EU og FN.

Sametinget konstaterer at i en rekke saker krenkes de samiske rettigheter og midler for politiske løsninger blir uttømt. Videre ser vi at enkeltpersoner og grupperinger må stå alene i rettsaker mot staten hvor Sametinget som politisk organ ikke har lyktes.

Alle de rettigheter og friheter som anerkjennes i denne erklæring gjelder likt for kvinner og menn tilhørende urfolk.

(Artikkel 44 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling:

- Samisk samarbeid.
- Nordområdene.
- Urfolksrettigheter.
- Likeverd og solidaritet.
- Likestilling.

Administrative ressurser - Avdeling for rettigheter og internasjonale saker

Lønn, reise og kompetanseheving for avdeling for rettigheter og internasjonale saker inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Avdeling for rettigheter og internasjonale saker har 10 årsverk.

Avdelingen har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det internasjonale arbeidet. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

Alle fagområder som presenteres gjennom sametingsbudsjettet vil kunne knyttes opp mot internasjonalt arbeid og ha et rettslig utgangspunkt fra folkeretten. Grunnsynet i FNs erklæring om urfolks rettigheter bygger på prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro.

11.1 Virkemidler til urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling

11.1.1 Innsatsområder - urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Urfolks rettigheter	1 576	1 054	522	49,5 %
Likestilling	454	546	-92	-16,8 %
Sum	2 030	1 600	430	26,9 %

11.2 Samisk samarbeid

Mål for innsatsområdet:

- Samisk språk, kultur og samfunnsliv bevares og utvikles både innenfor den enkelte nasjonalstat og på tvers av statsgrensene.

Samene er både et folk og et urfolk med tradisjonelle områder innenfor statsgrensene til Finland, Norge, Sverige og Russland. Vi er forent gjennom felles historie, kultur og samiske språk, og gjennom bruken av våre tradisjonelle land-, fjord- og kystområder med tilhørende ressurser. Kontakten mellom samer på tvers av landegrenser har avgjørende betydning for bevaring av tradisjoner og for utvikling av samisk fellesskap og mangfold. Dette arbeidet gjøres blant annet gjennom Samisk Parlamentarisk råd (SPR) som er den parlamentariske samiske stemmen internasjonalt og som skal ivareta samenes

interesser på tvers av landegrensene. Det er et mål at Samisk parlamentarisk råd skal ha et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk. Sametinget i Norge har 7 delegater i rådet.

Gjennom Samisk Parlamentarisk Råd og i samråd med Samerådet, vil Sametinget ta initiativ til å sette ned et utvalg for å utrede samisk grensenedbygging, med kortsiktige og langsiktige tiltak. Det langsiktige målet er et fremtidig felles samisk folkevalgt organ. I et mer kortsiktig perspektiv vil vi prioritere tiltak som harmoniserer valgordningene, slik som for eksempel en felles valgdag.

11.3 Nordområdene

Mål for innsatsområdet:

- En bærekraftig utvikling for folkene som bor i nord.

For å sikre en bærekraftig utvikling i nordområdene er det viktig med samarbeidet både mellom urfolksinstitusjoner, interesseorganisasjoner, næringsliv og offisielle myndigheter. Derfor er Sametinget aktiv på arenaer som omhandler nordområdepolitikk, både nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom deltagelse i Nordområde forumet og på internasjonale konferanser der nordområdepolitikken er tema.

11.4 Urfolks rettigheter

Mål for innsatsområdet:

- FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Urfolk har rett til selvbestemmelse. I kraft av denne retten bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Selvbestemmelse omfatter også rettigheter knyttet til urfolks helse, utdanning, opplæring på eget språk og i egen kultur, medier, åndelige og religiøse tradisjoner, rett til bevaring og utvikling av egen kulturarv, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk. Samt rettigheter til land og vann, territorier og ressurser som danner naturgrunnlaget for urfolks kultur. Sametinget jobber blant annet med å få til at urfolks representative selvstyreorganer har selvstendig deltakerstatus i FN-møter som berører urfolksspørsmål samt oppfølgingen av sluttdokumentet fra FNs verdenskonferansen for urfolk (WCIP) i 2014.

11.4.1 Samletabell - urfolks rettigheter

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Tilskudd til internasjonalt arbeid - direkte tilskudd	1 076	1 054	22	2,1 %
51100 Oppfølging av WCIP - prosjekt	500	0	500	-
Sum	1 576	1 054	522	49,5 %

11.4.2 Tilskudd til internasjonalt arbeid - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
50000 Barentssekretariatet IKS	381	373	8	2,1 %
50100 Samerådet - norsk seksjon	417	408	9	2,2 %
50200 Mama Sara Education Foundation	169	166	3	1,8 %
50300 Docip	109	107	2	1,9 %
Sum	1 076	1 054	22	2,1 %

11.4.3 Barentssekretariatet IKS - Direkte tilskudd

Sametinget gir tilskudd til Barentssekretariatet. Tilskuddet går til drift av Barents Indigenous Peoples' Office i Murmansk (BIPO) som Barentssekretariatet har det administrative ansvaret for. BIPO er et arbeidsredskap og en service institusjon for samarbeid mellom urfolk i Barents Euro-Arctic region. BIPO har også delansvar for sekretariatet knyttet til the Working Group of Indigenous Peoples in the Barents Euro-Arctic Region (WGIP). BIPO sitt hovedmål er å ha kontakt med og utvikle relasjoner mellom urfolk fra Murmansk regionen, den Karelske Republik og Nenets autonome Okrug i Barents og Norge. Det settes av kr 381 000 i 2018 til direkte tilskudd til Barentssekretariatet IKS.

11.4.4 Samerådet - norsk seksjon - Direkte tilskudd

Samerådet er en samarbeidsorganisasjon for samiske organisasjoner i Norge, Sverige, Russland og Finland. Samerådets hovedmål er å fremme samiske interesser og rettigheter, og at samene blir akseptert som ett folk med politiske, økonomiske og sosiale rettigheter som er sikret i de respektive landenes lovverk. Samerådet arbeider også for å styrke samenes samhörighet som et folk over landegrensene. Samerådet deltar i tillegg i internasjonale prosessen knyttet til urfolk, menneskerettigheter og miljøet i Arctics. Samerådet er organisert slik at hvert land har en seksjon. Sametinget bidrar med driftstilskudd til Samerådet - norsk seksjon. Det settes av kr 417 000 i 2018 i direkte tilskudd til Samerådet - norsk seksjon.

11.4.5 Mama Sara Education Foundation - Direkte tilskudd

Mama Sara Education Foundation er Norges minste frivillige hjelpeorganisasjon med base i Kautokeino. Organisasjonen jobber aktivt med å hjelpe masaibarn i Tanzania med skolegang gjennom en fadderordning, samt å samle inn penger til skolebygg for maasaibarna. I 2017 ble skolebygget i Loliondo ferdig og overlevert skolemyndighetene i Loliondo. Organisasjonen vil fortsette samarbeidet med Loliondo og har under planlegging et nytt prosjekt i Engaruka. Solidaritetsarbeidet organisasjonen gjør og Sametinget bidrar derfor med direkte tilskudd for å styrke dette arbeidet. Det settes av kr 169 000 i 2018 i direkte tilskudd til Mama Sara Education Foundation.

11.4.6 Docip - Direkte tilskudd

Indigenous peoples' centre for documentation, research and information (Docip) er en internasjonal urfolksorganisasjon med sete i Genève. Docip er et informasjons- og dokumentasjonssenter som også arbeider med forskning knyttet til urfolk.

Formålet med tilskuddsordningen er å styrke den bistanden institusjonen gir til urfolk i forbindelse med ulike møter i FN-systemet. Det settes av kr 109 000 i 2018 i direkte tilskudd til Docip.

11.4.7 Oppfølging av WCIP - prosjekt

World Conference of Indigenous Peoples (WCIP) som ble holdt i 2014 resulterte i et dokument med tiltak som skal følges opp. For å følge opp disse tiltakene og tiltakene i Sametingets internasjonale melding, vil Sametinget i 2018 bidra administrativt og økonomisk i forbindelse med oppfølgingen av tiltakene. Dette vil blant annet være knyttet til sluttforhandlingene om urfolks status og representasjon i FN-systemet, samt bidra med støttefunksjoner knyttet til etableringen av det internasjonale fondet for urfolks rettigheter; Ája Indigenous Peoples' Rights Foundation. Det settes av kr 500 000 i 2018 til prosjektet.

11.4.8 Sannhets- og forsoningsprosess - prosjekt

Stortinget vedtok i 2017 å opprette en Sannhetskommisjon for fornorskningen i Norge. Det er viktig å sikre en prosess hvor mangfoldet av konsekvensene av fornorskningspolitikken kommer frem. Sametinget vil sammen med Stortinget legge rammer for mandat, sammensetning og arbeidsmetode for kommisjonen i dialog med Stortingets presidentskap. Sametinget vil også legge til rette for en dialog med de samiske samfunn og institusjoner om utforming og innhold av mandat for sannhetskommisjonen. Resultat av denne dialogen danner grunnlag for Sametingets konsultasjoner med Stortinget om saken. Det er Stortinget som finansierer arbeidet og Sametinget forventer at Stortinget også vil finansiere Sametingets utgifter knyttet til arbeidet.

11.5 Likeverd og solidaritet

Mål for innsatsområdet:

- Det vises solidaritet med andre urfolk.

Sametinget er pådrivere i internasjonale organer for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Som urfolk i et av verdens rikeste land har vi en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal rett avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane.

11.6 Likestilling

Mål for innsatsområdet:

- Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter og muligheter for alle.

Utgangspunktet for å nå dette målet, er at likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av vårt arbeid, uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, etnisitet og seksuell legning. Likestilling er derfor et aspekt ved alle politikkområdene i Sametinget, og likestilling skal derfor være en integrert del av hvert fagområde.

Urfolkskvinner er sjelden med i beslutningsprosessene. Spørsmål som gjelder urfolkskvinner blir ofte usynliggjort i internasjonale rettighetsprosesser. I tillegg blir spørsmål som gjelder urfolkskvinner ofte

usynliggjort på arenaer der urfolksspørsmål tas opp eksplisitt. Det kommer stadig sterkere krav fra urfolksskvinner om at de må bli inkludert i beslutningsprosesser og på arenaer som gjelder urfolk.

Som en del av oppfølgingen av Sametingets likestillingsarbeid ligger sametingsrådets redegjørelse om kjønnslikestilling, lagt fram for plenum i februar 2015. Her ønsker Sametinget å øke fokus på og kunnskap om vold i nære relasjoner og voldens konsekvenser i samiske samfunn. Prosjektet «vold i nære relasjoner i samiske samfunn», som har undersøkt hjelpeapparatets kompetanse til å møte samiske voldsutsatte skal følges opp i 2018.

11.6.1 Samletabell - likestilling

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner - direkte tilskudd	304	396	-92	-23,2 %
27100 Vold i nære relasjoner i samiske samfunn a)	150	150	0	0,0 %
Sum	454	546	-92	-16,8 %
a) Prosjektet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn var i 2017 i kapittel Helse og sosial.				

11.6.2 Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
56400 Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum	184	278	-94	-33,8 %
56300 Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon	120	118	2	1,7 %
Sum	304	396	-92	-23,2 %

11.6.3 Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum - Direkte tilskudd

Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum er et ressurscenter for samiske kvinner og kjønnslikestilling i et samisk perspektiv. SNF jobber for å øke samekvinnens innflytelse i samfunnet, motivere samiske kvinner til engasjement og utvikling på egne vilkår og arbeider for å etablere et samisk ressurscenter der kjønns- og likestillingsspørsmål er i fokus. I tillegg arbeider de for at samekvinnens liv og arbeid, både historisk og i dag, blir dokumentert og synliggjort. Det settes av kr 184 000 i 2018 i direkte tilskudd til Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum.

11.6.4 Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon - Direkte tilskudd

Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon er et samarbeidsorgan for samiske kvinnespørsmål i Sápmi. Organisasjonen fremmer og utvikler samiske kvinners innflytelse i samfunnet gjennom å bevisstgjøre samiske kvinner og menn til likestilling, påvirke beslutningstakere, bedre samiske barn og ungdoms oppvekstvilkår, synliggjøre kvinnekulturen og bedre de eldres livskvalitet. Organisasjonen samarbeider også med andre urfolks-kvinneorganisasjoner samt nasjonale og internasjonale kvinneorganisasjoner. Det settes av kr 120 000 i 2018 i direkte tilskudd til Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon.

11.6.5 Vold i nære relasjoner i samiske samfunn - prosjekt

Vold i nære relasjoner er en betydelig utfordring i samiske samfunn. Vold og seksuelle overgrep er alvorlige samfunnsproblem. Vold i nære relasjoner har også et kjønnsaspekt og derfor et alvorlig likestillingsproblem. Sametinget ønsker gjennom prosjektet å stimulere til kunnskap om vold i nære relasjoner. Det settes av kr 150 000 til prosjektet.

12 Samarbeidsavtaler

Samfunnsmål:

- Et styrket samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kommunene er en av de viktigste samarbeidspartnere for Sametinget. Kommunene er de som først og fremst legger til rette tjenester til den samiske befolkningen hva gjelder språk, oppvekst og opplæring, helse og sosial, kultur, næring og arealbruk.

Sametinget arbeider for å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, på egne premisser, skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene. Sametinget ønsker å styrke samarbeidet med regionale og lokale myndigheter i arbeidet med å bevare og styrke samiske språk, samisk kultur, næringer og samfunnsliv. Gjennom etableringen av partnerskapsavtaler, samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner, samt andre sentrale institusjoner hvis virksomhet berører samiske interesser.

12.1 Virkemidler til lokalt og regionalt samarbeid

12.1.1 Innsatsområder - samarbeidsavtaler

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Regionalt samarbeid	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum	2 000	2 000	0	0,0 %

12.2 Regionalt og lokalt samarbeid

Mål for innsatsområdet:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Sametinget er avhengig av samarbeid med andre parter for å oppnå resultater i vårt arbeid. Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med Finnmarks fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune og fylkeskommunene i sørsameområdet (Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag).

Sametinget har undertegnet samarbeidsavtaler med bykommunene Oslo, Bodø og Tromsø. Samarbeidsavtalene har som intensjon å ivareta samisk språk og kultur for den samiske befolkningen i disse kommunene. Videre legger samarbeidsavtalene forholdene til rette for en mer åpen og tillitsfull dialog om forhold som gjelder samer. Oppfølgingen av avtalene skjer gjennom tiltak innenfor de ulike fagkapitlene i budsjettet.

12.2.1 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Avvik 2017 - 2016	Avvik i %
45000 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum	2 000	2 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Prioriteringer i 2018 for tilskuddsordningen - Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter:

- Samarbeidsprosjekter med fylkeskommunene som Sametinget har samarbeidsavtale med.
- Samarbeidsprosjekter med bykommuner som Sametinget har samarbeidsavtale med.

13 Politisk nivå

13.1.1 Samletabell - politisk nivå

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Driftsutgifter politisk nivå	28 642	25 851	2 791	10,8 %
Virkemidler politisk nivå	9 590	14 716	-5 126	-34,8 %
Sum	38 232	40 567	-2 335	-5,8 %

13.2 Driftsutgifter politisk nivå

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
1010 Sametingets plenum	11 684	11 684	0	0,0 %
1110 Sametingets plenumsledelse	1 634	1 634	0	0,0 %
1111 Sametingets fagkomiteer	762	762	0	0,0 %
1120 Sametingets kontrollutvalg	927	927	0	0,0 %
1310 Samisk parlamentarisk råd	912	1 300	-388	-29,8 %
1510 Sametingsrådet	10 611	8 111	2 500	30,8 %
1910 Sametingets ungdomspolitisk utvalg (SUPU)	400	371	29	7,8 %
1920 Sametingets eldreråd	443	443	0	0,0 %
1930 Sametingets klagenemnd	269	269	0	0,0 %
1010 Investering oppgradering av plenumssalen	1 000	0	1 000	-
1010 Innkjøp av pc-er til Sametingets representanter	0	350	-350	-100,0 %
Sum	28 642	25 851	2 791	10,8 %

13.2.1 Administrative ressurser - plenumsstaben

Lønn, reise og kompetanseheving for plenumsstaben inngår i kapittel 15 Driftsutgifter administrativt nivå.

Staben har 5 årsverk. Plenumsstabens ansvar og oppgaver er å ivareta den parlamentariske virksomheten på Sametinget her under saksbehandle for møtelederskapet og planlegging av komitémøter. I tillegg har staben ansvar for forvaltning av Sametingets valgmannstall, ansvaret for planleggingen og gjennomføringen av sametingsvalg og åpningen av nytt Sameting, saksbehandlingen av klagesaker som sametingsrådet oversender til Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker samt sekretæroppgaver for Sametingets kontrollutvalg.

Sametinget skal være et forbilde i bruk av samisk språk og har i plenumssak 20/16 vedtatt at representanter skal gis anledning til å få bruke samisk både i forbindelse med komitémøter og når representantene samles i plenum. Sametingets plenum har vedtatt at dokumenter skal oversettes til samisk (både nord-, lule- og sørsamisk), komite- og plenumsmøter skal tolkes til samisk og representantene skal få sine innlegg oversatt til samisk.

13.2.2 Sametingets plenumsledelse

På plenumsledelsens budsjett settes det av midler til dekking av lønn til plenumslederen, godtgjørelser og reiseutgifter til plenumsledelsen for møtevirksomhet utenom plenumsmøtene og til

plenumslederens reisevirksomhet i forbindelse med andre oppdrag for Sametinget. Plenumslederens godtgjørelse utgjør 80 % av presidentens godtgjørelse.

Med bakgrunn i Sametingets vedtak i sak 17/06 Retningslinjer for bruk av midler fra Sametinget til de politiske gruppene, som forvaltes av plenumsledelsen, beregnes kr 50 000 til revisorgodkjenning av gruppemidlene og midlene til opposisjonens arbeidsvilkår.

I midlene avsatt til plenumsledelsen inkluderes godtgjørelse til medlem og varamedlem oppnevnt av Sametinget til Finnmarkseiendommens kontrollkomité på kr 45 000. Det settes av kr 1 634 000 i 2018 til Sametingets plenumsledelse.

13.2.3 Sametingets fagkomiteer

I kjørereglene for fagkomiteene fremkommer det at komiteene kan foreta reiser eller befaringer for å oppdatere seg i saker som komiteene behandler. Videre står det at komiteene kan delta på møter / seminarer / konferanser for å oppdatere seg i saker komiteen arbeider med. Det settes av kr 762 000 i 2018 til Sametingets fagkomiteer.

13.2.4 Sametingets kontrollutvalg

Kontrollutvalget skal utøve parlamentarisk kontroll og styringskontroll over virksomheten som finansieres over Sametingets budsjett. I dette ligger også å kontrollere Sametingets årsregnskap og eventuelle merknader til regnskapet fra Riksrevisjonen. Utvalget kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon som den anser som nødvendig.

Kontrollutvalget avgir innstilling til Sametingets plenum i saker det tar opp til behandling, enten som en egen sak eller gjennom komiteens årsmelding.

Sametinget har inngått en rammeavtale med advokatfirmaet Søstrene Åsjord AS om kjøp av tjenester til Sametingets kontrollutvalg. Tjenestene omfatter blant annet bistand i å utarbeide handlingsplaner for kontrollutvalgets arbeid i henhold til kontrollutvalgets retningslinjer, utredning og saksforberedelse av kontrollutvalgets saker og bistand i informasjons- og kommunikasjonsspørsmål. Det settes av kr 927 000 i 2018 til Sametingets kontrollutvalg.

13.2.5 Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan for sametingene i Finland, Norge og Sverige, med samene fra russisk side som permanente deltagere. Delegasjonens utgifter til deltakelse på SPR-møter og øvrig representasjon dekkes av de ulike sametingene.

Det settes av kr 912 000 i 2018 til Samisk parlamentarisk råd.

13.2.6 Sametingsrådet

Posten dekker godtgjørelse til presidenten, fire rådsmedlemmer og to politiske rådgivere samt til sametingsrådets reisevirksomhet i forbindelse med rådsmøter og andre oppdrag for Sametinget.

Sametingspresidentens godtgjørelse følger regjeringsmedlemmenes godtgjørelser og settes til 80 % av denne.

Sametingsrådets øvrige medlemmer har en godtgjørelse per år, som utgjør 75 % av presidentens godtgjørelse. Det settes av kr 10 611 000 i 2018 til Sametingsrådet.

13.2.7 Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

SUPU ble opprettet som permanent organ i 2003. Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) er opprettet for å styrke samisk ungdoms innflytelse på Sametingets politikk. SUPU er også engasjert internasjonalt i samisk og urfolks ungdomspolitikk. SUPU består av fem faste medlemmer og er oppnevnt av Sametingsrådet. SUPU har fått fastsatt mandat og organisering av Sametingets plenum. Det settes av kr 400 000 i 2018 til SUPU.

13.2.8 Sametingets eldreråd

Eldrerådet er et rådgivende organ for sametingsrådet og skal bistå sametingsrådet i utformingen av Sametingets eldrepolitikk. Eldrerådet har bred geografisk representasjon. Det settes av kr 443 000 i 2018 til Sametingets eldreråd.

13.2.9 Sametingets klagenemnd

Sametinget har i 2011 opprettet Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker. Formålet med opprettelsen er å sikre at Sametingets tilskuddsforvaltning oppfyller forvaltningslovens regler om klagebehandling. Det settes av kr 269 000 i 2018 til Sametingets klagenemnd.

13.2.10 Oppgradering av Plenumssalen

Det teknologiske utstyret i Plenumssalen med voteringsanlegg, tolkeanlegg samt lyd og lysanlegg ble installert da Sametinget ble bygd i 2000. På den tiden var anlegget topp moderne. Det ble gjort en oppdatering av voteringsanlegget i 2009. Selv om anlegget var topp moderne i 2000 så begynner det å bli gammel, og den delen som ikke ble oppdatert i 2009 begynner å svikte. I tillegg har mange av de mobile mottakerne forsvunnet opp gjennom årene. Det er ikke enkelt å få dette erstattet eller oppgradert da Sametinget i sin tid fikk et spesialtilpasset anlegg og i tillegg har den teknologiske utviklingen gått videre. Dette gjør at det nesten er umulig å få deler til anlegget i dag. Dette og nye forutsetninger blant annet gjennom nett-tv og streaming og høyere krav til de teknologiske standarden gjør at Sametinget må investere i nytt teknologiske anlegget i Plenumssalen. En helhetlig oppgradering skal gjøres over to år. Resultatet vil være et nytt voteringsanlegg, nytt tolkeanlegg, en oppgradering av lyd og lysanlegget i salen som er moderne og tilfredsstillende dagens krav fra representantene og publikum. Det settes av kr 1 000 000 i 2018 til oppgradering av Plenumssalen.

13.3 Virkemidler politisk nivå

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
62000 Politiske grupper i Sametinget	3 706	3 506	200	5,7 %
62100 Opposisjonens arbeidsvilkår	1 449	1 819	-370	-20,3 %
55000 Samiske hovedorganisasjoner	2 750	2 319	431	18,6 %
56000 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget	510	497	13	2,6 %
80100 Samiskrelatert statistikk i Norge	375	375	0	0,0 %
86000 Forskning på sametingsvalget	800	800	0	0,0 %
62200 Tilskudd til lister ved sametingsvalget 2017	0	2 500	-2 500	-100,0 %
62300 Sametingsvalget 2017	0	2 900	-2 900	-100,0 %
Sum	9 590	14 716	-5 126	-34,8 %

13.3.1 Tilskudd til politiske grupper i Sametinget

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen:

Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold til Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.02.94, med endringer av 28.11.07.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til.

Tilskudd til opposisjonens arbeidsvilkår:

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen: Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.2.1994, med endringer av 28.11.2007, og som har definert seg som en del av opposisjonen.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til. Det settes av kr 3 706 000 til den søkerbaserte ordningen.

13.3.2 Opposisjonens arbeidsvilkår

For å sikre opposisjonen gode arbeidsvilkår i Sametinget settes det årlig av midler til drift av de politiske opposisjonsgruppene. Det settes av kr 1 449 000 i 2018.

13.3.3 Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
55000 Samiske hovedorganisasjoner	2 750	2 319	431	18,6 %
Sum	2 750	2 319	431	18,6 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner:

- Opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Tilskuddsmottakere:

- Norske Samers Riksforbund
- Samenes folkeforbund

13.3.4 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
56000 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget	510	497	13	2,6 %
Sum	510	497	13	2,6 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget:

- Sikre det finansielle grunnlaget til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget.

13.3.5 Samiskrelatert statistikk i Norge - avtale

Sametinget har inngått avtale med Statistisk sentralbyrå (SSB) om produksjon av samiskrelatert statistikk. Midlene dekker produksjon av publikasjonen, Samisk statistikk, som utkommer annethvert år. Sametingets grunnsyn er at produksjon av samiskrelatert statistikk skal dekket over statsoppdraget til SSB. Sametingsrådet vil i løpet av 2017 fremme en sak for plenum, om utvikling av samiskrelatert statistikk. Det settes av kr 375 000 i 2018 til avtalen.

13.3.6 Forsking på Sametingsvalget - avtale

Sametinget har inngått avtale med Institutt for Samfunnsforskning om forskning på Sametingsvalget. Formålet med forskningsprosjektet om sametingsvalget er å få bedre kunnskap om og bygge opp samisk valgforskningskompetanse der det legges vekt på samiske kulturelle og språklige forhold. Det settes av kr 800 000 i 2018 til avtalen.

14 Administrativt nivå

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2017 - 2018	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader	86 280	84 505	1 775	2,1 %
Nye administrative stillinger	3 400	0	3 400	-
Andre driftskostnader	39 070	39 022	48	0,1 %
Sum	128 750	123 527	5 223	4,2 %

14.1 Sametingets administrasjon

Posten inneholder:

- Lønn, reise og kompetanseheving for hele Sametingets administrasjon.
- Felles driftsutgifter for administrasjonen og politisk ledelse. Dette inkluderer varer og tjenester, husleie, strøm, generelle investeringer og investeringer til rullering av IKT-utstyr.
- Avsetning for vedlikeholds- og reparasjonskostnader til sametingsbygningen. Dette gjelder for Sametingets 7 fagavdelinger og plenumsstaben. Hovedtyngden av utgiftene går til lønns- og personalutgifter. Totalt hadde Sametinget i 2017 143 årsverk.
- Ny stillingsressurs til arbeidet med oppfølging av lule- og sørsamisk språk.
- Ny stillingsressurs til arbeidet med oppfølging av reindriftssaker.
- To stillingsressurser til arbeidet med samisk bygningsvern (øremerkede midler fra Klima- og miljødepartementet).

14.1.1 Organisasjonskart

I tillegg til fagavdelingene som er presentert i fagkapitlene har Sametinget følgende administrative enheter:

- Direktørens stab.
- Avdeling for administrasjon (HÁL).
- Avdeling for kommunikasjon (GUL).

14.1.2 Direktørens stab

Staben har 2 årsverk.

14.1.3 Avdeling for administrasjon (HÁL)

Avdelingen 35 årsverk fordelt på fem seksjoner:

- Seksjon for IT og drift.
- Seksjon for arkiv.
- Seksjon for personal.
- Seksjon for økonomi.
- Seksjon for budsjett og samordning.

Avdeling for administrasjon har blant annet det overordnede ansvar for innkjøp og drift av maskinvare og programvare for administrasjonen og politikere, forvaltning av arkiv, personalpolitikk og personaloppfølging, administrering av lønnssystem, regnskapssystem og innkjøp, drift av Sametingsbygget, internkontroll og sikkerhet. Avdelingen har også det overordnede ansvaret for Sametingets budsjett, årsmelding, meldingsarbeid, regelverk for tilskudd samt digitalisering i Sametinget.

14.1.4 Avdeling for kommunikasjon (GUL)

Avdelingen 12 årsverk fordelt på to seksjoner:

- Seksjon for kommunikasjon.
- Seksjon for bibliotek.

Seksjon for kommunikasjon har ansvaret for informasjons- og kommunikasjonsvirksomheten i Sametinget, den praktiske møtetilretteleggingen i sametingsrådet og drift av Sametingets bibliotek.

14.1.5 Sametingets kontorstruktur

Sametingets kontorstruktur er geografisk spredt på 8 forskjellige steder, og disse er som følger:

Sametinget har siden etableringen hatt en desentralisert administrasjon, med Karasjok som hovedadministrasjon. De ulike kontorene er lokalisert i viktige samiske områder. Dette bidrar både til gode fagmiljø og til viktige kompetansearbeidsplasser i forholdsvis små arbeidsmarkeder. Sametinget har lyktes med å bygge opp en desentralisert kontorstruktur med stedsuavhengige kompetansearbeidsplasser.

14.2 Verdier, visjon og mål for administrasjonen

Verdiene våre beskriver hvordan vi skal møte og behandle hverandre både internt og eksternt. De skal være fundamentet for vår måte å forholde oss til omgivelsene på. Videre skal verdiene forstås som helt grunnleggende forventninger til hvordan vi skal løse våre oppgaver. De skal prege hele organisasjonen ved å være lett gjenkjennbare i organisasjonskulturen, synlige for andre og gjelde i gode og dårlige tider.

Våre verdier er:

Samisk identitet:

- Vi representerer med stolthet det samiske folket.
- Mangfoldige Sápmi.

Åpenhet:

- Vi lever med innsyn fra og utsikt til samfunnet.
- Ledere kommuniserer målene tydelig.
- Vi har inkluderende prosesser.
- Vi har arenaer for levende debatt, ros og kritikk samt system for varsling.

Verddevuohtta - Gjensidig samarbeid og respekt:

- Vi hører sammen, hjelper hverandre og gjør hverandre gode.
- Vi er inkluderende.
- Vi har respekt for alle.

Brukerorientert fokus:

- Vi har fokus på brukernes behov. Vi er effektive i ressursbruken.
- Vi er profesjonelle og leverer kvalitet.
- Vi tar miljøhensyn.

14.2.1 Administrasjonens overordnede mål

Sametinget arbeider for å være åpen, brukervennlig og inkluderende - et Sameting for folket. Kontakten med det samiske folk skal alltid være grunnlaget for utviklingen av Sametingets politikk. Sametinget skal også i sitt arbeid ha god dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter.

Sametinget skal bidra til gode rammer for utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Gjennom aktiv dialog med samfunnet leverer vi nyttige og relevante tjenester med høy kvalitet.

Ávkkálaš bálvalusat sámi servvodagas
Nyttige tjenester i det samiske samfunnet

Gulahallan ja buorre beaggin
Kommunikasjon og godt omdømme

Duddjon
Utføre, produsere, utvikle

14.2.2 Kompetanseløft i samisk

Sametingets administrasjon arbeider med en satsning på å løfte språkkompetansen blant våre ansatte. Målsettingen er å øke antallet arenaer internt der samisk benyttes som arbeidsspråk uten bruk av tolke og oversettingstjenester.

14.2.3 Arbeidsmiljø

Målsettingen med vår arbeidsmiljøpolitikk er å skape en arbeidsplass som oppleves som trivelig, utviklende, stimulerende og trygg for alle medarbeidere. Dette oppnås ved å integrere helse, miljø og sikkerhet i alt vi gjør på arbeidsplassen og videre oppmuntre ledere og medarbeidere til å være med å fremme et godt arbeidsmiljø. Et godt arbeidsmiljø har både verdi for den enkelte og bidrar til god måloppnåelse.

14.2.4 Digitalisering i Sametinget

Digitalisering er å ta i bruk datatekniske metoder og verktøy for å erstatte eller effektivisere manuelle eller fysiske oppgaver. I Sametinget er det mange rutiner og arbeidsprosesser som er papirbasert og som utføres manuelt. Dette er både arbeidsprosesser for de ansatte i administrasjonen og tjenester vi tilbyr våre folkevalgte og til den samiske befolkningen. Ved å digitalisere kan vi tilby mer brukerrettede tjenester.

Sametinget har gjennomført flere digitaliseringsprosjekter de siste årene. Gjennom en egen digitaliseringsstrategi vil vi legge grunnlaget for det videre digitaliseringsarbeidet.

15 Merknader i behandlingen av sak 54/17

21.11.2017 Plan- og finanskomiteen

Komiteens medlemmer fra Norske samers riksforbund (NSR) Runar Myrnes Balto, Aili Guttorm, Tor Gunnar Nystad, Thomas Åhren, Karen Anette Anti og Klemet Erland Hætta, medlemmet fra Senterpartiet Nancy Porsanger Anti, fremmet følgende merknad:

Nyetablering av huset til Den samiske kunstnergruppa

Sametinget startet arbeidet med nyetablering av huset til den legendariske samiske kunstnergruppa. Kunstnernes hus ble etablert i 1978 i Masi. Huset var katalysator for den politiske aktivismen på 1970-tallet, og har vært en verdifull kilde for den skapende energien i området helt fra den tiden. Sametinget mener nyetableringen av huset til kunstnergruppa er meget viktig, og støtter den helt ut.

Stipend til elever som går på skoler underlagt friskoleloven

Elever som tar sitt skoleløp ved videregående skoler som ligger under friskoleloven, har som kjent ikke rett til opplæring i samisk. Dette fører til at disse elevene må ta samisk som privatister og selv dekke alle utgifter knyttet til dette. Retningslinjene for stipendordningen språkmotivering for ungdom slik de står i dag utelukker disse elevene som stipendmottakere. Sametinget oppfordrer derfor sametingsrådet å se på retningslinjene vedrørende stipend til elever med samisk i fagkretsen i videregående skole, slik at elever med samisk i fagkretsen som tar sitt skoleløp på videregående skoler under friskoleloven også kan søke om språkmotiveringsstipend.

Dokumentasjonssenter til Masi

Sametinget har finansiert forarbeidet til etablering av verifiseringssenteret for Alta-Kautokeino saken til Masi. RMD – Kautokeino bygdetun har jobbet med forarbeidet, og har laget en utstilling om Alta-Kautokeino aksjonen på grunnlag av historiske data og materiale.

Sametinget støtter og går inn for etableringen av dokumentasjonssenteret til Masi. Sametingsrådet følger opp etableringsarbeidet i samarbeid med RDM – Kautokeino bygdetun.

Samisk kunstscole

Sametinget ber Sametingsrådet bistå Samisk kunstscole med organisasjonsutvikling og i prosessen mot å bli fagscole. Sametinget skal søke samarbeid med fylkeskommunen og støtte kunstscoleen med prosjektmidler til organisasjonsutvikling og rekruttering.

Árbediehtoguovddáš – senter for samisk tradisjonskunnskap

Sametinget gjenopptar arbeidet med etablering av senter for samisk tradisjonskunnskap, Árbediehtu. Budsjetten behov avklares til behandlingen av revidert budsjett 2018.

Árbediehtoguovddáš skal arbeide med kartlegging, systematisering, og formidling av samisk tradisjonskunnskap/árbediehtu til opplæring, utdanning, og til forvaltning av naturressurser.

Sametinget skal gjennom dialog med Sámi allaskuvla, samiske museer, og kulturinstitusjoner vurdere samfunnsoppdraget til et eventuelt senter, og hvordan kartlegging, systematisering, og formidling av

samisk tradisjonell kunnskap kan ivaretas. Og i dialog med Kommunal- og moderniseringsdepartementet bidra til at senteret for samisk tradisjonskunnskap kan etableres.

Komiteens medlemmer fra Høyre (H) Lars Filip Paulsen, Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven og Guovdageainnu Dálon Servi (GDS) Isak Mahtis O. Hætta fremmet følgende merknad:

Det teknologiske utstyret i Plenumssalen med voteringsanlegg, tolkeanlegg samt lyd og lysanlegg ble installert da Sametinget ble bygd i 2000. På den tiden var anlegget topp moderne. Det ble gjort en oppdatering av voteringsanlegget i 2009. Selv om anlegget var topp moderne i 2000 så begynner det å bli gammel, og den delen som ikke ble oppdatert i 2009 begynner å svikte. I tillegg har mange av de mobile mottakerne forsvunnet opp gjennom årene. Det er ikke enkelt å få dette erstattet eller oppgradert da Sametinget i sin tid fikk et spesialtilpasset anlegg og i tillegg har den teknologiske utviklingen gått videre. Dette gjør at det nesten er umulig å få deler til anlegget i dag. Dette og nye forutsetninger blant annet gjennom nett-tv og streaming og høyere krav til de teknologiske standarden gjør at Sametinget må investere i nytt teknologiske anlegget i Plenumssalen. En helhetlig oppgradering skal gjøres i 2019. Resultatet vil være et nytt voteringsanlegg, nytt tolkeanlegg, en oppgradering av lyd og lysanlegget i salen som er moderne og tilfredsstillende dagens krav fra representantene og publikum. Komiteen ber rådet forberede oppgradering av plenumssal i løpet av 2018, så det kan tilføres økonomiske midler over budsjett for 2019.

07.11.2017 Sametingets plenum

Støtte til komiteens merknad

Åarjel-Saemiej Gielh, representant Jovna Zakarias Dunfjell støtter komiteens merknad.

Merknad - Arbeiderpartiet, representant Synnøve Søndergaard

Statsbudsjett og overføringer til Sametinget og samiske formål 2018

Arbeiderpartiet registrerer at overføringene fra dagens Høyre/Frp-regjering til Sametinget og samiske formål begrenser våre muligheter til å prioritere viktige oppgaver for framtidens samiske samfunn. Mye av Sametingets budsjett er knyttet opp til faste tiltak og øremerkede tiltak, og vi kan ikke se at bevilgende myndighet viser vilje til å imøtekomme de utfordringene som finnes. Derfor støtter vi sametingsrådets syn i Sametingets budsjettbehov 2019 Kapittel 1 Innledning og Kapittel 2 Budsjettprosedyrer.

I budsjettbehov 2019 problematiseres det rundt effektiviseringsreformens konsekvenser for Sametinget. Det er effektiviseringskutt på 0,5% som er gjort i år og det er foreslått kutt på ytterligere 0,2% for neste år som ikke blir brukt til samiske formål. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett 2018 prioriterer vi en økning av bevilgningen til Sametinget og samiske formål, til sammen en økning på 79 millioner.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett er det lagt opp til en oppstarts bevilgning til Saemien Sijte og Beaivváš Sámi Našunálteáhter på til sammen 20 millioner.

For neste år vil vi prioritere en styrking og en økt satsing på læremidler på samisk. Herunder økt tilgang på digitalisering av språklige læremidler.

Det er også et stort behov for midler til barnevern, og psykisk helsetjeneste og dette behovet må løftes inn i neste års budsjett.

Legger inn en tabell med oversikt på hva Arbeiderpartiet ville gjort hvis våre prioriteringer til samiske formål hadde vært lagt til grunn i statsbudsjettet for 2018.

Basert på Arbeiderpartiets forslag til Statsbudsjett 2018		
Midler til Sametingets disp		
Barnevern	1 000 000,00	Øremerket
Sametinget lønns og prisvekst	10 000 000,00	1. Se under
Digitale læremidler	13 000 000,00	
Bååstede	7 000 000,00	
Samiske barnehager	5 000 000,00	2.Se under
Sum midler til sametingets disp.	36 000 000,00	
Oppstart Saemien Sitje	10 000 000,00	
Beaivvas nasjonal teater oppstart	10 000 000,00	
Tilskuddssatser samisk oppl. grunnskole	20 000 000,00	
Samiske aviser	3 000 000,00	
Økning samiske formål Arbeiderpartiet	79 000 000,00	
1. Her kunne vi prioritert inn	2. I områder hvor samisk står svakt og det	
arbeid mot vold i nære relasjoner,	samiske er i et mindretall i samfunnet	
Tysfjordsaken ol. fra Sametingets side.	(Sør samiske, lulesamiske områder og for eksempel	
	byer, se Vaibmogiella/Hjertespråket).	

Merknad - Arbeiderpartiet, representant Ronny Wilhelmsen

Politisk nivå i Budsjettet

Arbeiderpartiet er bekymret for at opposisjonens arbeidsvilkår er redusert, samtidig som sametingsrådet har foreslått en solid økning til seg selv. Dette skaper større forskjeller mellom posisjon og opposisjon i Sametinget. Opposisjonens arbeidsvilkår er i Sametingets budsjett 2018 redusert med -20,3% og drift politisk nivå har en reell økning på 8,7% når vi tar vekk kostnader i forbindelse med Sametingsvalget 2017 (se tabell under, 3.1.2 Totaltabell).

I et parlamentarisk system er det viktig at man har både økonomiske forutsetninger og arbeidsforhold som er lagt til rette for å utforme politikk og utføre politikken som vedtas. Det er viktig at de økonomiske forutsetningene er tilstede både i den politiske og administrative delen for at Sametinget som parlament skal kunne utvikle det samiske samfunnet framover.

Det sittende sametingsrådet som utkommer fra NSR, SP, Åasg og Flyttsamelista har helt riktig påpekt ovenfor Høyre/Frp regjeringen og deres støttepartier Krf og V at samiske formål og Sametinget sakker akterut i samfunnsutviklingen på grunn av manglende prioritering i statsbudsjett.

I Sametingets budsjett 2018 ser vi at sametingsrådet foreslår en styrking av politisk arbeid med 2,5 millioner (30,8%) til sametingsrådet. Arbeiderpartiet mener at en styrking av politisk virksomhet er riktig hvis vi ser på de manglende prioriteringene til regjeringen og deres støttepartier hva angår Sametinget og samiske formål. Vi ønsker også et sterkt Sameting som kan utvikle og forme politikk for framtidens samiske samfunn. I en slik sammenheng er forholdet og balansen i styrkeforholdet mellom

posisjon og opposisjon veldig viktig. Det politiske miljøet i Sametinget må ha de samme forutsetningene og forutsigbarhet for å kunne løfte politikken. Arbeiderpartiet kan ikke se at sametingsrådet og posisjonen i Sametinget på en god nok måte ivaretar disse momentene.

Arbeiderpartiet har stilt spørsmål til sametingsrådet om opposisjonsmidlenes økonomiske utvikling de siste 10 år. Dette for å kunne synliggjøre hvordan opposisjonsmidlene har vært fordelt med vekslende styre og forskjellig styrkeforhold posisjon/opposisjon. Tallenes tale er klare, opposisjonen har hatt forutsigbarhet ved at midlene har vært det samme eller hatt økning i budsjett. Det er først nå at sametingsrådet og posisjonen reduserer midlene til opposisjonen, det er en historisk handling fra politisk ledelse i Sametinget.

Arbeiderpartiet støtter ikke en slik utvikling i Sametinget og ber NSR, SP, Åasg og Flyttsamelista om å rette opp dette.

Utvikling opposisjonsmidler, svar fra sametingsrådet:

Ønsker oversikt på utviklingen på posten Opposisjonens arbeidsvilkår fra 2007 til 2017, som avsluttes med budsjettforslag 2018.

SVAR:

ÅR		Opp.arb.v.
	2007	700
	2008	950
	2009	988
	2010	1 013
	2011	1 013
	2012	1 013
	2013	1 013
	2014	1 720
	2015	1 767
	2016	1 790
	2017	1 819
	2018	1 449

Totaltabell uten Sametingsvalg 2017

Legger ved totaltabell (svar på spørsmål til rådet) når midler til Sametingsvalg 2017 er trukket fra, dette viser at drift politisk nivå ligger inne med en totaløkning på 8,7%. Samtidig viser Kap 13.3 Virkemidler politisk nivå en reduksjon på 62100 Opposisjonens arbeidsvilkår en reduksjon på -20,3%.

Vi ønsker tabell 3.1.2 endret i henhold til mine tidligere spørsmål til rådet og de påfølgende svar innenfor Drift politisk nivå (lage ny tabell uten summene som omhandler Sametingsvalg 2017).

3.1.2 Totaltabell - Sametingets inntekter og utgifter				
	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
Driftsinntekter				
Inntekt fra bevilgninger	485 151	455 292	29 859	6 ,6 %
Sum driftsinntekter	485 151	455 292	29 859	6 ,6 %
Driftskostnader Vi ønsker tabell 3.1.2 endret i henhold til mine tidligere spørsmål til rådet og de påfølgende svar innenfor Drift politisk				
Drift politisk nivå	38 232	35 167	3 065	8 ,7 %
Drift administrasjon	129 500	123 527	5 973	4 ,8 %
Sum driftskostnader	167 732	158 694	9 038	5,7 %
Driftsresultat	317 419	296 598	20 821	7 ,0 %
Økonomiske virkemidler				
Utbetalinger av tilskudd til andre	278 822	268 250	10 572	3 ,9 %
Avtale	17 900	15 150	2 750	18 ,2 %
Prosjekt	19 337	11 049	8 288	75,0 %
Konferanse	860	350	510	145,7 %
Evaluerings	500	0	500	-
Sum økonomiske virkemidler	317 419	294 799	22 620	7,7 %
ÅRSRESULTAT	0	1 799	-1 799	

Svar:

Forklaring: Har i tabellen strøket de 3,2 millionene som Sametinget har fått til gjennomføring av valget 2017. I tillegg er da kostnader under post 62200 og 62300 strøket. Som det kommer fram av tabellen ville Sametingets budsjett vært kr 1 799 000 i overskudd uten disse pengene. Grunnen til dette er at Sametinget selv setter av midler til dette arbeidet.

Oppfølging av samiske rettigheter, arealer og ressurser- Sametingets budsjett 2018

Arbeiderpartiet vil at sametingsrådet har et økt fokus på og tar mer ansvar innenfor rettighetsarbeidet. Derfor flytter vi midler og prosjekter fra områder over til Sametingsrådet, vi ønsker en helhetssatsing med klart definert ansvar. I denne satsingen vil vi at et rådsmedlem tar ledelse og ansvar for alt innen areal, ressurs, primærnæringer, rettigheter ol.

I de siste fire årene har det vært et stort press på både sjø- og landområder. Ting endres og våre felles ressursområder blir stadig utsatt for press fra for eksempel oppdrett og vindmøller. Kapitalen tar over styringen for vår utvikling, og sakte men sikkert mister vi områder som er viktig for bosetting. Bosetting som er grunnlaget for vår samiske identitet, kultur og språk.

Det samiske samfunnet og Sametinget trenger et løft, dette velger vi i Arbeiderpartiet å prioritere ved å legge 3,2 millioner under politisk ledelse, Sametingsrådet. Det er sametingsrådet som har heltidspolitikerne, administrasjonen, ansvaret og ressursene i Sametinget.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ser det som naturlig at posisjonen tar politisk lederskap gjennom sametingsrådet og sitt flertall i Sametinget.

Derfor har vi fremmet følgende i Sametingets budsjett 2018:

Kapittel 13.2.6 Sametingsrådet.

Tilleggstekst:

Oppfølging av samiske rettigheter, arealer og ressurser (3,2 millioner).

Sametinget må i større grad jobbe over flere områder for å ivareta samiske rettigheter. Sametinget må ha ett rådsmedlem med hovedansvar for å følge opp dette arbeidet framover og samtidig se ting i sammenheng. Områdene areal, rettigheter, kulturminner, fiskeri, reindrift, jordbruk og utmarksbruk henger nøye sammen når det gjelder våre rettigheter. Sametinget må i større grad samordne og styrke dette arbeid gjennom å bruke et rådsmedlem til disse oppgavene.

Samiske interesser og rettighetshavere skal ha en reell mulighet til å bli konsultert for å kunne gi et fritt forhåndsinformert samtykke til planer og tiltak knyttet til areal-, rettighet- og ressursforvaltning.

Prosjekter og tiltak som har som formål å yte juridisk bistand til samiske rettighetshavere i saker som må føres for domstolene og som er av prinsipiell karakter knyttet til ivaretagelse av land/sjø- og ressursrettigheter.

Prosjekter og tiltak som har til formål å kartlegge bruken av eller informere om vektlegging av samiske sedvaner i forvaltningen, for eksempel i avgjørelser som gjelder bruk av utmark i forbindelse med tradisjonell høsting.

Prosjekter og tiltak knyttet til veiledning og forundersøkelser for at noen med rettslig interesse fremmer krav om kollektive rettigheter overfor Finnmarkskommisjonen, herunder rettigheter i sjø- og fjordområder.

Nettverk og organisasjoner som arbeider for anerkjennelse av land/sjø- og ressursrettigheter utenfor Finnmark (Samerettsutvalget).

Sametinget bør foreta en utredning og en gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltningen.

Sametinget har i sametingsmelding om reindrift (2016) konstatert at det er flere forhold i reindriftsloven og -forvaltningen som er problematisk sett opp mot Norges folkerettslige forpliktelser. Det har de senere år skjedd en rekke endringer i reindriftsloven og den offentlige reindriftsforvaltningen, uten Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbunds (NRL) samtykke.

Sametinget vil derfor i samforståelse med NRL igangsette en utredning om gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltningen, der man skal utrede behovet for endringer i reindriftslovgivningen, samt se på de prinsipielle folkerettslige og praktiske sidene ved den fremtidige reindriftsforvaltningen.

Målet er å styrke og å utvikle reindriften som familiebasert næring og livsstil hvor bevaring av reindriftsspråket og kulturell bærekraft er grunnleggende samtidig som man sikrer et økonomisk inntektsgrunnlag.

Melding om samiske næringer

I tillegg til prioriterte innsatsområder skal Sametinget i 2018 utarbeide en melding om å utvikle ny næringspolitikk. Sametinget skal i dette arbeidet ha fokus på næringsutvikling i sjøsamiske områder, kombinasjonsnæring som grunnlag for samiske bygdesamfunn og satsing på samiske kreative næringer.

1 stilling for å jobbe med reindriftssaker og 1 stilling for å jobbe med sjøsamiske saker. Her blir hovedoppgaven å se ting i sammenheng når det gjelder rettigheter på land og sjø.

Forslagene er ikke uttømmende og bør vurderes fortløpende for å oppnå målsettingen om å ivareta samiske kollektive rettigheter.

Merknad -Høyre, representant Lars Filip Paulsen

Beaivváš

I forbindelse med revidert budsjett for 2018 vil Sametinget starte en prosess med innfasing av husleie til Beaivváš - Sámi Nášunálateáhter for på den måten å invitere stat, kommune og fylke på en snarlig realisering av et nytt bygg

Merknad - NSR, representant Runar Myrnes Balto, Senterpartiet, Flyttsamelista og Áarjel-Saemiej gielh

Oppfølging av Tysfjordsaken

Tysfjordsamfunnet opplever en omfattende sak i forbindelse med at politiet har opprettet 161 straffesaker hvorav 151 omhandler seksuelle overgrep. Med til sammen 82 fornærmede er dette en sak av enorme proporsjoner som krever spesiell oppfølging. Sametinget skal i 2018 støtte Tysfjordsamfunnet, herunder å stille til rådighet faglige og økonomisk ressurser til oppfølging av ofre og forebyggende tiltak. Sametinget vil videre ha en tydelig politisk oppfølging opp mot ansvarlige myndigheter.

Fylkesmannen har via KMD bevilget skjønnsmidler til Tysfjord kommune for oppfølging av oppfølging av de berørte og iverksetting av forebyggende tiltak for å hindre overgrep i fremtiden. Sametinget forutsetter at en betydelig del av disse midlene stilles til disposisjon for lulesamiske institusjoner som har vært involvert i dette arbeidet etter eget initiativ, og som har bidratt til at denne saken er blitt løftet. Disse har også en viktig rolle i det videre arbeid med saken.

Finansiering av prosjektene underlagt Senter for samisk i opplæringa

Sametinget forutsetter sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling (Elgå-prosjektet) ikke kommer dårligere ut økonomisk etter at Senter for samisk i opplæringa i 2018 får status som andre nasjonale sentre.